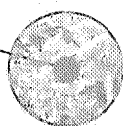

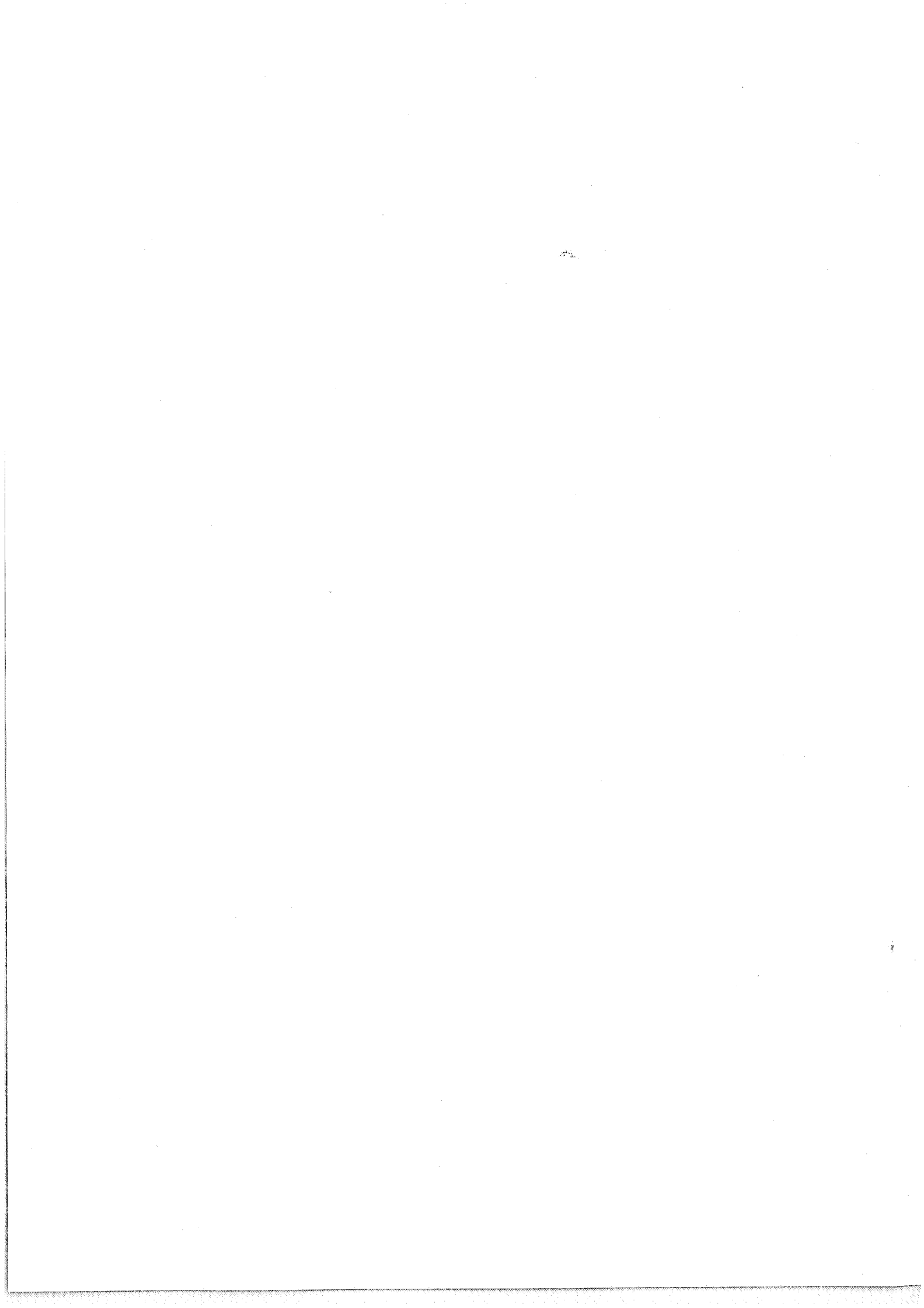
Begrotingsscan Leiderdorp 2007

provincie **HOLLAND**
ZUID

Ministerie van
Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

**MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES
INSPECTIE FINANCIËN LOKALE EN PROVINCIALE OVERHEDEN**

en

**PROVINCIE ZUID-HOLLAND
DIRECTIE MAATSCHAPPIJ EN BESTUUR
AFDELING FINANCIËEL TOEZICHT, RECHTBESCHERMING EN
ARCHIEFINSPECTIE**

**Rapportage over de begrotingsscan
Leiderdorp 2007**

Den Haag, 27 juli 2007

Samenstellers:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Inspectie Financiën Lokale en provinciale Overheden
Drs. A. Noppe
Beleidsmedewerker

Provincie Zuid-Holland
Afdeling Financieel Toezicht
F. Christ en A. van Wingerde
Beleidsmedewerker respectievelijk medewerker

Inhoudsopgave	Pagina
Bestuurlijke samenvatting, conclusies en aanbevelingen	5
1 Inleiding	15
1.1 Doel van de begrotingscan	15
1.2 Werkwijze	16
1.3 Kenmerken	17
1.4 Leeswijzer	17
2 De ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente Leiderdorp	19
2.1 Inleiding	19
2.2 Begrotingspositie	19
2.2.1 Jaarrekeningen 2003-2005	20
2.2.2 Begroting 2007 en meerjarenraming 2008-2010	21
2.2.3 Ontwikkelingen	24
2.3 Vermogenspositie	26
2.3.1 Weerstandscapaciteit	27
2.3.2 Risico's	28
2.3.3 Weerstandsvermogen	29
2.3.4 Ratio's	30
2.4 Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)	31
2.4.1 Beleidsbegroting	31
2.4.2 Financiële begroting	33
2.5 Stuurinformatie	34
2.5.1 Planning en controlcyclus	35
2.5.2 Nota's en financiële kaders	36
2.6 Bestuurlijke samenvatting	37
2.7 Aanbevelingen	38
3 De eigen inkomsten vergeleken	41
3.1 Inleiding	41
3.2 De Fwv en belastingcapaciteit	41
3.3 De opbrengsten van de belangrijkste heffingen in de gemeente Leiderdorp vergeleken met de normopbrengst ingevolge artikel 12 van de Fwv	42
3.4 Gemeentelijke woonlastendruk	44
3.5 Overige heffingen	45
3.6 Conclusies	46
4 De nettolasten van de gemeente Leiderdorp vergeleken met de clusters van de algemene uitkering	49
4.1 Inleiding	49
4.2 De vergelijking met zichzelf	50
4.3 Conclusies en aanbevelingen	60

5	De nettolasten van de gemeente Leiderdorp vergeleken met de nettolasten van de landelijke selectiegroep	63
5.1	Inleiding	63
5.2	De vergelijking met de landelijke selectiegroep	63
5.3	Conclusies en aanbevelingen	76
6	Personeelsomvang en -kosten	79
6.1	Inleiding	79
6.2	Uitwerking	79
6.3	Conclusies	80
Bijlagen:		
1	Berekening structureel resultaat jaarrekeningen 2003-2005	83
2	Relevante BBV-voorschriften met betrekking tot de begroting en meerjarenraming	85
3	Gemeentelijke lasten vergeleken met de inkomsten uit het gemeentefonds	89
4	Vergelijking nettolasten per cluster tussen de gemeente Leiderdorp en de landelijke selectiegroep	91
5	De opbouw van de algemene uitkering van Leiderdorp en de landelijke selectiegroep	93
6	Begrotingsfuncties van Leiderdorp vergeleken met de landelijke selectiegroep	95
7	Indeling functies naar clusters	97
8	Checklist begroting 2007 op aanwezigheid via BBV voorgeschreven onderdelen	99

BESTUURLIJKE SAMENVATTING, CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Inleiding

Aanvraag

De provincie Zuid-Holland en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) hebben op verzoek van het college van burgemeester en wethouders (B&W) van de gemeente Leiderdorp een begrotingsscan uitgevoerd.

Niet vrijblijvend en openbaar

Omdat de provincie verantwoordelijk is voor het toezicht (beleid) ten aanzien van de financiën van gemeenten is de provincie bij de aanvraag en de uitvoering van een begrotingsscan betrokken. De begrotingsscan is niet vrijblijvend. Als follow-up van de begrotingsscan wordt van de raad of het college een schriftelijke reactie richting gedeputeerde staten (GS) gevraagd (in afschrift aan de Inspectie Financiën Lokale en provinciale Overheden (IFLO)).

De begrotingsscan is in principe een openbaar document en zal, tenzij de gemeente daartegen bezwaar maakt, op de internetsite van BZK worden geplaatst.

Belangrijkste bevindingen

Uitgangspunt voor de begrotingsscan is de volgende centrale probleemstelling:

Hoe ziet de financiële positie van de gemeente Leiderdorp er uit?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden is de centrale probleemstelling opgedeeld in vier onderzoeksvragen.

- 1. *Wat kan aan de hand van de jaarrekeningen vanaf 2003, de begroting 2007 en de meerjarenraming 2008 tot en met 2010 over de financiële positie van de gemeente worden gezegd?***

De financiële situatie van de gemeente Leiderdorp staat onder druk. De oorzaken hiervan zijn, in hoofdlijnen, drieledig. In de eerste plaats toont het onderzoek naar de jaarrekeningen van de gemeente aan dat in het verleden activa versneld zijn afgeschreven. De daardoor ontstane budgettaire ruimte is aangewend voor andere doeleinden. In het meerjarenperspectief zijn echter (vervangings)investeringen noodzakelijk. Zo dient er bijvoorbeeld fors geïnvesteerd te worden in de huisvesting van het onderwijs. Binnen de exploitatie moet structurele ruimte worden gecreëerd voor de dekking van de kapitaallasten.

In de tweede plaats heeft de gemeente de afgelopen jaren onvoldoende middelen vrijgemaakt voor het onderhoud van de openbare ruimte. Het gevolg is dat de gemeente kampt met achterstallig onderhoud. De gemeente heeft inmiddels maatregelen genomen door incidenteel extra middelen beschikbaar te stellen in de huidige meerjarenraming (2008-2010). Het blijft echter de vraag of het huidige budget op de lange termijn voldoende is om de kwaliteit van de openbare ruimte op het gewenste niveau te handhaven. Het blijft noodzakelijk om de middelen voor het onderhoud van de diverse kapitaalgoederen regelmatig te beoordelen of deze toereikend zijn. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden meestal niet geheel vervangen maar brengen veel onderhoud met zich mee. Voor deze investeringen is het van essentieel belang dat de onderhoudslasten goed (en op het juiste niveau) in de begroting en meerjarenraming zijn verwerkt.

In de derde plaats kampt de gemeente met een tekort op het plansaldo van het project A4/W4. Om in het tekort te voorzien zal de gemeente op korte termijn moeten beslissen over de dekking van het tekort. De gemeente kan het tekort opvangen door in te teren op het eigen vermogen of door de infrastructuur of bijdrage aan Rijkswaterstaat te activeren. Bij de laatste twee opties zal de exploitatie van de gemeente langdurig worden belast.

De gemeente Leiderdorp is aan zet om op korte termijn oplossingen aan te dragen voor de geschetste problematiek.

Ten behoeve van het inzicht in de financiële positie dienen ook verbeteringen te worden aangebracht in de begroting. In het bijzonder dient aandacht te worden besteed aan de financiële begroting. De financiële informatie is te gefragmenteerd opgenomen in de begroting. Daarnaast wordt nog aandacht gevraagd voor het overzicht van de incidentele baten en lasten. Dit overzicht is bepalend voor de beoordeling van het 'zuivere' structurele resultaat.

Ook ten aanzien van de overige stuurinformatie zijn verbeteringen denkbaar. Zo ontbreekt het de gemeente aan een nota activa- en afschrijvingsbeleid. Juist nu heeft de gemeente behoefte aan dergelijke financiële kaders die (mede) zorgdragen voor een bestendige gedragslijn en stabiliteit. De komende periode zal een aantal (vervangings)investeringen moeten worden gedaan. Dit heeft als gevolg dat budgettaire ruimte moet worden gecreëerd voor de kapitaallasten. Daarnaast moeten de gekozen afschrijvingstermijnen reëel zijn om ervoor te waken dat de (kapitaal)lasten te veel naar de toekomst worden doorgeschoven.

2. Doen zich tussen de gemeente Leiderdorp en de landelijke selectiegroep overeenkomsten en verschillen voor ten aanzien van de belastingen en rechten en zo ja, in welke mate zijn deze verschillen te verklaren?

De belastingopbrengst van de gemeente Leiderdorp is vergeleken met die van het zogenaamde redelijk peil zoals dat wordt gehanteerd bij de toelating tot artikel 12 van de Financiële verhoudingswet (Fvw). Uit deze vergelijking blijkt dat de gemeente, in het theoretische geval dat zij in 2007 een aanvraag zou hebben ingediend, niet zou zijn toegelaten tot artikel 12. Ten eerste omdat de door de gemeente gegenereerde OZB-opbrengst te laag is ten opzichte van de normopbrengst voor toelating tot artikel 12. Ten tweede omdat voor de riolering niet voldaan wordt aan het minimumbedrag per aansluiting.

Ten overvloede merken wij op dat de gemeente voor de OZB nu nog gebonden is aan de limitering van de OZB-tarieven en bij een overschrijding daarvan een ontheffing dient aan te vragen bij de provincie. In het bestuursakkoord tussen Rijk en gemeenten 'Samen aan de slag' van 4 juni 2007 is afgesproken dat de huidige limitering van de OZB, die gericht is op individuele gemeenten, per 1 januari 2008 wordt geschrapt. Om te voorkomen dat de collectieve lastendruk onevenredig stijgt, zal er een macronorm worden ingesteld. De hoogte van de norm is nu nog niet bekend.

Bij de vergelijking van de gemeentelijke woonlastendruk blijkt dat met een totaal van de gemeentelijke woonlasten van een meerpersoonshuishouden van € 604 de gemeente Leiderdorp € 80 onder het gemiddelde van € 684 van de selectiegroep ligt. Vergeleken met de landelijk gemiddelde waarneming ligt de woonlastendruk in de gemeente Leiderdorp € 9 per huishouden (€ 613 - € 604) lager. Wat overigens opvalt, is dat Leiderdorp in vergelijking met de selectiegroep zeer lage tarieven rioolrecht eenpersoonshuishouden en eigenaren heeft. Leiderdorp heeft daarbij aangegeven dat de tarieven rioolrecht tot en met 2010 jaarlijks met 17% + indexatie worden verhoogd.

Op grond van de gegevens van de gemeentebegrotingen 2007 van het CBS blijkt dat de feitelijke opbrengsten van de heffingen die tot het belastingpakket worden gerekend (OZB, riool- en reinigingsrecht) € 32 per inwoner beneden het gemiddelde van de selectiegemeenten liggen. De overige heffingen liggen, door de relatief hoge inkomsten uit de precariobelasting, € 5 per inwoner boven het gemiddelde van de selectiegroep.

3. Hoe verhouden de nettolasten van de gemeente Leiderdorp in 2007 zich ten opzichte van de clusters van de algemene uitkering?

Uit vergelijkingen met zichzelf aan de hand van bijlage 3 blijkt dat de inkomsten uit de OZB € 548.000 boven het niveau liggen waarmee in het gemeentefonds wordt gerekend. Dit komt doordat het OZB-tarief voor zowel de woningen als de niet-woningen hoger is dan het rekkentarieff. Hierdoor alsmede door de Overige eigen middelen (OEM) ter grootte van € 4.287.000 kan de gemeente zich een navenant hoger nettolastenniveau permitteren. Immers de algemene uitkering beoogt gemeenten een gelijke voorzieningencapaciteit te bieden onder de premisse dat de inkomsten eveneens op een gemiddeld niveau zijn.

Uit de vergelijking van de nettolasten van Leiderdorp met de (norm) inkomsten van het gemeentefonds blijkt dat Leiderdorp vooral **meer** raamt op de clusters:

(Sub)clusters waar Leiderdorp meer raamt	Bedrag per inwoner	Toelichting
Bestuursorganen	€ 18	Bezetting griffie en boeken kosten accountant op dit cluster.
Algemene ondersteuning	€ 25	Opname van € 3,45 per inwoner voor 'onvoorzien'.
Werk en inkomen	€ 17	Er wordt veel ingezet op minimabeleid en bijzondere bijstand.
Kunst en ontspanning	€ 21	De aanwezigheid van een zwembad, drie gymzalen en twee sporthallen.
Bevolkingszaken	€ 11	De aanwezigheid van het ziekenhuis leidt tot relatief veel aangiften van geboorten en overlijden.
Groen	€ 56	Groen in eigen beheer, lage tarieven op buitensport en aanwezigheid van een heemtuin, twee parken, een kinderboerderij en een milieu-educatiefcentrum.
Wegen en water	€ 40	Veel stoplichten en wegen in eigen beheer.

Er wordt vooral **minder** geraamd op het cluster:

(Sub)clusters waar Leiderdorp minder raamt	Bedrag per inwoner	Toelichting
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	€ 14	Mensen en middelen die normaal gesproken worden toegerekend aan dit cluster worden nu ingezet bij de bouwgrondexploitatie (functie 830) ten behoeve van het project Wonen, Werken, Water en Wegen (W4).

4. Hoe verhouden de nettolasten van de gemeente Leiderdorp in 2007 zich ten opzichte van de nettolasten van landelijke selectiegroep?

Leiderdorp ontvangt € 6 per inwoner minder aan OZB dan de selectiegroep. Uit nadere analyse blijkt dat dit komt omdat Leiderdorp gemiddeld een lagere OZB-waarde voor de niet-woningen per inwoner heeft dan de selectiegroep en ook een lager tarief hanteert voor zowel de woningen als de niet-woningen.

De OEM zijn bij Leiderdorp € 19 per inwoner hoger dan bij de selectiegroep. Dit komt voornamelijk door geldleningen en uitzettingen langer dan een jaar (waarop onder andere de (bespaarde) rente over het eigen vermogen en de voorzieningen wordt geboekt), overige financiële middelen (onder andere aandelen en daaraan verbonden dividenden) en de baten van de precariobelasting.

Uit de vergelijking van Leiderdorp met de selectiegroep blijkt dat vooral **meer** geraamd wordt op de (sub)clusters:

(Sub)clusters waar Leiderdorp meer raamt	Bedrag per inwoner	Toelichting
Werk en inkomen	€ 15	Er wordt veel ingezet op minimabeleid en bijzondere bijstand.
Maatschappelijke zorg	€ 26	De aanwezigheid van veel jonge gehandicapten in speciale woonvormen in Leiderdorp.
Ontspanning	€ 15	De aanwezigheid van een zwembad, drie gymzalen en twee sporthallen.
Groen	€ 44	Groen in eigen beheer, lage tarieven op buitensport en aanwezigheid van een heemtuin, twee parken, een kinderboerderij en een milieu-educatiefcentrum.
Wegen en water	€ 39	Veel stoplichten en wegen in eigen beheer.

Er worden vooral **minder** lasten geraamd op de (sub)clusters Algemene ondersteuning, Educatie, Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing en Fysiek milieu:

(Sub)clusters waar Leiderdorp minder raamt	Bedrag per inwoner	Toelichting
Algemene ondersteuning	€ 48	Beeld wordt vertekend door één selectiegemeente. Zonder deze gemeente wordt ongeveer even veel per inwoner geraamd.
Educatie	€ 15	Beeld zal komende jaren waarschijnlijk veranderen door de verbouwing van het gebouw van het voortgezet onderwijs en door de ontwikkeling van de brede scholen.
Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	€ 15	In Leiderdorp zijn er veel projecten op het gebied van grondontwikkeling en ruimtelijke ordening. Veel van de vaste 'ruimtelijke ordening medewerkers' worden tevens op deze projecten ingezet. De uren worden dan ook op deze projecten verantwoord.
Fysiek milieu	€ 11	

Om sneller inzicht te krijgen in de afwijkingen is in tabel 0.1 een duiding gegeven van de afwijkingen:

- - is hogere lasten/lagere baten;
- -- is veel hogere lasten/lagere baten;
- + is lagere lasten/hogere baten;
- ++ is veel lagere lasten/hogere baten;
- 0 is neutraal.

Tabel 0.1: Afwijking op (sub)clusters in hoofdlijnen

Cluster	Leiderdorp vergeleken met zichzelf	Leiderdorp vergeleken met de selectiegroep
OZB	++	-
OEM	n.v.t.	++
Algemene uitkering	++	++
Bestuursorganen	--	+
Algemene ondersteuning	--	++
Werk en inkomen	--	--
Maatschappelijke zorg	-	--
Educatie	+	++
Kunst		0
Ontspanning	Totaal --	--
Oudheid	0	+
Bevolkingszaken	--	+
Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing		++
Volkshuisvesting	Totaal ++	+
Reiniging	-	-
Openbare orde en veiligheid	-	+
Fysiek milieu	+	++
Riolering	0	+
Groen	--	--
Wegen		--
Water	Totaal --	+

De veel hogere\lagere lasten dan wel baten betreffen afwijkingen van meer dan of gelijk aan € 10 per inwoner. De + en + + zijn in beginsel als positief te duiden. De - en - - in beginsel als negatief. In beginsel, want een positieve afwijking kan bijvoorbeeld betekenen dat een laag kwaliteitsniveau (denk ook aan de mogelijkheid van het ontstaan van achterstallig onderhoud) wordt geboden. Een - - kan betekenen dat een hoog kwaliteitsniveau wordt geboden vanwege specifieke omstandigheden dan wel als gevolg van eigen beleid. De duidingen geven dus alleen een eerste richting aan.

Overige conclusies

Personeelsomvang

De personeelsomvang van de gemeente Leiderdorp per ultimo 2005 ligt globaal gezien met 6,5 formatieplaatsen per 1.000 inwoners op een gemiddeld niveau. Deze personeelsomvang ligt iets (0,2 formatieplaatsen) boven het gemiddelde niveau van de selectiegroep en het gemiddelde van de groep gemeenten met een zelfde soort sociale structuur en centrumfunctie en iets (0,3 formatieplaatsen) onder het gemiddelde niveau van de gemeenten in dezelfde inwonergroottegroep.

Aan de inzet van personeel van derden is in de begrotingscan geen aandacht besteed. Een uitgebreid organisatieonderzoek is nodig om de verschillen per sector aan te kunnen geven, waarbij dan ook aandacht dient te worden besteed aan de mate van uitbesteding van taken en met de inzet van personeel van derden. In dit kader is verder nog van belang om te vermelden dat de burgemeester, de wethouders en het brandweerpersoneel (voorzover beroeps) in de personeelsomvang zijn begrepen. Dit geldt ook voor de selectiegroep.

Ook de gemiddelde loonsom is in Leiderdorp met € 38.277 per formatieplaats gemiddeld. Iets hoger dan de inwonergroottegroep (€ 282 per formatieplaats per jaar hoger) en de groep met eenzelfde goede sociale structuur en weinig centrumfunctie (€ 295 per formatieplaats per jaar hoger) en iets lager dan de selectiegroep (€ 322 per formatieplaats per jaar lager).

Aanbevelingen

De aanbevelingen worden gesplitst in 5 verschillende onderdelen; de begrotingspositie, de vermogenspositie, de naleving van het BBV, de (aanwezigheid van) stuurinformatie en de clusters.

Aanbevelingen ten aanzien van de begrotingspositie

- Geef een goed inzicht in de 'zuivere' structurele resultaten van de begroting en meerjarenraming door weer te geven of er sprake is van incidentele baten en lasten binnen het resultaat.

- Verwerk nog onzekere hogere opbrengsten niet in de exploitatie en houd vast aan de eigen beleidslijn; het inboeken van een trendmatige verhoging van de dividenden.
- Creëer op korte termijn voldoende ruimte binnen de exploitatie om toekomstige nadelige structurele effecten op te kunnen vangen.
- Kies zo spoedig mogelijk een oplossingsrichting ten behoeve van de A4/W4-problematiek opdat tijdig adequate maatregelen kunnen worden genomen om het te verwachten verlies op te vangen (binnen het vermogen of de exploitatie van de gemeente).
- Investerings met een maatschappelijk nut in de openbare ruimte worden meestal niet geheel vervangen, denk hierbij bijvoorbeeld aan wegen, maar brengen veel onderhoud met zich mee. Voor deze investeringen is het van essentieel belang dat de onderhoudskosten goed (en op het juiste niveau) in de begroting en meerjarenraming zijn verwerkt.

Aanbevelingen ten aanzien van de vermogenspositie

- De negatieve stand van de algemene reserve in 2008 is op grond van het BBV niet toegestaan.
- Benoem alle risico's met betrekking tot het A4/W4-project in de begroting. Dit is mogelijk in de paragrafen *Weerstandvermogen of Grondbeleid* of het programma *Grote Projecten*.
- De weerstandscapaciteit van de gemeente Leiderdorp is niet geheel 'vrij aanwendbaar', omdat de bespaarde rente van de algemene reserve wordt toegevoegd aan de exploitatie. Het advies is om de algemene reserve 'los' te maken van de exploitatie door de bespaarde rente toe te voegen aan de reserve(s).
- Bewaak de financieringspositie door het opstellen van een liquiditeitenprognose en deze regelmatig te actualiseren.
- Kies voor reële afschrijvingstermijnen ten behoeve van de toekomstige (vervangings)investeringen. Hierdoor wordt voorkomen dat de gemeente haar investeringen voor zich uitschuift en toekomstige generaties onevenredig belast. De investeringsratio is een instrument om de gemiddelde afschrijvingstermijn van de gehele gemeente te bewaken.

Aanbevelingen ten aanzien van het BBV

- Probeer de *prestatie-indicatoren* verder te ontwikkelen zodat een relatie kan worden gelegd tussen budgettering en presteren.
- Benoem het programma *Geld* als het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en verbeter de informatiewaarde.
- Maak van de programma's *Grote Projecten* en *Bestuursakkoord 2007-2011* (aparte) paragrafen. Deze onderwerpen zijn immers verweven met de diverse programma's en zijn niet als een afzonderlijk programma te kenmerken.

Aanbevelingen ten aanzien van de stuurinformatie

- Stel een nota Verbonden partijen op om de 'grip' op de besluitvorming en de kosten van de verbonden partijen te verstevigen.
- Geef prioriteit aan de vervaardiging van een nota afschrijvings- en activabeleid.
- Verkort de afschrijvingsperiode van transportmiddelen en kantoorinventaris zodat die beter aansluit bij de technische en economische levensduur.
- Kies bij de actualisatie van het Gemeentelijke Rioleringsplan voor een lineaire afschrijving in plaats van annuïteiten en ga na of de gekozen afschrijvingstermijn van 50 jaar voor riolering reëel is gezien de matige slechte bodem.

Aanbevelingen ten aanzien van de clusters

- Ga na of de geconstateerde relatief hoge dan wel lage nettolasten bij verschillende (sub)clusters aansluiten bij de beleidskaders en prioriteiten van de gemeente en/of bezien in hoeverre er een relatie kan worden gelegd met eventuele bezuinigingstaakstellingen dan wel voorstellen tot nieuw beleid.
- Reken de lasten van de ondersteunende afdelingen bij de begroting 2008 niet toe aan het cluster Algemene ondersteuning, maar aan de functies waarop die lasten betrekking hebben.
- Gebruik bij het cluster Werk en inkomen een deel van het reïntegratiebudget voor de bijstand om op deze manier de bijstandslasten te laten dalen.

1 INLEIDING

In deze inleiding schetsen wij de procedurele gang van zaken rond de begrotingsscan. Zo gaan wij in paragraaf 1.1 in op het doel van de begrotingsscan en staat in paragraaf 1.2 de gevolgde werkwijze. Paragraaf 1.3 bevat de kenmerken van de gemeente Leiderdorp en de landelijke selectiegroep. En ten slotte bevat paragraaf 1.4 de leeswijzer van de begrotingsscan.

1.1 Doel van de begrotingsscan

In het algemeen gesteld is het doel van de begrotingsscan drieledig. Allereerst verschaft de begrotingsscan de gemeente inzicht in de eigen financiële situatie, de begrotingsscan kan dan helpen om keuzen te maken bij ombuigingsoperaties of bij nieuw-voor-oud beleid discussies. De begrotingsscan tracht tevens de financiële functie van de gemeente te versterken en zo een mogelijke verdere cumulatie van financiële problematiek bij de gemeente te voorkomen. En ten slotte biedt de begrotingsscan de mogelijkheid om, in geval van een kwetsbare financiële situatie, te verkennen of de gemeente aan de toelatingseisen van artikel 12 van de Fw voldoet. Overigens heeft de gemeente Leiderdorp niet het voornemen om een artikel 12-aanvraag in te dienen.

Het college van burgemeester en wethouders heeft de begrotingsscan aangevraagd omdat op de langere termijn problemen worden verwacht met het sluitend maken van de begroting(en). Dit komt door:

- Verhoging structurele lasten vanwege (vervangings)investeringen (sommige investeringen waren in het verleden in één keer afgeschreven). Investeringen worden verwacht in het onderwijs en het gemeentehuis.
- Investeringen A4/W4 (huidig tekort in het plan is € 12,5 miljoen).
- Wegvallen precarioheffing geeft mogelijk problemen afhankelijk van de compensatie van het Rijk.
- Tegenover toenemende structurele lasten staan weinig extra structurele baten. Er wordt nu veelal gebruik gemaakt van incidentele baten om de begroting sluitend te maken.

Bij een raad en een college leeft soms de verwachting dat na een begrotingsscan de eventueel aanwezige financiële problemen opgelost zijn, maar dit is niet de doelstelling van de begrotingsscan. De begrotingsscan geeft geen pasklare oplossing voor eventuele problemen. In de begrotingsscan maken wij enkel eventuele problemen inzichtelijk. De gemeente dient ze zelf op te lossen.

De begrotingsscan is niet vrijblijvend. De gemeente is verantwoordelijk voor het vervolg. Om deze reden is een reactie van de gemeente over de wijze waarop zij denkt om te gaan met de opgenomen aanbevelingen aan de provinciale toezichthouder (en een afschrift aan de IFLO)

noodzakelijk. Deze reactie wordt binnen tien weken na het uitbrengen van de begrotingsscan en uiterlijk voor 15 november verwacht. De wijze waarop de gemeente omgaat met de aanbevelingen wordt gemonitord door de toezichthouder.

De conclusies en aanbevelingen zullen ook input zijn voor overleg tussen de gemeente en de provincie in het kader van het begrotingstoezicht.

1.2 Werkwijze

Een begrotingsscan bestaat uit drie analyses. Als eerste kijken we naar de ontwikkeling van de financiële positie in de gemeente Leiderdorp. Hiervoor onderwerpen we de begroting en de meerjarenraming, de jaarrekeningen en het weerstandsvermogen aan een onderzoek. In de tweede analyse vergelijken we de belastingdruk van de gemeente Leiderdorp met de landelijke selectiegroep. En in de derde analyse vergelijken we de nettolasten van de gemeente Leiderdorp op clusterniveau met zowel de toedeling van middelen uit het gemeentefonds als op subclusterniveau met de nettolasten van landelijke selectiegroep. De drie analyses zijn te vatten in de volgende onderzoeksvragen:

Onderzoeksvraag 1

Wat kan aan de hand van de jaarrekeningen vanaf 2003, de begroting 2007 en de meerjarenraming 2008 tot en met 2010 over de financiële positie van de gemeente worden gezegd?

Onderzoeksvraag 2

Doen zich tussen de gemeente Leiderdorp en de landelijke selectiegroep overeenkomsten en verschillen voor ten aanzien van de belastingen en rechten en zo ja, in welke mate zijn deze verschillen te verklaren?

Onderzoeksvraag 3

Hoe verhouden de nettolasten van de gemeente Leiderdorp zich in 2007 ten opzichte van de clusters van de algemene uitkering?

Onderzoeksvraag 4

Hoe verhouden de nettolasten van de gemeente Leiderdorp zich in 2007 ten opzichte van de nettolasten van de landelijke selectiegroep?

Uitgangspunt van onze werkwijze is de begroting 2007 en de gelijktijdig vastgestelde begrotingswijziging(en) en de jaarrekening 2005 van de gemeente Leiderdorp. Overige begrotingswijzigingen zijn niet betrokken in het onderzoek. De begrotingscijfers zijn door de gemeente aangeleverd.

Naast bovenstaande wordt ook aandacht besteed aan de personeelsomvang en -kosten van de gemeente Leiderdorp. De verschillen van de formatie worden weergegeven tussen Leiderdorp en de groottegroep, de selectiegroep en de groep met eenzelfde sociale structuur en centrumfunctie.

1.3 Kenmerken

Bij de beantwoording van de onderzoeksvragen 2 en 4 wordt uitgegaan van een landelijke selectiegroep. Op basis van de belangrijkste structuurkenmerken van de gemeente Leiderdorp is in samenspraak met de gemeente gezocht naar vergelijkbare gemeenten, verder te noemen de landelijke selectiegroep. Deze gemeenten zijn: Hendrik-Ido-Ambacht, Horst aan de Maas, Oegstgeest, Uithoorn, Voorschoten, Waddinxveen en Zaltbommel. De gemeenten Oegstgeest en Voorschoten zijn geselecteerd omdat zij net als Leiderdorp in de naaste omgeving van de gemeente Leiden (centrumgemeente) liggen. De gemeenten Hendrik-Ido-Ambacht, Horst aan de Maas, Uithoorn, Waddinxveen en Zaltbommel zijn geselecteerd omdat deze qua aantal inwoners, sociale structuur, centrumfunctie, algemene uitkering per inwoner, aantal woonruimten en omgevingsadressendichtheid met Leiderdorp veel overeenkomen.

In de volgende tabel worden genoemd de belangrijkste structuurkenmerken van de gemeente Leiderdorp en de landelijke selectiegroep.

Tabel 1.1 Structuurkenmerken Leiderdorp en gemiddelde in de selectiegroep

Structuurkenmerken	Leiderdorp	Gemiddelde selectiegroep
Aantal inwoners	25.990	25.360
Aantal woonruimten	11.431	10.734
Lokaal klantenpotentieel	22.630	22.801
Jongeren (<20)	6.657	6.756
Huishoudens met een laag inkomen	2.652	2.360
Algemene uitkering per inwoner	711	684

Bron: volumina uitkering gemeentefonds betaalmaand januari 2007

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beantwoorden wij de eerste onderzoeksvraag door onder andere te focussen op de jaarrekening 2003 tot en met 2005, de begroting 2007, de ontwikkelingen binnen de grondexploitatie, de meerjarenraming 2008 - 2010 en het weerstandsvermogen. In hoofdstuk 3 vergelijken wij de gemeente Leiderdorp met de landelijke selectiegroep op de punten belastingen en rechten en belastingdruk. Hoofdstuk 4 bevat de vergelijking op clusterniveau met de algemene uitkering. In hoofdstuk 5 worden de nettolasten vergeleken met de

landelijke selectiegroep. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de personeelsomvang en -kosten.

2 DE ONTWIKKELING VAN DE FINANCIËLE POSITIE VAN DE GEMEENTE LEIDERDORP

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de volgende vraag:

Wat kan aan de hand van de jaarrekeningen vanaf 2003, de begroting 2007 en de meerjarenraming 2008 tot en met 2010 over de financiële positie van de gemeente worden gezegd?

De beoordeling van de financiële positie van de gemeente Leiderdorp vindt plaats op basis van vier onderdelen: de begrotingspositie (paragraaf 2.2), de vermogenspositie (paragraaf 2.3), de naleving van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (paragraaf 2.4) en de (aanwezigheid van) stuurinformatie (paragraaf 2.5). Deze onderdelen worden afzonderlijk belicht. De eerste twee onderdelen, de begrotings- en vermogenspositie richten zich op de financiële positie van de gemeente. Naast de exploitatie worden ook de vermogensbestanddelen, zoals de reserves, geanalyseerd. Deze onderdelen zijn bepalend voor het duurzame evenwicht van de begroting. De laatste twee onderdelen, de naleving van wet- en regelgeving en de aanwezigheid van stuur-informatie, geven inzicht in de kwaliteit van de financiële informatie-voorziening. Een goed inzicht in de financiële situatie is onontbeerlijk voor zowel het college als de raad om een goede afweging te maken bij respectievelijk de voorbereiding en de besluitvorming. Bij de conclusie (paragraaf 2.6) worden de belangrijkste bevindingen opgenomen welke leiden tot aanbevelingen (paragraaf 2.7).

2.2 Begrotingspositie

De begrotingspositie van de gemeente Leiderdorp wordt beoordeeld aan de hand van zowel het verleden, het heden als de toekomst. In de eerste plaats wordt teruggeblikt op de belangrijkste bevindingen die zijn gedaan in het onderzoek naar de jaarrekeningen 2003 tot en met 2005. In de tweede plaats wordt de huidige begroting 2007 en de meerjarenraming 2008 tot en met 2010 beoordeeld op basis van materieel evenwicht. Dit wil zeggen, zijn de structurele lasten gedekt door structurele baten én is er sprake van reële baten en lasten. In de derde plaats wordt kort vooruitgeblikt naar ontwikkelingen die zich voordoen in de meerjarenraming en de mogelijke financiële consequenties die deze met zich meebrengen.

2.2.1 Jaarrekeningen 2003-2005

In deze paragraaf wordt in het kort een beeld gegeven van de ontwikkeling van de financiële positie van Leiderdorp in de afgelopen jaren. Daarbij wordt ingegaan op de rekeningresultaten van 2003 tot en met 2005.

Tabel 2.1: Ontwikkeling saldi rekening 2003-2005 (x € 1.000)

<i>Jaar</i>	<i>Rekeningsaldo voor bestemming</i>	<i>Resultaat-bestemming</i>	<i>Resultaat na bestemming</i>	<i>Waarvan incidenteel</i>	<i>Waarvan structureel</i>
2003	371	177	548	196	352
2004	-489	-80	-569	746	-1.315
2005	2.478	-2.254	224	393	-169

In tabel 2.1 zijn de jaarrekeningsaldi opgenomen zoals die door de gemeente zijn vastgesteld in de desbetreffende jaren. Geconstateerd wordt dat het jaarrekeningresultaat na bestemming in 2003 en 2005 positief is en in 2004 negatief. Voor een korte nadere financiële analyse van de jaarrekeningresultaten wordt verwezen naar bijlage 1. In deze paragraaf zijn de belangrijkste bevindingen opgenomen.

In de jaarrekeningen geeft de gemeente voldoende inzicht in de incidentele en structurele oorzaken van de verschillen tussen begrote en gerealiseerde cijfers. Dit is van belang in verband met de structurele doorwerking naar de volgende begrotingen.

Om het structurele resultaat te bepalen moeten de incidentele meevallers en tegenvallers op het resultaat na bestemming worden gecorrigeerd. Opvallend is het grote structurele tekort in 2004. Dit structurele tekort wordt voornamelijk veroorzaakt door een lagere algemene uitkering van € 688.000 en een negatief saldo op de financieringsfunctie van € 537.000. In de begroting 2004 werd een hogere algemene uitkering verwacht. De lagere algemene uitkering wordt veroorzaakt door de lagere uitgaven van het rijk. Door het principe 'samen trap op en trap af' wordt bij lagere uitgaven van het rijk de algemene uitkering ook lager.

De gemeente Leiderdorp is betrokken bij vele projecten waaronder woningbouwprojecten. De inkomsten en uitgaven van dergelijke projecten zijn door gemeenten in het algemeen niet eenvoudig te ramen. De financiële gevolgen kunnen echter invloed hebben op de exploitatie. Het negatieve saldo op de financieringsfunctie van de gemeente Leiderdorp wordt veroorzaakt door vertraging van investeringen. Voor deze investeringen is al wel financiering geregeld, waarover rente moet worden betaald.

De in de tabel opgenomen structurele rekeningsaldi zijn allen jaarlijks verwerkt in de primitieve begroting van het volgende jaar, dan wel in de perspectiefnota.

Aandachtspunten jaarrekeningen

De beoordeling van de jaarrekeningen door de accountant heeft in 2005 geresulteerd in een goedkeurende verklaring voor de getrouwheid en voor de rechtmatigheid. De accountant heeft echter ook een aantal aandachtspunten betreffende het grondbeleid:

In het accountantsrapport over de jaarrekening 2005 zijn de volgende aandachtspunten opgenomen:

- het beleid over de waardering en (tussentijdse) resultaatneming bij grondexploitatie moet verder uitgewerkt en vastgelegd worden;
- hoe worden investeringsprojecten geactiveerd en afgeschreven;
- ontwikkel een nadere definitie van een grondexploitatie;
- de gemeente is voor het project Rijksweg A4 en Wonen, Werken, Water en Wegen (A4/W4) per 1 januari 2008 een bijdrage van € 18,2 miljoen verschuldigd aan het Rijk. De gemeente dekt deze bijdrage door opbrengsten uit grondexploitaties die met de W4 samenhangen en door middel van de bestemmingsreserve W4. Indien echter niet genoeg middelen aanwezig zijn, betekent dit een aanslag op de weerstandscapaciteit van de gemeente Leiderdorp.

Hoewel de (uitkomsten van de) jaarrekening 2006 niet is betrokken in dit onderzoek, is duidelijk geworden dat de gemeente Leiderdorp in 2006 en 2007 invulling heeft gegeven aan de opmerkingen van de accountant met betrekking tot het financiële beheer.

2.2.2 Begroting 2007 en meerjarenraming 2008-2010

Bij het raadsvoorstel tot vaststelling van de begroting op 3 november 2006 is een overzicht opgenomen met de saldi van de jaren 2007-2010. In het overzicht is sprake van overschotten in de eerste drie jaren (2007-2009) en een verwacht tekort in 2010. De gemeente geeft aan dat het tekort veroorzaakt wordt door de realisatie van de Brede School West. Deze last heeft volgens de gemeente een incidenteel karakter.

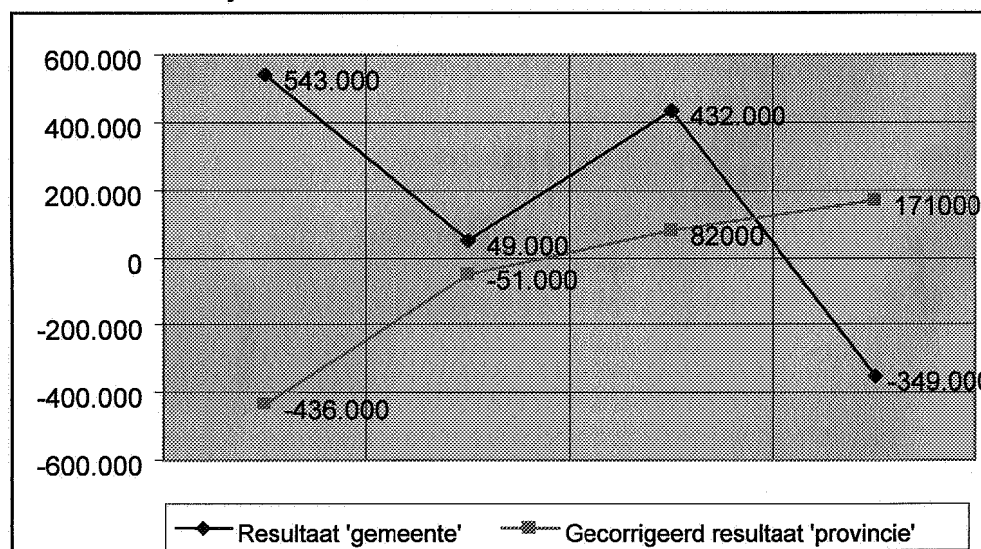
Bij de beoordeling van de begroting 2007 kijkt de toezichthouder naar het materiële evenwicht van de begroting en bepaalt de duurzaamheid van de begroting. Incidentele effecten worden geneutraliseerd om het structurele effect van de begroting te bepalen. Dit leidt tot het zogenaamde 'gecorrigeerd resultaat'. Deze gecorrigeerde cijfers leiden tot een ander beeld dan de gemeente schetst. In de eerste twee jaren is sprake van een tekort. In de laatste twee jaren slaat het tekort echter om in een overschot. Het verschil in de interpretatie tussen gemeente en provincie betreft de incidentele baten uit het aanvullende dividend dat (zeer waarschijnlijk) zal worden uitgekeerd door de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Voor 2007 leidt dit tot een eenmalige baat van circa € 1 miljoen. Dit verklaart het verschil. Ook voor 2009 is het incidentele voordeel van het BNG-dividend door de gemeente meegenomen in het resultaat. Voor 2010 is het eerdergenoemde incidentele nadeel van de realisatie van de Brede School West de oorzaak van het verschil.

Bij de bepaling van het toezichtregime is rekening gehouden met het herstel dat zich in de meerjarenraming voordoet. Hierdoor kon de gemeente na ampele overwegingen in aanmerking komen voor het repressieve (terughoudende) begrotingstoezicht. Wel moet worden opgemerkt dat het meerjarenbeeld enkele onzekerheden kent. In het vervolg van dit hoofdstuk wordt hier de nodige aandacht aan besteed. Het vorenstaande levert het volgende beeld op:

Tabel 2.2: Meerjarenbeeld resultaat

Jaar	2007	2008	2009	2010
Resultaat 'gemeente'	543.000	49.000	432.000	- 349.000
Gecorrigeerd resultaat 'provincie'	- 436.000	-51.000	82.000	171.000

Grafiek 2.1: Meerjarenbeeld resultaat

In de meerjarenraming 2007-2010 is rekening gehouden met de extra uitkering in het gemeentefonds ten behoeve van de cluster Openbare Orde en Veiligheid. In het bestuursakkoord tussen het Rijk en gemeenten van 4 juni 2007 jl. is echter medegedeeld dat deze middelen met ingang van 2010 niet zullen worden gecontinueerd. Deze middelen komen in de meerjarenraming dus te vervallen.

De tarieven van de OZB van de gemeente bevinden zich op dit moment boven de zogenaamde drempeltarieven. Deze zijn ingevoerd naar aanleiding van de OZB-maatregelen van het Rijk om de lastendruk te verminderen. Dit betekende dat de gemeente in 2007 niet zonder meer haar tarieven mag verhogen; de gemeente is gebonden aan de

maximering van de tariefstijging¹. Dit betekent dat de resterende belastingscapaciteit nihil is. In 2007 zijn de verschillende heffingen binnen de gemeente verhoogd met 1,25% (inflatie) met uitzondering van de OZB welke met 2,75% is verhoogd. Naast deze verhoging van de OZB-tarieven is ook rekening gehouden met hogere baten door een toename van het aantal woningen. In de legesverordening zullen de tarieven gecorrigeerd worden met de verwachte waardestijging in Leiderdorp. De lastendekkendheid² van de rioolrechten is berekend op 118%. Deze 'overdekking' is het gevolg van de invoering van het BTW-compensatiefonds. Bij de berekening van de tarieven mag de BTW als last worden meegerekend, ondanks het feit dat de BTW op dit onderdeel feitelijk geen last is. De reinigingsrechten zijn in 2007 met € 15 verlaagd wat leidt tot een dekkingspercentage van 96%.

Het is beleid van Leiderdorp om de bespaarde rente over de algemene- en bestemmingsreserves in te zetten als (algemeen) dekkingsmiddel. Over een aantal reserves (reserves grondverkopen, reserve W4 en reserve Munnikenpolder) wordt rente toegerekend aan de reserve zelf. De bespaarde rente van de voorzieningen dienen te allen tijde, met uitzondering van de voorzieningen die zijn gewaardeerd tegen de contante waarde, aan de exploitatie te worden toegevoegd. Dividendopbrengsten worden in de regel wel geraamd in de begroting, op basis van een voorzichtig uitgangspunt. In principe worden alleen de trendmatige verhogingen structureel ingeboekt.

Het onderhoud van kapitaalgoederen brengt onzekerheid met zich mee. De gemeente geeft aan dat na een grootschalige inventarisatie een inhaalslag noodzakelijk is (achterstallig onderhoud). Vooral voor wegen zal de komende drie jaar een (extra) investering noodzakelijk zijn van in totaal circa € 3,5 miljoen. Daarnaast is er een achterstand bij het onderhoud van infrastructurele kunstwerken (betonnen bruggen) en beschoeiing. De extra middelen die noodzakelijk zijn, tonen aan dat de afgelopen jaren te weinig lasten zijn opgenomen voor adequaat onderhoud van de kapitaalgoederen. De financiële gevolgen hiervan zijn destijds niet integraal verwerkt in de (concept)begroting 2007. Begin 2007 zijn de financiële gevolgen aan de raad kenbaar gemaakt. De gemeente spreekt van 'ingrijpende financiële consequenties'. Voor 2007 zal de dekking deels worden gevonden in een overbodig geworden bestemmingsreserve. Daarnaast moet in de meerjarenraming rekening worden gehouden met een mogelijke toename van de structurele onderhoudslasten. De afgelopen jaren zijn namelijk te weinig middelen

¹ In het meest recente bestuursakkoord van d.d. 4 juni 2007 tussen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en het ministerie van BZK is overeengekomen om de individuele limitering los te laten en over ten gaan op een macrolimitering. De uitwerking alsmede de gevolgen hiervan zijn nog onduidelijk. Daarnaast moet de Tweede Kamer zich hier nog over uitspreken.

² Deze berekening van de lastendekkendheid rioolrechten verschilt met de berekening van de lastendekkendheid voor artikel 12 in paragraaf 3.3. Zo wordt bij artikel 12 geen rekening gehouden met BTW en wel met de inkomsten van het cluster Riolerig (de tijdelijke verdeelmaatstaf riolerig en de extra compensatie in het gemeentefonds voor gemeenten met een slappe bodem). Dit leidt tot verschillende conclusies.

beschikbaar gesteld voor het onderhoud. Investerings met een maatschappelijk nut in de openbare ruimte worden meestal niet geheel vervangen, denk hierbij bijvoorbeeld aan wegen, maar brengen veel (groot) onderhoud met zich mee. Voor deze investeringen is het van essentieel belang dat de onderhoudslasten goed (en op het juiste niveau) in de begroting en meerjarenraming zijn verwerkt. In tabel 2.3 is een overzicht opgenomen van de diverse kapitaalgoederen.

Tabel 2.3: Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoed	Jaar van vaststelling	Dekkingsplan	Voorziening c.q. egaliseringsreserve toereikend?	Frequentie dotatie
Wegen	2006	Aanwezig	Toereikend	Jaarlijks
Water	2006	Aanwezig	Toereikend	Jaarlijks
Riolering	2005	Aanwezig	Toereikend	Jaarlijks
Gebouwen	2006	Aanwezig	Toereikend	Jaarlijks
Groen	2006	Aanwezig	Toereikend	Jaarlijks
Infrastructurele kunstwerken	2006	Aanwezig	Toereikend	Jaarlijks

2.2.3 Ontwikkelingen

Binnen de meerjarenraming moet rekening worden gehouden met een verhoging van de structurele lasten. De gemeente is voornemens (en genoodzaakt) op de langere termijn enkele investeringen te plegen in het onderwijs en huisvesting. Daarnaast valt te verwachten dat ook de structurele onderhoudslasten zullen toenemen. De huidige investering van € 3,5 miljoen ten behoeve van achterstallig onderhoud in de periode 2007-2009 moet worden gezien als een inhaalactie. Om het minimale onderhoudsniveau van de openbare ruimte op de langere termijn te garanderen, zullen structureel extra financiële middelen noodzakelijk zijn.

Een bijkomend structureel nadelig effect is de (mogelijke) afschaffing van de precariobelasting. Het Rijk zal een compensatieregeling in het leven roepen om de nadeelgemeenten te ondersteunen. Hierbij geldt een peildatum van 1 januari 2005. Voor Leiderdorp betekent dit dat de gemeente niet in aanmerking komt voor compensatie voor de inkomsten uit de precariobelasting Nuon (per 1 januari 2006). De inkomsten van de precariobelasting welke wordt opgelegd aan Oasen (per 1 januari 2005) worden wel gecompenseerd. Ongeacht een mogelijke vergoeding is te verwachten dat de operatie nadelig uitpakt voor de gemeente. Het ministerie van BZK heeft echter aangegeven dat zij niet verwacht dat de precario op nutsleidingen wordt afgeschaft op 1 januari 2008.

De financiële krapte van de gemeente Leiderdorp wordt (deels) veroorzaakt door een actie uit het verleden. Bij de jaarrekeningen 1997 en 1998 zijn met incidentele baten activa afgeschreven³. Het doel was om door een afname van de kapitaallasten begrotingsruimte te creëren voor nieuw beleid. Nu in de nabije toekomst één aantal vervangingsinvesteringen moeten worden gedaan en ontbreekt het aan ruimte in de begroting.

Een bijkomend nadeel zijn de incidentele lasten die op de gemeente afkomen zoals het afboeken van verliesgevende grondexploitaties en de eerder genoemde extra investeringen ten behoeve van het (achterstallig) onderhoud in de openbare ruimte. Om deze incidentele nadelen te dekken zullen de (algemene) reserves van de gemeente worden aangesproken. Het gevolg is dat naast de exploitatie ook de vermogenspositie van de gemeente onder druk komt te staan. Deze ontwikkeling heeft echter ook gevolgen voor de structurele ruimte. De reservepositie zal mogelijk sterk afnemen door het afdekken van de investeringen en risico's. Dit betekent dat de bespaarde rente, die nu als algemeen dekkingsmiddel wordt aangewend, minder wordt en er een structureel nadelig effect voor de begroting optreedt.

Een grote onzekerheid vormen voorts de financiële gevolgen van het A4/W4-project. In een samenwerkingsovereenkomst tussen Rijkswaterstaat, de provincie Zuid-Holland en de gemeenten Leiden, Leiderdorp en Zoeterwoude is het masterplan A4/W4 tot stand gekomen. Voor Leiderdorp betekent dit concreet dat de gemeente een bijdrage aan Rijkswaterstaat verschuldigd is van circa € 18 miljoen ten behoeve van de verdiepte aanleg van de A4. Het bedrag moet uiterlijk 1 december 2008 worden overgemaakt aan Rijkswaterstaat⁴. Om deze bijdrage mogelijk te maken heeft de gemeente de grondexploitatie W4 opgezet met het doel baten te generen.

Op dit moment (juni 2007) resteert er echter een tekort van circa 12,5 miljoen op het plansaldo. Dit is het gevolg van hoger uitgevallen kosten voor de aanleg van de infrastructuur. De gemeente zal echter haar bijdrage aan Rijkswaterstaat moeten voldoen. De gemeente zal waar mogelijk proberen het tekort op het plansaldo zo veel mogelijk te reduceren. Desondanks blijft het zeer aannemelijk dat er een aanzienlijk tekort zal resteren. De gemeente kan dit tekort op een drietal wijzen opvangen binnen haar vermogenspositie dan wel exploitatie:

1. *De gemeente treft een voorziening om het negatieve exploitatieresultaat in één keer af te dekken.* Het voordeel is dat de effecten op de exploitatie beperkt blijft door het wegvallen van

³ In de jaarrekening 2003 zijn ook activa afgeschreven met incidentele middelen naar aanleiding van een stelselwijziging. Destijds is het besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995 vervangen door het BBV. Dit had tot gevolg dat sommige activa niet meer mochten worden geactiveerd op de balans.

⁴ De gemeente is in overleg met Rijkswaterstaat om de bijdrage op een later moment te mogen voldoen.

de bespaarde rente. Het nadeel is dat deze handeling een zeer nadelig effect zal hebben op de vermogenspositie en dus het weerstandsvermogen van de gemeente.

2. *De gemeente gaat de infrastructuur activeren.* Het voordeel van deze oplossing is dat de gemeente haar vermogenspositie en weerstandscapaciteit in tact houdt. Het nadeel is dat de exploitatie zal worden belast met de kapitaallasten van de infrastructuur. Opgemerkt moet worden dat het BBV aangeeft dat dergelijke investeringen met een maatschappelijk nut (in de openbare ruimte) bij voorkeur niet worden geactiveerd. Indien de financiële positie van de gemeente dit niet toelaat dan is activeren toegestaan in een zo kort mogelijke termijn.
3. *De gemeente activeert de bijdrage aan activa in eigendom van derden.* Het voordeel en nadeel zijn inherent aan die van oplossing 2. Het verschil is echter dat het BBV een dergelijke handeling niet uitsluit. In tegendeel, het BBV biedt in artikel 61 de mogelijkheid om de bijdrage aan Rijkswaterstaat te activeren.

De gemeente Leiderdorp zal moeten overwegen welke van de bovengenoemde oplossingen zal worden toegepast om het tekort op het plansaldo aan te pakken. Welke oplossing ook zal worden gekozen, bij alle varianten zijn de financiële consequenties fors en zullen deze een zware wissel trekken op de financiële positie van de gemeente. Om een voorbeeld te geven van de financiële gevolgen: indien voor variant 2 wordt gekozen waarbij de infrastructuur⁵ zal worden geactiveerd, dan leidt dit tot een jaarlijkse kapitaallast van circa € 1 miljoen.

Tot slot, de gemeente Leiderdorp is aangesloten bij de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland. De afdracht aan Holland Rijnland zal de komende jaren fors toenemen vanwege diverse investeringen in de regio. Dit zal leiden tot hogere bijdragen aan de gemeenschappelijke regeling. Deze zijn al verwerkt in de meerjarenraming.

2.3 Vermogenspositie

De vermogenspositie wordt beoordeeld op basis van de drie R's: Reservepositie, Risico's en Ratio's. De reservepositie is het eigen vermogen van de gemeente dat bestaat uit de algemene- en bestemmingsreserves én de stille reserves. Voor alle duidelijkheid, de voorzieningen behoren niet tot het eigen vermogen van de gemeente. Tegenover elke voorziening staat een verplichting. Een voorziening is dan ook niet vrij besteedbaar.

⁵ In het rekenvoorbeeld zijn de volgende wegen geactiveerd: de Parallelweg, de Persant Snoepweg en de Ericalaan.

De 'waarde' van het eigen vermogen wordt mede bepaald door de aanwezigheid van risico's. De aanwezigheid van risico's heeft een grote invloed op de benodigde weerstandscapaciteit om deze risico's af te dekken. Voor sommige risico's, zoals een negatief saldo van een grondexploitatie, moet een voorziening worden getroffen. Voor alle overige niet voorzienbare (!) risico's dient de gemeente te allen tijde weerstandscapaciteit te bezitten om de uitvoering van het beleid niet in gevaar te brengen.

De ratio's belichten de vermogensbestanddelen en de financieringspositie van uw gemeente nader. De financieringspositie en -structuur zijn een belangrijk onderdeel binnen de financiën van elke gemeente vanwege de rentekosten die hiermee gemoeid zijn. Een stabiel treasurybeleid brengt evenwicht binnen uw financiële positie.

2.3.1 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet begrote tegenvallers te dekken. De weerstandscapaciteit is te onderscheiden in een incidenteel en een structureel deel. Incidenteel wil zeggen het vermogen om (ook in het lopende jaar) éénmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken op het geldende niveau. Met structureel worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te kunnen vangen, zonder dat dit ten koste gaat van bestaand beleid.

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve, de vrij aanwendbare bestemmingsreserves en eventueel aanwezige stille reserves die desgewenst direct verkoopbaar zijn.

Tabel 2.4: Ontwikkeling van de reserves.

(x € 1.000)	2007	2008	2009	2010
Algemene reserves	6.157 ⁶	-13.873	15.579	26.827
Bestemmingsreserves	7.739	5.552	5.530	5.529
Stille reserves	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Totaal	13.896	-8.321	21.109	32.356

De incidentele weerstandscapaciteit van de gemeente Leiderdorp is vastgesteld op € 5,4 miljoen. Het betreft hier het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve. Aanvullend hierop wordt rekening gehouden met de bestemmingsreserves die na democratische besluitvorming kunnen worden omgezet naar direct beschikbaar vermogen. Deze herschikking van reserves zal in 2007 plaatsvinden door middel van

⁶ Waarvan € 5,4 miljoen direct beschikbaar is ten behoeve van de weerstandscapaciteit.

actualisatie van de nota reserves en voorzieningen. Hiermee rekeninghoudend komt de weerstandscapaciteit op € 10,5 miljoen.

Opvallend is de negatieve stand van de algemene reserves in 2008. Deze ontwikkeling is het gevolg van de eigen bijdrage van € 18 miljoen die aan het Rijk betaald moet worden ten behoeve van de verdiepte aanleg van de A4. De gemeente tracht uitstel te krijgen voor het betalen van deze bijdrage. Negatieve reserves zijn echter op grond van de comptabiliteitsvoorschriften (BBV) niet toegestaan. De commissie BBV is overigens bezig met de ontwikkeling van nieuwe richtlijnen voor nog te ontvangen en nog te betalen bedragen. Wanneer deze er zullen zijn is nog onzeker.

Uit de paragraaf Weerstandsvermogen van de begroting 2007 blijkt niet dat de gemeente over stille reserves beschikt. De (specifieke) bestemmingsreserves worden niet onder de weerstandscapaciteit gerekend omdat deze niet vrij aanwendbaar zijn.

De structurele weerstandscapaciteit wordt in de paragraaf Weerstandsvermogen van de begroting 2007 niet benoemd. De structurele weerstandscapaciteit zou als volgt berekend kunnen worden:

Tabel 2.5: Structurele weerstandscapaciteit

Onderwerp	2007	2008	2009	2010
Post onvoorzien	90.000	90.000	90.000	90.000
Resterende belastingcapaciteit	0	0	0	0
Ruimte in de begroting ⁷	0	0	82.000	171.000
Totaal	90.000	90.000	172.000	261.000

2.3.2 Risico's

De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet anderszins zijn te ondervangen, met andere woorden; ze zijn niet voorzien. Reguliere risico's - risico's die zich regelmatig voordoen - maken geen deel uit van deze risico's. De gemeente heeft de tien grootste risico's specifiek benoemd. Deze risico's zijn:

- de ontwikkeling van het Centrumplan;
- de vervanging of renoveren van het gemeentehuis;
- de lagere baten uit bespaarde rente door de onttrekking van reserves;
- de Wet maatschappelijke ondersteuning;
- de zwembadlocatie (in verband met gerechtelijke uitspraak luchtkwaliteit);

⁷ De berekening van de structurele ruimte in de begroting heeft plaatsgevonden op basis van het gecorrigeerde resultaat zoals berekend is door de provinciale toezichthouder.

- de uitbreiding begraafplaats;
- het wachtgeldrisico bij ambtenaren;
- de beperkte grip op de verbonden partijen;
- de slechte aanbesteding Parallelweg en veel meer- en minderwerk;
- de ontwikkeling van het gemeentefonds (behoedzaamheidsreserve).

In totaal zijn de risico's gekwantificeerd op € 27,9 miljoen. Aan de hand van een risicosimulatie (zekerheidspercentage van 90%) is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald op € 7,4 miljoen. Een tweetal risico's is betrokken binnen het A4/W4 project. Het betreft de risico's betreffende de zwembadlocatie en de aanbesteding van de Parallelweg. In totaal is een vijftiental risico's meegenomen in de risicosimulatie. Gezien de specifieke problematiek rondom het A4/W4 project verdient het aanbeveling om in het vervolg over alle risico's die betrekking hebben op het A4/W4-project te communiceren. Dit kan op verschillende plaatsen in de Leiderdorpse begroting: de paragraaf Weerstandsvermogen, de paragraaf Grondbeleid en in het programma Grote Projecten.

Daarnaast zal de gemeente op korte termijn moeten aangegeven op welke wijze het tekort op het plansaldo A4/W4 wil gaan oplossen. Indien gekozen wordt voor het treffen van een voorziening, dan zal hier invulling aan moeten worden gegeven door middelen hiervoor te reserveren. Indien de infrastructuur dan wel de bijdrage aan derden (Rijkswaterstaat) wordt geactiveerd, dan dient de gemeente haar structurele weerstandscapaciteit aan te spreken omdat de kapitaallasten de komende jaren fors toe zullen nemen. Alternatieve dekkingsmiddelen moeten worden aangewezen.

2.3.3 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de risico's en de weerstandscapaciteit. De direct beschikbare weerstandscapaciteit is berekend op € 5.359.000. Deze weerstandscapaciteit bestaat uit de vrij inzetbare algemene reserve en de post voor onvoorzijene uitgaven. Aan de hand van een risicosimulatie (zekerheidspercentage van 90%) zijn de risico's bepaald op € 7,4 miljoen. Deze simulatie heeft plaatsgevonden op het totaal van de risico's van € 27,9 miljoen. De risico's worden dus voor 72,4% gedekt door de weerstandscapaciteit. Omdat de risico's bij voorkeur geheel door de weerstandscapaciteit gedekt moeten worden is de gemeente voornemens om in 2007 een deel van de bestemmingsreserves op te heffen en toe te voegen aan de algemene reserve. Als de gemeenteraad hiertoe besluit, dan kan € 5.209.000 aan de incidentele weerstandscapaciteit worden toegevoegd. Na deze correctie zullen alle risico's ruimschoots worden gedekt door de weerstandscapaciteit. De flexibiliteit en inzetbaarheid

van de capaciteit, voor het overgrote deel de vrij besteedbare algemene reserve, is overigens beperkt; de bespaarde rente van de algemene reserve komt namelijk ten gunste van de exploitatie.

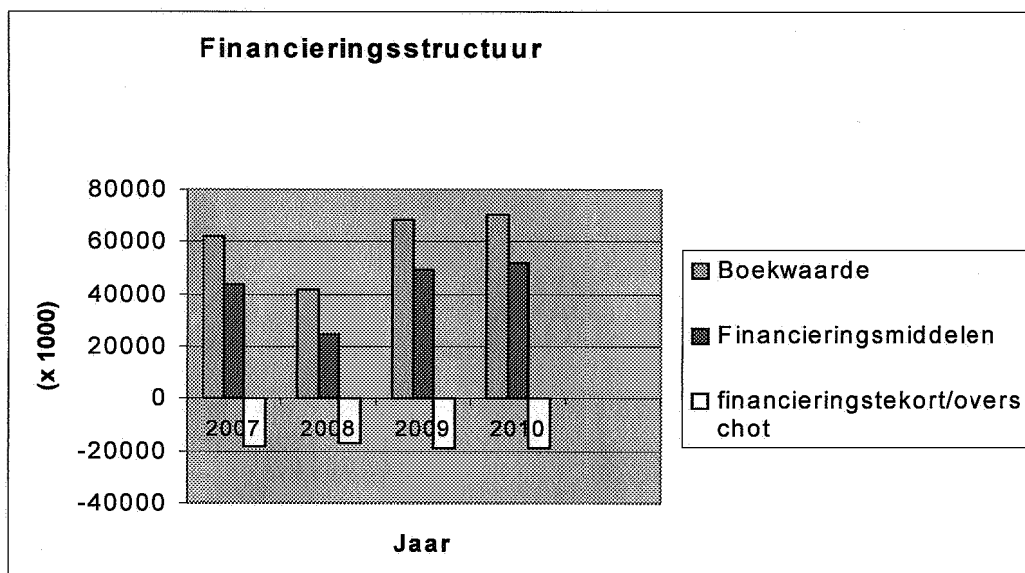
2.3.4 Ratio's

In deze paragraaf komt een tweetal ratio's aan de orde. Als basis van deze ratio's dienen de standen per 1-1-2007 uit de begroting 2007.

Financieringsstructuur

Het financieringssaldo geeft inzicht in de verhouding tussen activa en de aanwezige financieringsmiddelen. Een negatief saldo geeft weer dat het eigen vermogen en het lang vreemd vermogen niet toereikend zijn om de vaste activa te financieren. De gemeente overbrugt dan het financieringstekort met kort vreemd vermogen. Dit is wettelijk toegestaan voor zover de kasgeldlimiet niet wordt overschreden. Het financieringstekort boven de kasgeldlimiet is de aanvullende lange financieringsbehoefte, die de gemeente met lang vreemd vermogen dient te financieren.

Grafiek 2.2: Financieringsstructuur

Uit grafiek 2.2 blijkt dat Leiderdorp haar financieringstekort in de jaren 2007-2010 voor een te groot deel, dus boven de kasgeldlimiet, overbrugt met kort vreemd vermogen. De financieringspositie van de gemeente zal echter de komende jaren drastisch veranderen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de activiteiten rond het W4 project. De eerstkomende jaren zullen gronden worden aangekocht en bouwrijp worden gemaakt. Daarna zullen de baten uit de verkoop van de exploitatiegebieden worden gerealiseerd waaruit de bijdrage aan Rijkswaterstaat ad € 18,2

miljoen zal worden voldaan. De verwachting is dat de komende jaren nauwelijks vreemd vermogen hoeft te worden aangetrokken. Belangrijk is dat de gemeente, met alle toekomstige en aanzienlijke geldstromen, haar liquiditeitspositie goed bewaakt.

Investeringsratio

De investeringsratio geeft de gemiddelde resterende afschrijvingstermijn weer. De ratio wordt bepaald door de boekwaarde (exclusief grondexploitatie, hypothecaire geldleningen aan personeel, deelnemingen en beleggingen en kapitaalverstrekkingen woningbouw) per 1 januari te delen door de geraamde afschrijvingslasten. Een relatief lange afschrijvingstermijn kan duiden op een zekere financiële problematiek bij een gemeente. Door het hanteren van lange afschrijvingstermijnen kunnen lasten immers worden verschoven naar de toekomst.

De gemiddelde resterende afschrijvingstermijn bedraagt voor Leiderdorp 17,4 jaar. Dit is een gemiddelde afschrijvingstermijn. Deze gemiddelde ratio wordt voornamelijk veroorzaakt door een actie uit het verleden waarbij activa in één keer is afgeboekt met incidentele baten.

Het gevolg is dat de vrijgevallen budgettaire ruimte aan andere doeleinden (dan kapitaallasten) is besteed. Nu er zich op korte en middellange termijn (vervangings)investeringen aandienen, zoals bijvoorbeeld ten behoeve van de gemeentelijke huisvesting en de Brede School West, zal nieuwe budgettaire ruimte moeten worden gevonden. Daarbij zal tevens naar de afschrijvingstermijnen van de diverse activa moeten worden gekeken. Bij activering van de vervangingsinvesteringen zal de investeringsratio toenemen en moet er voor worden gewaakt dat deze niet te veel oploopt. Dit zou immers betekenen dat de gemeente Leiderdorp haar lasten te veel naar de toekomst verschuift en de toekomstige bewoners van de gemeente Leiderdorp onevenredig belast.

2.4 Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

In het BBV zijn voorschriften vastgelegd over de wijze waarop de begroting moet worden ingedeeld en welke informatie moet worden verstrekt. De gemeente moet zich daar aan houden. In dit onderdeel wordt de begroting 2007 beoordeeld op het naleven van het BBV. Artikel 7 van het BBV bepaalt dat de begroting bestaat uit een tweetal onderdelen: a) de beleidsbegroting en b) de financiële begroting. Voor de relevante artikelen (artikelen 7 tot en met 23 van het BBV) verwijzen wij u naar bijlage 2.

2.4.1 Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit een programmaplan en de paragrafen.

Programmaplan

Het programmaplan bestaat uit de te realiseren programma's en het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen inclusief het bedrag voor onvoorzien. Een programma bestaat uit de zogenaamde drie W-vragen:

- *Wat willen we bereiken?*
- *Wat gaan we daarvoor doen?*
- *Wat mag het kosten?*

De programma's in de begroting 2007 geven antwoord op de drie W-vragen. Een onderdeel dat nog in ontwikkeling is, is het opnemen van prestatie-indicatoren. Dit is overigens een landelijk verschijnsel. Het benoemen van prestatie-indicatoren is geen eenvoudige opgave. Opvallend is een drietal programma's of 'hoofdstukken': *Geld, Grote Projecten en Bestuursakkoord 2006-2010*. Feitelijk zijn dit geen programma's zoals bedoeld in het BBV. In de begroting is dan ook zichtbaar dat de drie W-vragen niet altijd beantwoord kunnen worden. Zo ontbreekt in het programma *Grote Projecten* de derde W-vraag: *Wat mag het kosten?* Het verdient aanbeveling om de onderwerpen *Grote Projecten* en *Bestuursakkoord 2006-2010* te verwerken in een paragraaf. Een paragraaf is een dwarsdoorsnede van de beheersmatige aspecten in de beleidsbegroting en het jaarverslag. Het programma *Geld* is het zogenaamde 'overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien'. Deze voldoet aan de voorschriften al is de informatiewaarde enigszins beperkt.

Paragrafen

Het BBV schrijft in artikel 9 een zevental paragrafen voor. In de daarop volgende artikelen is de inhoud van de diverse paragrafen nader uitgewerkt. De zeven verplichte paragrafen zijn:

- *Lokale heffingen.*
- *Weerstandsvermogen.*
- *Onderhoud kapitaalgoederen.*
- *Financiering.*
- *Bedrijfsvoering.*
- *Verbonden partijen.*
- *Grondbeleid.*

Over het algemeen voldoet het overgrote deel van de paragrafen op hoofdlijnen aan de voorschriften. Op een aantal onderdelen zijn nog kleine aanpassingen of verbeteringen mogelijk. Een tweetal paragrafen, te weten *Lokale heffingen* en *Onderhoud kapitaalgoederen* voldoet niet aan de voorschriften. De paragraaf *Grondbeleid* voldoet nog niet volledig aan de voorschriften.

Door de provincie is de gemeente erop gewezen dat verbeteringen ten behoeve van de paragraaf *Lokale heffingen* noodzakelijk zijn. De aanbevelingen zijn tot op heden onvoldoende opgevolgd. Zo ontbreekt het aan heldere beleidslijnen hoe de gemeente wenst om te gaan met het instrument belastingen. Ook is er geen beschrijving gegeven van het kwijtscheldingsbeleid (zie bijlage 8) en is de uitleg bij de diverse belastingen en heffingen beperkt. De paragraaf *Lokale heffingen* heeft dan ook een lage informatiewaarde.

De paragraaf *Onderhoud kapitaalgoederen* geeft onvoldoende inzicht in het (door de raad) gewenste onderhoudsniveau van de diverse kapitaalgoederen binnen de openbare ruimte. Er wordt onvoldoende antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Voor welk kwaliteitsniveau kiest de gemeente?
- Wat zijn de financiële consequenties van het onderhoud?
- Zijn de voorzieningen en egaliseringsreserves toereikend voor toekomstige opgaven?

Hier ligt voor de gemeente een belangrijke opgave om de informatiewaarde van deze paragraaf te verbeteren. Daarbij speelt nog dat de gemeente is geconfronteerd met (financiële) problemen als gevolg van achterstallig onderhoud binnen de openbare ruimte.

Van de overige paragrafen noemen wij de paragraaf *Grondbeleid* in het bijzonder, mede vanwege de financiële belangen die hiermee zijn gemoeid. De paragraaf kan aan waarde winnen door (meer) informatie op te nemen over a) de wijze van afdekking van negatieve eindresultaten en b) de gronden in voorraad die nog niet in exploitatie zijn genomen. Voorts kan er ook meer informatie worden verstrekt over de stand van zaken van de diverse grondexploitaties. Hiermee wordt onder andere bedoeld informatie over de geraamde nog te maken kosten en te verkrijgen opbrengsten.

2.4.2 Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit een tweetal onderdelen: a) het overzicht van baten en lasten en de toelichting en b) de uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting.

Naar aanleiding van de beoordeling van de financiële begroting moet worden geconcludeerd dat de kwaliteit van de financiële begroting matig is. Er wordt te weinig informatie gegeven over hoe de gemeente er nu werkelijk financieel voorstaat. Dit belemmert een goede besluitvorming. In de begroting 2007 worden de resultaten gepresenteerd van de meerjarenperiode 2007-2010. Alle jaargangen sluiten nihil. Gebleken is dat er een verrekening heeft plaatsgevonden met de algemene reserve via de resultaatbestemming. Dit strookt niet met de comptabiliteitsvoorschriften van het BBV en belemmert de transparantie.

De resultaten van de (meerjaren)begroting van zowel vóór als ná bestemming moeten in de begroting zichtbaar worden gemaakt zodat de gemeenteraad een besluit kan nemen ten aanzien van de bestemming van het resultaat.

In *het overzicht van baten en lasten* ontbreken de volgende onderdelen:

- een overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen;
- een overzicht van het geraamde bedrag voor onvoorzien;
- de beoogde toevoegingen én onttrekkingen aan de reserves per programma;
- een overzicht van de incidentele baten en lasten in de begroting.

In *de toelichting* ontbreekt een aantal belangrijke (wettelijk verplichte) onderdelen of is de informatie ontoereikend. Zo is het gerealiseerde bedrag van het voorvorige begrotingsjaar, in casu 2005, niet opgenomen en zijn de oorzaken van aanmerkelijke verschillen van de begroting met zowel het vorige als het voorvorige begrotingsjaar niet aangegeven. Per programma zijn overigens wel analyses weergegeven, maar bij een aanmerkelijk verschil moet hier ook in de financiële begroting aandacht aan worden besteed.

Wij benadrukken het belang van de aanwezigheid van een volledig overzicht van de incidentele baten en lasten. Deze informatie is noodzakelijk om te bepalen wat het structurele resultaat is van de begroting. Hiermee kan de duurzaamheid van de begroting worden bepaald, zie paragraaf 2.2.2.

In *de uiteenzetting van de financiële positie* zijn de volgende onderdelen niet of onvoldoende weergegeven:

- een raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en nieuwe beleid per programma;
- de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume;
- de financiering van de activa.

In *de toelichting* zijn de belangrijke ontwikkelingen ten opzichte van de uiteenzetting van de financiële positie van het vorige begrotingsjaar niet opgenomen.

2.5 Stuurinformatie

In paragraaf 2.4 zijn zowel de jaarrekening als de begroting getoetst aan het BBV. De planning en controlcyclus van de gemeente bestaat echter uit meer documenten die onontbeerlijk zijn voor een verantwoord financieel beleid. In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de diverse producten van de gemeente Leiderdorp die een bijdrage leveren aan de financiële besluitvorming.

2.5.1 Planning en controlcyclus

In de beheersverordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is de planning en controlcyclus van de gemeente Leiderdorp vastgelegd. Volgens artikel 2 omvat deze de volgende documenten:

- de begroting;
- de perspectiefnota;
- de voor- en najaarsnota;
- de jaarstukken.

De planning voor de oplevering van deze documenten wordt jaarlijks door de raad vastgesteld.

De perspectiefnota bestaat uit *'voorstellen voor de uitgangspunten en kaders voor het volgende begrotingsjaar en de drie opvolgende jaren'*. In deze nota worden ook de tussentijdse bevindingen betrokken. De raad stelt de perspectiefnota vast.

Na de vaststelling van de perspectiefnota vangt de gemeente aan met de werkzaamheden ten behoeve van de begroting. Gedeputeerde Staten (GS) ontvangen de begroting binnen twee weken na vaststelling door de gemeenteraad, doch in ieder geval vóór 15 november van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient (artikel 191 van de Gemeentewet). De gemeente Leiderdorp heeft de begroting 2007 tijdig ingezonden.

De verantwoording over het lopende jaar geschiedt door middel van de voorjaars- en najaarsnota. Deze documenten rapporteren respectievelijk over de eerste vier maanden en de eerste negen maanden van het lopende boekjaar. In de voor- en najaarsnota wordt, conform artikel 6 van de beheersverordening ex artikel 212 van de Gemeentewet, ten minste aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- inkomsten uit de algemene uitkering (gemeentefonds);
- afwijkingen van de begroting > € 10.000;
- openstaande kredieten > € 10.000;
- financieringsactiviteiten (treasury);
- weerstandsvermogen.

Door adequaat met de aanwezige stuurinformatie te werken moeten in de toekomst grote structurele tekorten kunnen worden voorkomen.

Het sluitstuk van de cyclus zijn de jaarstukken waarin verantwoording wordt afgelegd voor het gevoerde (financiële) beleid van het vorige begrotingsjaar. GS ontvangen de jaarrekening en het jaarverslag binnen twee weken na vaststelling door de gemeenteraad, doch in ieder geval vóór 15 juli van het jaar volgend op het begrotingsjaar (artikel 200 van de Gemeentewet). De gemeente Leiderdorp heeft de jaarrekening 2005 tijdig ingezonden.

2.5.2 Nota's en financiële kaders

Nota's

In de beheersverordening ex artikel 212 van de Gemeentewet zijn bepalingen opgenomen die het opstellen van nota's voorschrijven. Deze nota's moeten een bijdrage leveren aan een stabiel financieel beleid: de financiële kaders worden voor een langere periode vastgelegd.

Desondanks moeten deze nota's regelmatig worden geactualiseerd om in de pas te blijven met de wet- en regelgeving. In de beheersverordening worden de volgende nota's (tussen haken het jaar waarin de nota door de raad is vastgesteld) voorgeschreven:

- reserves en voorzieningen (2005);
- risicomangement (2004);
- onderhoud kapitaalgoederen / nota planmatig beheer (2006);
- treasurystatuut (2004);
- grondbeleid (2006).

De nota's worden ten minste eens in de vier jaar door het college aangeboden ter behandeling en vaststelling door de raad. Ten behoeve van de verbonden partijen wordt geen nota opgesteld. Dit is opvallend omdat Leiderdorp het volgende aangeeft in haar paragraaf weerstandsvermogen: *'Gemeente heeft beperkt grip op de besluitvorming binnen de verbonden partijen wat voor de gemeente kan leiden tot onbeheersbare kosten'*. Het opstellen van een nota zou een bijdrage kunnen leveren aan het versterken van de invloed van de gemeente op de verbonden partijen.

Afschrijvings- en activabeleid

De waardering en afschrijving van de vaste activa is vastgelegd in artikel 9 van de beheersverordening ex artikel 212 van de Gemeentewet. Er is geen specifieke nota opgesteld ten behoeve van het afschrijvings- en activabeleid. Veel gemeenten stellen wel een aparte nota op voor het afschrijvings- en activabeleid omdat de waardering en afschrijving grote gevolgen heeft voor de financiële positie. De gemeente hanteert de volgende maximale afschrijvingstermijnen:

- a) riolering: 50 jaar (op basis van annuïteiten);
- b) bedrijfsgebouwen: 50 jaar;
- c) schoolgebouwen: 40 jaar;
- d) gronden en terreinen: oneindig, geen afschrijving;
- e) kantoorinventaris: 10 jaar;
- f) transportmiddelen: 10 jaar;
- g) overige materiele activa⁸: 10 jaar.

Conform het BBV worden investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut bij voorkeur niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie gebracht. In geval er toch wordt geactiveerd wordt er

⁸ De overige materiele activa betreft activa anders dan de categorieën a tot en met f en boven de € 5.000.

lineair afgeschreven over de verwachte levensduur van het actief of een kortere, door de raad aan te geven tijdsduur.

Bij de vorenstaande afschrijvingstermijnen vallen twee zaken op. In de eerste plaats is de afschrijving van kantoorinventaris en transportmiddelen aan de ruime kant. Voor beide activa worden in de praktijk veelal kortere afschrijvingstermijnen gehanteerd op basis van de verwachte technische levensduur. Voor transportmiddelen geldt veelal een afschrijvingstermijn van 5 jaar. Voor kantoorinventaris wordt een termijn van 10 jaar algemeen geaccepteerd. In de staat van activa blijkt echter dat meubilair in 15 jaar wordt afgeschreven.

In de tweede plaats wordt de riolering afgeschreven op basis van annuïteiten. Zoals bekend heeft Leiderdorp naar aanleiding van de aanpassing van de gemeentefondsmaatstaf bodemgesteldheid € 3 per inwoner extra gekregen via de algemene uitkering. De bodemgesteldheid van de gemeente wordt omschreven als een *matige slechte bodem*. 'Door de (matige) slechte bodemgesteldheid moet een gemeente afschrijvingstermijnen hanteren die overeenkomen met de meer onzekere, kortere economische en technische levensduur. Bovendien moet worden voorkomen dat de leidingen te veel in de laatste levensjaren moet worden afgeschreven'⁹. Gezien de bodemgesteldheid van de gemeenten ligt een lineaire afschrijving meer voor de hand. Daarnaast is de gekozen afschrijvingstermijn gezien de bodemgesteldheid waarschijnlijk te ruim genomen.

2.6 Bestuurlijke samenvatting

De financiële situatie van de gemeente Leiderdorp staat onder druk. De oorzaken hiervan zijn, in hoofdlijnen, drieledig. In de eerste plaats toont het onderzoek naar de jaarrekeningen van de gemeente aan dat in het verleden activa versneld zijn afgeschreven. De daardoor ontstane budgettaire ruimte is aangewend voor andere doeleinden. In het meerjarenperspectief zijn echter (vervangings)investeringen noodzakelijk. Zo dient er bijvoorbeeld fors geïnvesteerd te worden in de huisvesting van het onderwijs. Binnen de exploitatie moet structurele ruimte worden gecreëerd voor de dekking van de kapitaallasten.

In de tweede plaats heeft de gemeente de afgelopen jaren onvoldoende middelen vrijgemaakt voor het onderhoud van de openbare ruimte. Het gevolg is dat de gemeente kampt met achterstallig onderhoud. De gemeente heeft inmiddels maatregelen genomen door incidenteel extra middelen beschikbaar te stellen in de huidige meerjarenraming (2008-2010). Het blijft echter de vraag of het huidige budget op de lange termijn voldoende is om de kwaliteit van de openbare ruimte op het gewenste niveau te handhaven. Het blijft noodzakelijk om de middelen voor het onderhoud van de diverse kapitaalgoederen regelmatig te

⁹ Tekst uit: Leidraad Riolering: Toerekening en dekking van kosten. Module D1300; december 2004.

beoordelen of deze toereikend zijn. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden meestal niet geheel vervangen maar brengen veel onderhoud met zich mee. Voor deze investeringen is het van essentieel belang dat de onderhoudslasten goed (en op het juiste niveau) in de begroting en meerjarenraming zijn verwerkt.

In de derde plaats kampt de gemeente met een tekort op het plansaldo van het project A4/W4. Om in het tekort te voorzien zal de gemeente op korte termijn moeten beslissen over de dekking van het tekort. De gemeente kan het tekort opvangen door in te teren op het eigen vermogen of door de infrastructuur of bijdrage aan Rijkswaterstaat te activeren. Bij de laatste twee opties zal de exploitatie van de gemeente langdurig worden belast.

De gemeente Leiderdorp is aan zet om op korte termijn oplossingen aan te dragen voor de geschetste problematiek.

Ten behoeve van het inzicht in de financiële positie dienen ook verbeteringen te worden aangebracht in de begroting. In het bijzonder dient aandacht te worden besteed aan de financiële begroting. De financiële informatie is te gefragmenteerd opgenomen in de begroting. Daarnaast wordt nog aandacht gevraagd voor het overzicht van de incidentele baten en lasten. Dit overzicht is bepalend voor de beoordeling van het 'zuivere' structurele resultaat.

Ook ten aanzien van de overige stuurinformatie zijn verbeteringen denkbaar. Zo ontbreekt het de gemeente aan een nota activa- en afschrijvingsbeleid. Juist nu heeft de gemeente behoefte aan dergelijke financiële kaders die (mede) zorgdragen voor een bestendige gedragslijn en stabiliteit. De komende periode zal een aantal (vervangings)investeringen moeten worden gedaan. Dit heeft als gevolg dat budgettaire ruimte moet worden gecreëerd voor de kapitaallasten. Daarnaast moeten de gekozen afschrijvingstermijnen reëel zijn om ervoor te waken dat de (kapitaal)lasten te veel naar de toekomst worden doorgeschoven.

2.7 Aanbevelingen

De aanbevelingen worden gesplitst in de 4 verschillende onderdelen; de begrotingspositie, de vermogenspositie, de naleving van het BBV en de (aanwezigheid van) stuurinformatie.

Aanbevelingen ten aanzien van de begrotingspositie

- Geef een goed inzicht in de 'zuivere' structurele resultaten van de begroting en meerjarenraming door weer te geven of er sprake is van incidentele baten en lasten binnen het resultaat.

- Verwerk nog onzekere hogere opbrengsten niet in de exploitatie en houd vast aan de eigen beleidslijn; het inboeken van een trendmatige verhoging van de dividenden.
- Creëer op korte termijn voldoende ruimte binnen de exploitatie om toekomstige nadelige structurele effecten op te kunnen vangen.
- Kies zo spoedig mogelijk een oplossingsrichting ten behoeve van de A4/W4-problematiek opdat tijdig adequate maatregelen kunnen worden genomen om het te verwachten verlies op te vangen (binnen het vermogen of de exploitatie van de gemeente).
- Investerings met een maatschappelijk nut in de openbare ruimte worden meestal niet geheel vervangen, denk hierbij bijvoorbeeld aan wegen, maar brengen veel onderhoud met zich mee. Voor deze investeringen is het van essentieel belang dat de onderhoudslasten goed (en op het juiste niveau) in de begroting en meerjarenraming zijn verwerkt.

Aanbevelingen ten aanzien van de vermogenspositie

- De negatieve stand van de algemene reserve in 2008 is op grond van het BBV niet toegestaan.
- Benoem alle risico's met betrekking tot het A4/W4-project in de begroting. Dit is mogelijk in de paragrafen *Weerstandsvermogen* of *Grondbeleid* of het programma *Grote Projecten*.
- De weerstandscapaciteit van de gemeente Leiderdorp is niet geheel 'vrij aanwendbaar', omdat de bespaarde rente van de algemene reserve wordt toegevoegd aan de exploitatie. Het advies is om de algemene reserve 'los' te maken van de exploitatie door de bespaarde rente toe te voegen aan de reserve(s).
- Bewaak de financieringspositie door het opstellen van een liquiditeitenprognose en deze regelmatig te actualiseren.
- Kies voor reële afschrijvingstermijnen ten behoeve van de toekomstige (vervangings)investeringen. Hierdoor wordt voorkomen dat de gemeente haar investeringen voor zich uitschuift en toekomstige generaties onevenredig belast. De investeringsratio is een instrument om de gemiddelde afschrijvingstermijn van de gehele gemeente te bewaken.

Aanbevelingen ten aanzien van het BBV

- Probeer de *prestatie-indicatoren* verder te ontwikkelen zodat een relatie kan worden gelegd tussen budgettering en presteren.
- Benoem het programma *Geld* als het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en verbeter de informatiewaarde.
- Maak van de programma's *Grote Projecten* en *Bestuursakkoord 2007-2011* (aparte) paragrafen. Deze onderwerpen zijn immers verweven met de diverse programma's en zijn niet als een afzonderlijk programma te kenmerken.

Aanbevelingen ten aanzien van de stuurinformatie

- Stel een nota Verbonden partijen op om de 'grip' op de besluitvorming en de kosten van de verbonden partijen te verstevigen.
- Geef prioriteit aan de vervaardiging van een nota afschrijvings- en activabeleid.
- Verkort de afschrijvingsperiode van transportmiddelen en kantoorinventaris zodat die beter aansluit bij de technische en economische levensduur.
- Kies bij de actualisatie van het Gemeentelijke Rioleringsplan voor een lineaire afschrijving in plaats van annuïteiten en ga na of de gekozen afschrijvingstermijn van 50 jaar voor riolering reëel is gezien de matige slechte bodem.

3 DE EIGEN INKOMSTEN VERGELEKEN

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk willen we de volgende vraag beantwoorden:

Doen zich tussen de gemeente Leiderdorp en de landelijke selectiegroep overeenkomsten en verschillen voor ten aanzien van de belastingen en rechten en zo ja, in welke mate zijn deze verschillen te verklaren?

Daarbij besteden wij aandacht aan de eigen heffingen en de Financiële verhoudingswet (Fvw) en de belastingcapaciteit. Er wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste eigen inkomstenbronnen van de gemeente en de woonlasten. Verder wordt aandacht besteed aan de heffingen in relatie tot de toelating tot artikel 12 van de Fvw en in relatie tot de landelijke selectiegroep.

3.2 De Fvw en belastingcapaciteit

De Fvw heeft als doel de algemene uitkering uit het gemeentefonds zo goed mogelijk te verdelen over de gemeenten, rekening houdend met kostenverschillen. Het belangrijkste principiële uitgangspunt hierbij is gelijke voorzieningencapaciteit bij gelijke OZB-tarieven. Om die reden is als onderdeel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds een zogenaamde 'inkomensmaatstaf' ingevoerd. Deze inkomensmaatstaf houdt grosso modo in dat de waarde van de onroerende zaken in elke gemeente gedeeltelijk wordt verrekend (in mindering worden gebracht op de algemene uitkering) tegen een uniform rekentarief¹⁰. Voor het jaar 2007 bedraagt dit rekentarief € 2,34 voor eigenaren van woningen, € 2,43 voor gebruikers van niet-woningen en € 3,00 voor eigenaren van niet-woningen per € 2.500 economische waarde.

Gemeenten met een relatief hoge OZB-capaciteit (door óf gemiddeld dure woningen en/of veel (dure) bedrijfsgebouwen) ontvangen daardoor een lagere uitkering uit het gemeentefonds. Het effect hiervan is dat een gemeente met gemiddeld dure woningen vanuit het perspectief van de burger hoge woonlasten heeft, maar dit wil niet zeggen dat de gemeente er per saldo na de verevening op basis van de belastingcapaciteit (veel) aan 'overhoudt'. Pas als een gemeente globaal gezien tarieven hanteert die boven de rekentarieven uitstijgen, houdt die gemeente er aan over.

Bedoelde rekentarieven kunnen worden afgezet tegen de door de gemeente Leiderdorp voor het jaar 2007 gehanteerde tarieven van € 2,38 voor eigenaren van woningen en € 3,26 respectievelijk € 4,08

¹⁰ De negatieve eigen inkomstenmaatstaf wordt berekend op basis van 80% respectievelijk 70% van de waarde van woningen en niet-woningen, aangevuld met een bedrag van € 36,56 per woonruimte.

voor gebruikers respectievelijk eigenaren van niet-woningen (totaaltarief € 7,34). Uit de navolgende tabel 3.1 blijkt dat door het iets hogere tarief voor woningen en vooral door het hogere tarief voor niet-woningen de gemeente Leiderdorp per saldo afgerond € 369.000 meer inkomsten kan genereren dan wanneer het rekestarief wordt gehanteerd. In werkelijkheid ontvangt de gemeente Leiderdorp per saldo € 548.000 meer aan OZB-inkomsten dan waarmee het gemeentefonds rekening houdt (zie bijlage 3). Dit verschil komt omdat bij de verevening niet voor 100% rekening wordt gehouden met de OZB-capaciteit (zie voetnoot 10) en daardoor het bedrag dat in mindering wordt gebracht op de algemene uitkering minder is.

Tabel 3.1: Vergelijking OZB-opbrengst op basis van tarieven Leiderdorp, rekestarief en normtarief artikel 12

Leiderdorp	woningen	niet-woningen	totaal
Waarde onroerende zaken*	2.814.500.000	421.500.000	3.236.000.000
Aantal eenheden van € 2.500	1.125.800	168.800	1.294.400
Tarief per € 2.500 eenheden**	2,38	7,34	
Opbrengst	2.679.404	1.237.524	3.916.928
Gemiddeld tarief			3,03
Rekestarief gemeentefonds	2,34	5,42	
Opbrengst bij rekestarief	2.634.372	913.812	3.548.184
Meer-minderopbrengst t.o.v. rekestarief	45.032	323.712	368.744
Opbrengst OZB volgens begroting 2006			3.648.000
Normopbrengst artikel 12***			4.473.801
Geraamde opbrengst 2007			3.873.000
Onderdekking reiniging			0
Onderdekking riolering			0
Gecorrigeerde normopbrengst artikel 12****			4.473.801
Meer- minderopbrengst t.o.v. normopbrengst artikel 12			-600.801

* gegevens algemene uitkering gemeentefonds

** gegevens website COELO-atlas gemeentelijke woonlasten

*** Normopbrengst artikel 12 =

als gewogen gemiddelde tarief 2006 < 3,70: (OZB-opbrengst 2006 * 3,70 / gemiddeld gewogen tarief 2006) * 1,0275

als gewogen gemiddelde tarief 2006 > 3,70: OZB-opbrengst 2006 * 1,0275

**** gecorrigeerd voor eventuele onderdekking riolering en reiniging

3.3 De opbrengsten van de belangrijkste heffingen in de gemeente Leiderdorp vergeleken met de normopbrengst ingevolge artikel 12 van de Fvw

Eén van de vereisten om in aanmerking te komen voor aanvullende steun uit het gemeentefonds op grond van artikel 12 van de Fvw is dat de eigen heffingen uit het belastingpakket voldoen aan het redelijk peil. Het belastingpakket bestaat uit de OZB en de riool- en afvalstoffenheffing. In het kader van het artikel 12-beleid stellen de beheerders van het gemeentefonds via de meicirculaire en/of septembercirculaire jaarlijks het redelijk peil vast. Het redelijk peil voor het jaar 2007 is in de septembercirculaire 2006 vermeld.

Bij het onderdeel OZB wordt een tarief per € 2.500 waarde OZB-capaciteit gehanteerd. Bij de onderdelen riolering en reiniging wordt uitgegaan van 100% lastendekkendheid. Bij het onderdeel riolering wordt daarnaast uitgegaan van de zogenaamde nettolasten. Daaronder wordt verstaan het saldo van lasten en baten verminderd met de inkomsten uit het cluster riolering, waaronder het bedrag van de tijdelijke

maatstaf rioleringen. Ten slotte geldt daarbij een minimumbedrag per aansluiting van € 137.

Voor het jaar 2007 is het door de beheerders van het gemeentefonds vastgestelde redelijk peil voor de OZB als volgt:

1. indien het gewogen gemiddelde OZB-tarief in de gemeente in 2006 boven € 3,70 (redelijk peil 2006) lag, dan dient er in 2007 een opbrengst uit de OZB te worden gegenereerd die minimaal gelijk is aan die van 2006 vermeerderd met 2,75%¹¹;
2. indien het gewogen gemiddelde OZB-tarief in de gemeente in 2006 lager dan € 3,70 was, dan dient er in 2007 een opbrengst uit de OZB te worden gegenereerd die minimaal gelijk is aan de opbrengst in 2006 rekeninghoudend met die € 3,70 vermeerderd met 2,75%¹².

Aangezien de gemeente Leiderdorp in 2006 een gewogen gemiddelde OZB-tarief van € 3,10 had en daarmee beneden het redelijk peil van € 3,70 zat, dient de gemeente om toegelaten te worden tot artikel 12 in 2007 een opbrengst uit de OZB te generen ter hoogte van de geraamde opbrengst in 2006 rekeninghoudend met die € 3,70 vermeerderd met 2,75%¹³. Dit komt neer op een opbrengst van afgerond € 4.474.000. Zie tabel 3.1. De gemeente raamt in de begroting 2007 een totaalbedrag aan OZB van afgerond € 3.873.000. Op grond van deze gegevens zou de gemeente Leiderdorp in 2007 niet zijn toegelaten tot artikel 12 van de Fvw.

Momenteel is de jaarlijks toegestane stijging van de OZB-tarieven gelimiteerd. Bij een overschrijding daarvan dient er ontheffing te worden gevraagd bij de provincie. In het bestuursakkoord tussen Rijk en gemeenten 'Samen aan de slag' van 4 juni 2007 is afgesproken dat de huidige limitering van de OZB, die gericht is op individuele gemeenten, per 1 januari 2008 wordt geschrapt. Om te voorkomen dat de collectieve lastendruk onevenredig stijgt, zal er een macronorm worden ingesteld. De hoogte van de norm is nu nog niet bekend.

Bij de onderdelen riolering en reiniging wordt uitgegaan van 100% lastendeckendheid¹⁴. Bij het onderdeel riolering wordt daarnaast uitgegaan van de zogenaamde nettolasten. Daaronder wordt verstaan de brutolasten verminderd met de inkomsten uit het cluster riolering, waaronder het bedrag van de verfijning riolering. Ten slotte geldt daarbij een minimumbedrag per aansluiting van € 137.

¹¹ Normopbrengst OZB 2007= OZB-opbrengst 2006 * 1,0275

¹² Normopbrengst OZB 2007= (OZB-opbrengst 2006 * 3,70 / gewogen gemiddeld tarief 2006) * 1,0275.

¹³ Berekening volgens voetnoot 12.

¹⁴ Lastendeckendheid wordt hier als volgt berekend. Reiniging: geraamde baten op functies 721 en 725 moet groter of gelijk zijn aan geraamde lasten op de functies 721 en 725. Riolering: geraamde baten op functies 722 en 726 plus de verfijning riolering plus de baten via de maatstaven gemeentefonds (mits positief) moet groter of gelijk zijn aan de geraamde lasten op de functies 722 en 726.

Op zowel het onderdeel reiniging als riolering is in de gemeente Leiderdorp sprake van tenminste 100% lastendekking. Voor de riolering wordt echter niet voldaan aan het minimumbedrag per aansluiting.

3.4 Gemeentelijke woonlastendruk

In tabel 3.2 wordt een overzicht gegeven van de woonlasten, in Euro's per jaar per huishouden voor Leiderdorp en de groep selectiegemeenten. In het overzicht wordt aangegeven:

1. de gemiddelde opbrengst van de OZB per woning, op basis van de gemiddelde waarde van een woning in de desbetreffende gemeente;
2. het reinigingsrecht en rioolrecht, op basis van meerpersoonshuishouden, eenpersoonshuishouden en eigenaren, uitgedrukt in een bedrag per woning.

De gemiddelde belastingdruk van een meerpersoonshuishouden in de gemeente Leiderdorp van in totaal € 604 ligt onder de gemiddelde waarneming ad € 613 en onder het gemiddelde van de landelijke selectiegroep ad € 684. Leiderdorp neemt daarmee plaats 188 in. De hoogste waarneming zit op plaats 475. Wat overigens opvalt, is dat Leiderdorp in vergelijking met de selectiegroep zeer lage tarieven rioolrecht eenpersoonshuishouden en eigenaren heeft. Leiderdorp heeft daarbij aangegeven dat de tarieven rioolrecht tot en met 2010 jaarlijks met 17% + indexatie worden verhoogd.

Tabel 3.2: Lastendruk vergeleken met de landelijke selectiegroep

Gemeenten	Reinigingsrecht meerpersoons huishouden* (1)	Reinigingsrecht eenpersoons huishouden* (2)	Rioolrecht meerpersoons huishouden* (3)	Rioolrecht eenpersoons huishouden* (4)	Rioolrecht eigenaren* (5)	Gemiddelde OZB opbrengst woningen* (6)	Woonlasten meerpersoons huishouden (1+3+5+6)	Woonlasten eenpersoons huishouden (2+4+5+6)	Landelijke rangorde meerpersoons huishouden**
Hendrik-Ido-Ambacht	332	232	40	20	85	254	711	591	407
Horst aan de Maas	232	137	0	0	130	292	654	559	309
Oegstgeest	291	291	163	128	0	286	741	705	435
Uithoorn	247	247	135	135	0	199	580	580	134
Voorschoten	328	266	93	93	0	285	706	644	398
Waddinxveen	322	256	0	0	162	208	692	625	383
Zaltbommel	265	229	76	76	134	228	703	667	396
Gemiddelde selectie groep	288	237	72	64	73	250	684	624	352
Leiderdorp	295	211	74	25	0	235	604	470	188
Hoogste waarneming							1089	966	475
Laagste waarneming							437	332	1
Gemiddelde waarneming							613	547	
Duurst gemeente							Blaricum	Abcoude	
Goedkoopste gemeente							Temeuzen	Groesbeek	

* Bron: COELO-atlas van de lokale lasten 2007

** Nummer 1 heeft de laagste woonlasten

Een relevante ontwikkeling op het terrein van het rioolrecht is de in februari jl. in de Tweede Kamer aangenomen Wet gemeentelijke watertaken. De wet treedt naar verwachting in 2008 in werking en versterkt de gemeentelijke regierol voor het omgaan met regenwater in

bebouwd gebied. Gemeenten kunnen maatregelen voor de verwerking van regenwater en overtollig grondwater bekostigen uit de verbrede rioolheffing. Wij hebben begrepen dat de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) werkt aan de aanpassing van de modelverordening.

3.5 Overige heffingen

Voor wat betreft de heffingen kunnen naast de heffingen behorend tot het belastingpakket ook andere heffingen worden genoemd. De heffingen zijn vergeleken met de landelijke selectiegroep.

Bij de opbrengsten in tabel 3.3 is geen rekening gehouden met eventuele bijdragen uit tariefegalisatiereserves of andere mogelijke inkomsten, het gaat uitsluitend om de heffing van belastingen en rechten. De totale opbrengst wordt uitgedrukt in een bedrag per inwoner. Als we kijken naar het totaal van de heffingen ten opzichte van het gemiddelde in de selectiegroep dan blijkt dat het totaal van de heffingen in de gemeente Leiderdorp € 27 per inwoner lager is. De opbrengsten van de heffingen die worden gerekend tot het belastingpakket zoals dat binnen artikel 12 wordt gehanteerd zijn lager (verschil € 32 per inwoner). De overige genoemde belastingen en retributies zijn echter hoger (verschil per saldo € 5 per inwoner). Dit komt voornamelijk door de substantieel hogere precariobelasting met betrekking tot nutsleidingen (verschil € 24 per inwoner).

Tabel 3.3: Heffingen vergeleken met de landelijke selectiegroep

	Hendrik-Ido-Ambacht per inwoner (x €1)	Horst aan de Maas per inwoner (x €1)	Oegstgeest per inwoner (x €1)	Uithoorn per inwoner (x €1)	Voorschoten per inwoner (x €1)	Waddinxveen per inwoner (x €1)	Zaltbommel per inwoner (x €1)	Gemiddelde selectiegroep per inwoner (x €1)	Leiderdorp per inwoner (x €1)	Verschl per inwoner (x €1)
Secretarieleges	8	9	7	12	12	12	10	10	7	-3
Leges bouwvergunningen	85	28	23	28	15	26	33	34	23	-11
Hondenbelasting	5	0	3	4	2	3	3	3	4	1
Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0	26	4	0	-4
Toeristenbelasting	0	55	2	0	2	1	5	9	2	-7
Forensenbelasting	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Baatbelasting	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Precariobelasting	0	0	-1	1	1	1	1	0	25	24
Reclamebelasting	0	0	0	0	0	1	0	0	5	5
Subtotaal overige heffingen	98	95	34	44	33	44	78	61	66	5
Reinigingsrechten	120	105	114	107	123	119	0	98	111	13
Rioolrecht	51	53	75	71	49	67	82	64	26	-39
OZB	151	181	159	135	156	144	156	155	149	-6
Subtotaal belastingpakket	322	339	348	314	328	331	238	317	286	-32
Totaal-generaal	420	434	382	358	361	375	316	378	351	-27

Overigens is er sprake van om de precariobelasting met betrekking tot nutsleidingen af te schaffen. Het ministerie van BZK heeft echter aangegeven dat zij niet verwacht dat de precario wordt afgeschaft op 1 januari 2008. Tussen de betrokken ministeries is nog geen overeenstemming over de vorm waarin compensatie zal worden geboden aan de gemeenten. De twee belangrijkste mogelijkheden zijn: 1) compensatie door een toevoeging aan het gemeentefonds en 2) compensatie door toestemming de onroerende zaakbelasting te verhogen. Inmiddels heeft de staatssecretaris van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bij brief de Tweede Kamer

medegedeeld de discussie over de precariobelasting in een breder kader te bezien, namelijk de toekomst van het belastingsgebied van de lokale overheden.

3.6 Conclusies

Op de vraag *'Doen zich tussen de gemeente Leiderdorp en de landelijke selectiegroep overeenkomsten en verschillen voor ten aanzien van de belastingen en rechten en zo ja, in welke mate zijn deze verschillen te verklaren?'* kan het volgende worden geantwoord.

De belastingopbrengst van de gemeente Leiderdorp is vergeleken met die van het zogenaamde redelijk peil zoals dat wordt gehanteerd bij de toelating tot artikel 12 van de Fvw. Uit deze vergelijking blijkt dat de gemeente, in het theoretische geval dat zij in 2007 een aanvraag zou hebben ingediend, niet zou zijn toegelaten tot artikel 12. Ten eerste omdat de door de gemeente gegenereerde OZB-opbrengst te laag is ten opzichte van de normopbrengst voor toelating tot artikel 12. Ten tweede omdat voor de riolering niet voldaan wordt aan het minimumbedrag per aansluiting.

Ten overvloede merken wij op dat de gemeente voor de OZB nu nog gebonden is aan de limitering van de OZB-tarieven en bij een overschrijding daarvan een ontheffing dient aan te vragen bij de provincie. In het bestuursakkoord tussen Rijk en gemeenten 'Samen aan de slag' van 4 juni 2007 is afgesproken dat de huidige limitering van de OZB, die gericht is op individuele gemeenten, per 1 januari 2008 wordt geschrapt. Om te voorkomen dat de collectieve lastendruk onevenredig stijgt, zal er een macronorm worden ingesteld. De hoogte van de norm is nu nog niet bekend.

Bij de vergelijking van de gemeentelijke woonlastendruk blijkt dat met een totaal van de gemeentelijke woonlasten van een meerpersoonshuishouden van € 604 de gemeente Leiderdorp € 80 onder het gemiddelde van € 684 van de selectiegroep ligt. Vergeleken met de landelijk gemiddelde waarneming ligt de woonlastendruk in de gemeente Leiderdorp € 9 per huishouden (€ 613 - € 604) lager. Wat overigens opvalt, is dat Leiderdorp in vergelijking met de selectiegroep zeer lage tarieven rioolrecht eenpersoonshuishouden en eigenaren heeft. Leiderdorp heeft daarbij aangegeven dat de tarieven rioolrecht tot en met 2010 jaarlijks met 17% + indexatie worden verhoogd.

Op grond van de gegevens van de gemeentebegrotingen 2007 van het CBS blijkt dat de feitelijke opbrengsten van de heffingen die tot het belastingpakket worden gerekend (OZB, riool- en reinigingsrecht) € 32 per inwoner beneden het gemiddelde van de selectiegemeenten liggen. De overige heffingen liggen, door de relatief hoge inkomsten uit de

precariobelasting, € 5 per inwoner boven het gemiddelde van de selectiegroep.

4 DE NETTOLASTEN VAN DE GEMEENTE LEIDERDORP VERGELEKEN MET DE CLUSTERS VAN DE ALGEMENE UITKERING

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de vraag:

'Hoe verhouden de nettolasten van de gemeente Leiderdorp zich in 2007 ten opzichte van de clusters van de algemene uitkering.'

Het referentiekader op basis waarvan de begrotingsanalyse plaatsvindt, is gebaseerd op de Fww. De belangrijkste uitgangspunten bij de Fww: globaal, kostengeoriënteerd, rekening houdend met structuurkenmerken en de mogelijkheid zelf inkomsten te verwerven, zijn ook toegepast in dit referentiekader.

De verdeling is kostengeoriënteerd en globaal, dat wil zeggen dat de verdeling aansluit bij de kostenverschillen tussen (groepen van) gemeenten. Op individueel niveau kunnen er verschillen zijn. Deze verschillen kunnen enerzijds ontstaan doordat er sprake is van specifieke omstandigheden, omstandigheden die geen of onvoldoende rol spelen in de verdeling van het gemeentefonds. Anderzijds kan er sprake zijn van bewuste politieke beleidskeuzen om op onderdelen een hoger of lager nettolasten niveau te hebben. Ten slotte kunnen verschillen ook worden veroorzaakt door het financiële beleid van gemeenten (hoe is in het verleden bijvoorbeeld omgegaan met investeringen; zijn er investeringen direct afgeboekt van reserves). Daarom worden de vergelijkingen dan ook gemaakt op een hoger aggregatieniveau, namelijk op dat van de clusters.

Om inzicht te kunnen krijgen in de begrotingspositie van de gemeente Leiderdorp worden de inkomsten van het gemeentefonds vergeleken met de begrote nettolasten van de gemeente¹⁵. Op deze wijze kunnen wij vaststellen welke positieve en negatieve afwijkingen zich voordoen in de begrotingspositie van de gemeente. Wij noemen dit de gemeente vergeleken 'met zichzelf'. Daarna wordt in hoofdstuk 5 een vergelijking gemaakt met een landelijke selectie van gemeenten met globaal dezelfde structuurkenmerken. In deze vergelijkingen wordt voor wat betreft de algemene uitkering gebruik gemaakt van de gegevens die worden gebruikt voor de berekening van de algemene uitkering over de betaalmaand januari 2007.

¹⁵ In de begroting 2007 van Leiderdorp zijn de lasten van ondersteunende afdelingen niet volgens de bedoelingen in de ministeriële Regeling informatie voor derden aan de organisatie doorberekend maar rechtstreeks op functie 002 (Bestuursondersteuning) geboekt. Voor de vergelijking met zichzelf en de vergelijking met de landelijke selectiegroep zijn deze lasten door Leiderdorp voor een groot deel alsnog aan de functies toegerekend.

4.2 De vergelijking met zichzelf

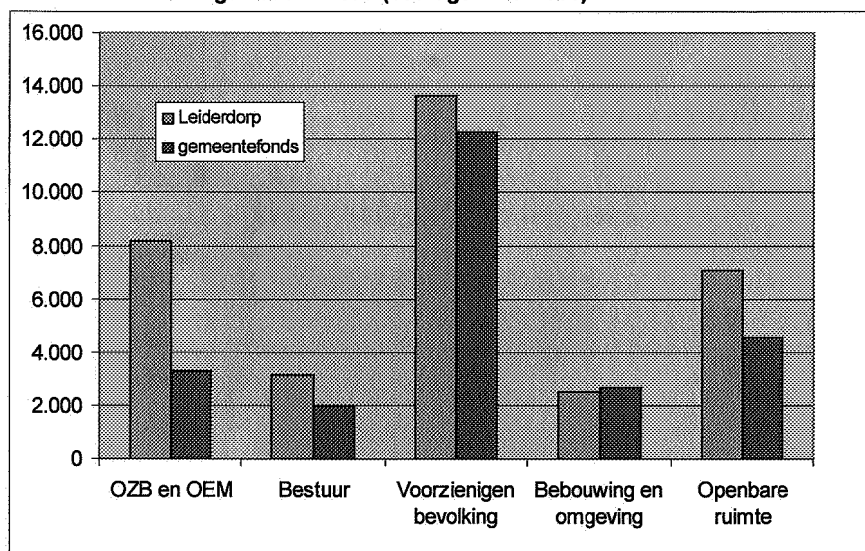
Eén van de uitgangspunten van het verdeelstelsel is dat er een goede aansluiting bestaat tussen de wijze van verdelen en de verschillen in kostenstructuren van gemeenten. De uitkomst van de onderscheidene verdeelmaatstaven sluit globaal aan bij de lasten van de gemeentelijke taakgebieden, in de gemeentefondsterminologie clusters genoemd. De begrotingsfuncties worden toebedeeld aan clusters. Door de toerekening (verdeling) van de gemeentelijke baten en lasten aan de verschillende uitgaven- en inkomstenclusters ontstaat een referentiekader. Op deze wijze worden de baten en lasten van de gemeente vergeleken met de opbrengst van de verdeelmaatstaven.

Om een betere aansluiting bij het Periodiek Onderhoudsrapport Gemeentefonds (POR) te maken, zijn bij de vergelijking met zichzelf met ingang van 2007 de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- 1) de Overige eigen middelen (OEM) zijn niet evenredig verdeeld over de uitgavenclusters maar afzonderlijk zichtbaar gemaakt;
- 2) de mutaties reserves (functie 980) zijn afzonderlijk zichtbaar gemaakt;
- 3) het saldo van de baten en lasten na bestemming (functie 990) is niet aan het cluster Algemene ondersteuning toegerekend maar afzonderlijk zichtbaar gemaakt.

In bijlage 3 is een overzicht gegeven van de verschillende inkomsten- en uitgavenclusters. In grafiek 4.1 zijn de bestaande uitgavenclusters samengevoegd tot zogenaamde taakgebieden.

Grafiek 4.1: Vergelijking van de gemeente Leiderdorp met het gemeentefonds op taakgebiedenniveau (bedragen x € 1.000)

Hieronder wordt eerst gekeken naar de voorzieningencapaciteit. Daarna wordt een toelichting gegeven per taakgebied. Vervolgens wordt in het kort ingegaan op de grootste afwijkingen per cluster. Daarbij wordt tevens aangegeven wat het macro beeld landelijk is van het desbetreffende cluster op basis van het Periodiek Onderhoudsrapport Gemeentefonds 2007 (POR2007). Het doel van het POR is tweeledig:

1. het biedt inzicht in de voortgang van de onderhoudsagenda van de beheerders van het gemeentefonds;
2. het verschaft inzicht in de verdeling van de gelden uit het gemeentefonds gedurende de afgelopen periode in relatie tot de ontwikkeling in de lastenstructuur bij de gemeenten.

Voorzieningencapaciteit

Als we naar het totaal op de uitgavenclusters kijken zien we dat Leiderdorp meer uitgeeft dan weermee het gemeentefonds rekening houdt (€ 26,4 tegenover € 21,8 miljoen). Geredeneerd vanuit de gedachte die achter de gemeentefonds-normatiek ligt, betekent dit dat de gemeente Leiderdorp een hoger voorzieningenniveau heeft dan het gemeentefonds minimaal nodig acht. Dit is onderdeel van de beleidsvrijheid die gemeenten genieten.

Die hogere voorzieningencapaciteit wordt mogelijk gemaakt door met name de Overige eigen middelen (OEM) van € 4,3 miljoen en door de hogere Onroerende zaakbelasting (OZB) van € 0,5 miljoen. Kanttekening bij de hogere voorzieningencapaciteit is dat Leiderdorp relatief veel middelen inzet op de clusters Bestuursorganen en Algemene ondersteuning. Uitgaven binnen deze clusters leiden echter normaliter niet direct tot een hoger voorzieningenniveau voor de burger (zie ook later onder de kopjes 'Cluster Bestuursorganen' en 'Cluster Algemene ondersteuning' in deze paragraaf).

Taakgebieden

Op het taakgebied *Bestuur* liggen de nettolasten hoger (€ 43 per inwoner) dan de inkomsten volgens het gemeentefonds. Dit wordt zowel veroorzaakt door hogere nettolasten op het cluster **Algemene ondersteuning** (€ 25 per inwoner) als op het cluster **Bestuursorganen** (€ 18 per inwoner).

Op het taakgebied *Voorzieningen bevolking* liggen de nettolasten eveneens boven het niveau van de inkomsten volgens het gemeentefonds. Vooral op de clusters **Werk en inkomen** (€ 17 per inwoner) en **Kunst en ontspanning** (€ 21 per inwoner) is sprake van hogere nettolasten. Daarentegen is er op het cluster **Educatie** sprake van lagere nettolasten (€ 6 per inwoner).

Op het taakgebied *Bebouwing en omgeving* liggen de nettolasten per saldo lager (€ 5 per inwoner) dan er volgens het gemeentefonds wordt

ontvangen. Vooral op het cluster **Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing** is er sprake van lagere nettolasten (€ 14 per inwoner).

Ten slotte is er op het taakgebied *Openbare ruimte* sprake van veel hogere nettolasten dan er wordt ontvangen volgens het gemeentefonds (€ 97 per inwoner). Dit komt door de hogere nettolasten op het cluster **Groen** (€ 56 per inwoner) en op het cluster **Wegen en water** (€ 40 per inwoner).

Hierna gaan wij kort in op de clusters met de grootste afwijkingen of met opmerkelijke afwijkingen. Voor een overzicht van de clusters wordt verwezen naar bijlage 3. De grootste en opmerkelijkste verschillen tussen de werkelijke nettolasten van de gemeente Leiderdorp en de inkomsten volgens het gemeentefonds worden waargenomen op de clusters:

<i>Cluster</i>	<i>Verskil per inwoner</i>
OZB	€ 21 +
Algemene uitkering	€ 12 +
Bestuursorganen	€ 18 -/-
Algemene ondersteuning	€ 25 -/-
Werk en inkomen	€ 17 -/-
Maatschappelijke zorg	€ 9 -/-
Educatie	€ 6 +
Kunst en ontspanning	€ 21 -/-
Bevolkingszaken	€ 11 -/-
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	€ 14 +
Reiniging	€ 6 -/-
Openbare orde en Veiligheid	€ 7 -/-
Groen	€ 56 -/-
Wegen en water	€ 40 -/-

Hierbij betekent een '+' lagere nettolasten dan waarmee het gemeentefonds rekening houdt en een '-/-' hogere nettolasten dan waarmee het gemeentefonds rekening houdt.

Cluster OZB.

In het gemeentefonds wordt voor 2007 een bedrag aan OZB verevend op basis van een tarief van € 2,34 voor eigenaren van woningen, € 2,42 voor gebruikers van niet-woningen en € 3,00 voor eigenaren van niet-woningen per € 2.500 economische waarde. Het OZB-tarief in de gemeente Leiderdorp bedraagt € 2,38 voor de woningen en € 3,26 respectievelijk € 4,08 voor de niet-woningen. De hogere tarieven voor de woningen en de niet-woningen verklaren het verschil van € 548.000 ofwel € 21 per inwoner op dit onderdeel (zie ook paragraaf 3.2).

De meerontvangsten zijn in lijn met het macrobeeld. De bevindingen in het POR2007 zijn dat de feitelijke OZB-inkomsten van gemeenten duidelijk hoger liggen dan het niveau waarmee in het gemeentefonds rekening wordt gehouden. Voor de 100.000+ gemeenten is dit verschil het grootst. Voor de gemeenten met 20.000-50.000 inwoners, waartoe ook Leiderdorp behoort, is dit verschil circa € 15 per inwoner.

Cluster Algemene uitkering

Op dit cluster raamt de gemeente € 309.000 (€ 12 per inwoner) meer aan algemene uitkering dan de gemeentefondsuitkering aangeeft. Het verschil kan verklaard worden door het gebruik van andere eenheden van de maatstaven gemeentefonds en/of door het ramen van een uitkering uit de behoedzaamheidsreserve. Leiderdorp geeft aan dat een groot deel van het verschil wordt verklaard doordat de gemeente standaard 50% van de behoedzaamheidsreserve begroot. Bovendien hanteert Leiderdorp eigen berekende eenheden van de maatstaven van het gemeentefonds. Zo wordt er door de gemeente rekening gehouden met een groei in het aantal inwoners en woonruimten door woningbouw.

Cluster Bestuursorganen

Het cluster Bestuursorganen heeft betrekking op de baten en lasten van;

- a. bezoldigingen, vergoedingen en tegemoetkomingen voor de burgemeester, de wethouders, de raadsleden en commissieleden;
- b. uitkeringen aan voormalige collegeleden of hun nabestaanden;
- c. representatie en overige uitgaven;
- d. de raadsgriffier en het ambtelijk apparaat, dat de gemeenteraadsleden bij de uitoefening van hun algemeen bestuurlijke taken direct ter zijde staat.

Vanuit uiteenlopende boekingspraktijken kan er sprake zijn van enige samenhang met het onderdeel algemene ondersteuning.

Bij het cluster Bestuursorganen ligt het feitelijke nettolastenniveau van Leiderdorp € 18 per inwoner hoger dan het niveau van de verdeelmaatstaven. De gemeente geeft aan dat de hogere lasten voornamelijk te maken hebben met de bezetting van de griffie en doordat de kosten van de accountant op dit cluster zijn geboekt.

Macro gezien geven de gemeenten op dit cluster ook meer uit dan er op basis van de verdeelmaatstaven wordt ontvangen (POR2007). Voor het begrotingsjaar 2006 gaat het om een bedrag van circa € 9 per inwoner. De uitkomsten van het POR2006 waren reden om nader onderzoek te laten verrichten. Toen gaven de cijfers aan dat de 'POR-gemeenten' tezamen rond de € 150 miljoen ofwel 40% meer uitgaven aan dit cluster dan in het gemeentefonds is opgenomen en dat dit verschil bij kleine gemeenten verhoudingsgewijs groter is. Daarbij was er de indruk dat juist bij dit cluster de cijfers vertekenend zijn door verschillen in de wijze waarop de gemeenten de lasten en baten boeken. De uitkomst van het onderzoek is kort samengevat dat de afwijkingen tussen het ijkpunt van het gemeentefonds en de feitelijke lasten inderdaad voor het

leeuwendeel veroorzaakt worden door de manier van boekhouden en niet door reële verschillen in lasten en baten. Wanneer voor deze boekingsverschillen wordt gecorrigeerd, dan blijkt het ijkpunt nauw aan te sluiten bij de feitelijke lasten.

Cluster Algemene ondersteuning

Voor de omvang van het cluster Algemene ondersteuning zijn in het verdeelstelsel globale normen ontwikkeld op basis van het aantal inwoners, het aantal woonruimten en een vast bedrag. De feitelijke lasten in de sfeer van de algemene ondersteuning zijn daarbij voor een belangrijk deel toegerekend aan diverse taakgebieden. Het gaat hier voornamelijk om lasten met betrekking tot huisvesting en personeel. Een ander deel van de lasten in deze sfeer is echter algemeen van aard en daarom niet toegerekend aan de clusters, zoals juridische zaken, gemeentesecretaris, financiën, voorlichting, onderzoek en statistiek etcetera. Deze lasten zijn samen ondergebracht in het cluster Algemene ondersteuning.

Op basis van de begroting 2007 is het verschil € 204 per inwoner. Leiderdorp geeft hierbij aan dat er bij dit cluster sprake is van een andere manier van lastendoorberekening. Alle lasten van de ondersteunende afdelingen worden verantwoord op functie 002 (Bestuursondersteuning) met uitzondering van de lasten van de financiële administratie. De baten en lasten in de begroting 2007 hadden moeten worden toegerekend aan de overige functies/clusters, in overeenstemming met het lv3¹⁶. De in de begroting 2007 extreem hoge nettolasten op bestuursondersteuning geven een vertekend beeld van de nettolasten op de overige functies/clusters. Bij een andere toerekening zouden in de begroting 2007 de nettolasten op bestuursondersteuning lager zijn en de nettolasten op de overige functies/clusters bijgevolg hoger.

Omdat bovenstaande doorwerkt bij de vergelijking met zichzelf en bij de vergelijking met de selectiegroep zijn door Leiderdorp een groot deel van de op functie 002 geboekte lasten alsnog toegerekend aan andere functies. Deze nieuwe toerekening is gebruikt in de vergelijkingen.

Na deze nieuwe toerekening wordt er op dit cluster nog een negatieve afwijking geconstateerd van € 656.000 ofwel € 25 per inwoner. Dit verschil wordt verklaard doordat bij Leiderdorp in dit cluster onder bestuursondersteuning onder andere is opgevoerd bestuursondersteuning CZ, bestuursondersteuning GWI en samenwerkingsorganisatie Holland Rijnland. Daarnaast geeft Leiderdorp aan dat € 3,45 per inwoner voor 'onvoorzien' is opgenomen op functie 922 (Algemene baten en lasten) onder dit cluster.

¹⁶ Zie BBV, deel 2, Informatie voor derden, Toelichting functionele indeling gemeenten.

Cluster Werk en inkomen

Het cluster Werk en inkomen is een in 2006 nieuw geïntroduceerd cluster en heeft betrekking op de nettolasten van bijstand, werkgelegenheid, inkomensvoorziening en minimabeleid. Vooral de omvang van deze laatste post wordt in belangrijke mate bepaald door het gemeentelijk beleid. De feitelijke nettolasten liggen op dit cluster € 17 per inwoner boven het niveau van het gemeentefonds. Leiderdorp heeft als verklaring voor deze hogere nettolasten dat de gemeente veel inzet op minimabeleid en bijzondere bijstand.

Macro gezien blijkt dat door de herijking in 2006 van twee oude clusters (Bijstand en sociale dienst en Maatschappelijke zorg) in drie nieuwe clusters (Werk en inkomen, Educatie en Maatschappelijke zorg) de afwijking (ijkpunt gemeentefonds -/- feitelijke lasten gemeenten) in 2006 van de som van de drie clusters duidelijk minder is, dan de som van de twee oude clusters in 2005. Zie het POR2007.

Cluster Maatschappelijke zorg

Voor het cluster Maatschappelijke zorg wordt de hoogte van het nettolastenniveau voor een belangrijk deel bepaald door eigen gemeentelijk beleid. Dit met ingang van 2006 in werking getreden cluster omvat onder meer de onderdelen sociaal-cultureel- en maatschappelijk werk, jeugd- en jongerenwerk, gezondheidszorg, voorzieningen gehandicapten en kinderopvang.

Voor het cluster Maatschappelijke zorg ligt het feitelijk nettolastenniveau per saldo € 9 per inwoner hoger dan het niveau van de verdeelmaatstaven. Door Leiderdorp wordt als mogelijke verklaring gegeven dat de lasten voor huishoudelijke verzorging (WMO) waar het gemeentefonds rekening mee houdt nog gebaseerd zijn op historische gegevens.

Cluster Educatie

Dit in 2006 in werking getreden cluster Educatie heeft betrekking op de 'gemeenschappelijke uitgaven onderwijs' en de 'ondersteuning van het onderwijs' en de gemeentelijke bijdragen aan het basis- en het voortgezet onderwijs, inclusief onderwijshuisvesting.

Voor dit cluster liggen de feitelijke nettolasten € 6 lager dan het niveau van de verdeelmaatstaven. Overigens zien we in de meerjarenraming (2008-2010) een flinke stijging van de (netto)lasten door de ontwikkeling en bouw van de brede scholen. Het beeld van lagere nettolasten ten opzichte van het niveau van de verdeelmaatstaven op het cluster Educatie zal dan ook zeer waarschijnlijk gaan veranderen

Cluster Kunst en ontspanning

De lasten voor dit cluster worden in het algemeen voornamelijk bepaald door lasten voor schouwburg en theaters, subsidies aan betreffende personen en instellingen, bibliotheken, muziek- en vormingsonderwijs,

binnensportaccommodaties en zwembaden. De hoogte van deze nettolasten hangt mede samen met de omvang/licging van een gemeente ten opzichte van andere gemeenten. Kleine gemeenten geven in het algemeen relatief minder uit op dit taakgebied, grote gemeenten (met centrumfunctie) relatief meer. Dit aspect wordt in de verdeelmaatstaven gehonoreerd. De omvang van dit cluster wordt in belangrijke mate ook bepaald door het eigen beleid van de gemeente. Daarnaast kan er sprake zijn van samenhang met de clusters Oudheid (musea) en Groen (buitensporten).

Het feitelijk nettolastenniveau van de gemeente Leiderdorp op het cluster Kunst en ontspanning ligt € 21 inwoner boven het niveau van de verdeelmaatstaven. Leiderdorp geeft aan dat de lasten voor het zwembad, het grote aantal gymzalen (drie) en de twee sporthallen (waarvan één redelijk nieuw en dus met hoge kapitaallasten) dit verschil voor een groot deel veroorzaken.

Macro wordt er op dit cluster een afwijking met het niveau van de verdeelmaatstaven waargenomen. De lasten liggen boven het ijkpunt (POR2007). Er is daarbij een sterke samenhang met gemeentegrootte en de centrumfunctie: hoe groter de gemeente en hoe sterker de centrumfunctie, hoe meer de lasten uitstijgen boven het ijkpunt. Bij grote centrumgemeenten kan het verschil oplopen tot € 50 per inwoner. Bij de categorie gemeenten tussen de 20.000 en 50.000 inwoners met weinig centrumfunctie (waartoe Leiderdorp behoort) bedraagt het verschil circa € 11 per inwoner. Omdat dit cluster veel beleidsvrijheid kent is er voornamelijk voor de beheerders van het gemeentefonds geen aanleiding voor nader onderzoek. Eigen beleidskeuzes worden namelijk in beginsel niet verwerkt in het verdeelstelsel.

Cluster Bevolkingszaken

Het cluster Bevolkingszaken heeft betrekking op de lasten die verband houden met:

- a. de burgerlijke stand;
- b. het bevolkingsregister;
- c. de afgifte van reisdocumenten, rijbewijzen en verklaringen;
- d. verkiezingen;
- e. huisnummering en straatnaamgeving.

Bij de toedeling van middelen vanuit het gemeentefonds worden geen verschillen in het voorzieningenniveau (bijvoorbeeld aantal locaties/uitgiftepunten, openingstijden) en verschillen in legesniveau gehonoreerd.

Voor het cluster Bevolkingszaken ligt het feitelijk nettolastenniveau per saldo € 11 per inwoner hoger dan het niveau van de verdeelmaatstaven. De gemeente geeft aan dat dit verschil voor een deel veroorzaakt wordt door de aanwezigheid van een ziekenhuis. Dit ziekenhuis leidt tot relatief

veel aangiften van geboorten en overlijden. De afdeling bevolkingszaken heeft daardoor een hogere bezetting.

Macro gezien wordt er op dit cluster een afwijking van ongeveer € 7 per inwoner met het niveau van de verdeelmaatstaven waargenomen (POR2007).

Cluster Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing (VHROSV)

Het cluster VHROSV bevat de nettolasten van onder meer de bestemmingsplannen en structuurplannen, de stads- en dorpsvernieuwing en de woningexploitatie.

Het feitelijke lastenniveau van de gemeente Leiderdorp op het cluster VHROSV ligt € 14 per inwoner lager dan het niveau van de verdeelmaatstaven. Een verklaring kan zijn dat mensen en middelen die normaal gesproken worden toegerekend aan dit cluster nu worden ingezet bij de bouwgrondexploitatie (Cluster OEM, functie 830) ten behoeve van het project Wonen, Werken, Water en Wegen (W4).

Macro gezien wordt er op dit taakgebied geen significante afwijking met het niveau van de verdeelmaatstaven waargenomen (POR2007).

Cluster Reiniging

Voor dit cluster geldt binnen het gemeentefonds het uitgangspunt dat de lasten door taakgerelateerde baten moeten worden gedekt. Daarmee spelen hun lasten in het verdeelstelsel geen rol, met uitzondering van het aspect van de BTW. Tot 2003 was de te betalen BTW een lastencomponent voor de gemeenten. Vanaf 2003 kunnen de gemeenten BTW terugontvangen, terwijl in de tarieven (terecht) de BTW-component is begrepen. Omdat de gemeente BTW kan terugvragen via het BTW-compensatiefonds is het gemeentefonds navenant gekort. Dat komt bij de vergelijking met zichzelf op het cluster Reiniging tot uitdrukking in een aftrekpost van € 174.000, verdeeld via een bedrag per inwoner en een bedrag per woonruimte. De gemeente ontvangt op dit cluster € 147.000 ofwel € 6 per inwoner lagere baten dan de verdeelmaatstaven aangeven.

Het macrobeeld is dat er in het verleden veel gemeenten waren die een deel van de lasten voor de riolering en de reiniging via de OZB bekostigden. Deze gemeenten hadden dus geen lastendekkende riool- en reinigingsrechten. Sinds enkele jaren is er een tendens naar tarieven die meer lastendekkend zijn. Dit is een trend die zich ook in 2006 heeft voortgezet (POR2007). De gemeenten met tussen de 20.000 en 50.000 inwoners ontvangen gemiddeld circa € 3 per inwoner meer aan baten dan de verdeelmaatstaven aangeven. Van de 443 gemeenten in 2007 hebben er 61 (14%) een onderdekking bij de reiniging.

Cluster Openbare orde en veiligheid

Het cluster Openbare orde en veiligheid (OOV) omvat de gemeentelijke lasten en baten voor brandweezorg en rampenbestrijding alsmede openbare orde en veiligheid. Tussen de feitelijke nettolasten van individuele gemeenten komen relatief grote verschillen voor afhankelijk van de personele bezetting. Het werken met relatief veel vrijwilligers is relatief goedkoper dan het werken met relatief veel beroepspersoneel. Ook kunnen verschillen optreden in de sfeer van lasten aan voormalig personeel. Voorts kan van belang zijn in welke mate er een relatie is met de regionale samenwerking en in hoeverre er nog inspanningen zijn te verrichten in het kader van de versterking van de brandweer en de rampenbestrijding.

Het feitelijke lastenniveau van de gemeente Leiderdorp op het cluster OOV ligt € 7 per inwoner hoger dan het niveau van de verdeelmaatstaven. Aangezien bij de begroting 2008 de functie van veiligheidscoördinator wordt toegevoegd zal dit verschil zeer waarschijnlijk nog toenemen.

Dat de gemeente Leiderdorp op dit cluster meer uitgeeft dan het niveau van de verdeelmaatstaven is conform het landelijke beeld. Macro gezien wordt er op dit cluster zelfs een negatieve afwijking van ongeveer € 28 per inwoner met het niveau van de verdeelmaatstaven waargenomen (POR2007). Daarnaast wordt aangegeven dat de feitelijke lasten van dit cluster opnieuw zijn gestegen in 2006 en meer zijn gaan afwijken van het ijkpunt. Hiervoor zijn de volgende oorzaken aan te wijzen:

- de algemene toename van de aandacht voor het thema veiligheid;
- de intentie uit het Bestuursakkoord nieuwe stijl om lasten aan veiligheid te intensiveren;
- de toenemende professionalisering.

De geconstateerde scheefheid heeft geleid tot nader onderzoek waarin bekeken is of en hoe de omvang en verdeling van de middelen in het gemeentefonds moet worden aangepast. Het onderzoek is inmiddels afgerond en de onderzoeksresultaten zijn gepubliceerd in de junicirculaire 2007. Voor de beheerders van het gemeentefonds zijn er uit het onderzoek voldoende argumenten gekomen om omvang en verdeling van het cluster OOV binnen het gemeentefonds aan te passen. Omdat de Tweede Kamer heeft aangegeven geen aanleiding te zien tot een Algemeen overleg hierover, kunnen de voorgestelde aanpassingen in het gemeentefonds ingevoerd worden met ingang van 2008.

Cluster Groen

Bij het cluster Groen gaat het om zaken als groen en sportvelden, openbaar groen en lijkbezorging (grafrechten, begraafrechten, onderhoud). De gemeente geeft op dit cluster € 56 per inwoner meer uit dan de verdeelmaatstaven aangeven. Leiderdorp geeft de volgende verklaringen voor dit grote verschil:

- op de buitensport worden relatief lage, niet lastendekkende tarieven in rekening gebracht;
- naast het 'gewone' groen als bermen en groenstrookjes kent Leiderdorp een heemtuin, twee parken, een kinderboerderij en een milieu-educatiefcentrum;
- omdat het groen in eigen beheer wordt uitgevoerd, gaat er per saldo een groot gedeelte van de algemene ondersteuning naar het openbaar groen.

Landelijk gezien wordt door gemeenten circa € 10 per inwoner meer uitgegeven dan de verdeelmaatstaven aangeven.

Cluster Wegen en water

Het cluster Wegen en water omvat de gemeentelijke lasten en baten voor wegen (onderhoud, verkeersmaatregelen, straatreiniging, parkeerexploitatie, openbare verlichting, bruggen) en water (vaarwegen, binnenhavens).

In de verdeelmaatstaven zijn vooral de volgende factoren gehonoreerd:

- aan structuurkenmerken gerelateerde verschillen in hoeveelheid areaal (onder andere door oppervlakte bebouwing, oppervlakte land en meerkernigheid);
- effecten van gebruikersintensiteit: dichtheid van de bebouwing van gemeenten en centrumfunctie;
- effecten van (slechte) bodemgesteldheid op de onderhoudskosten;
- aanwezigheid van een grote historische kern (> 40 hectare);
- aanwezigheid van historisch water.

Bij de feitelijke nettolasten hebben gemeenten keuzevrijheden in de sfeer van het voorzieningenniveau en de organisatie van het onderhoud (bijvoorbeeld zelf doen of uitbesteden, frequentie van straatvegen). Verder kunnen er ook (indirecte) effecten uitgaan van keuzes die zijn gemaakt bij de aanleg van wegen (relatie met de grondexploitatie, kwaliteit van aangelegde voorzieningen).

Het feitelijke lastenniveau ligt in de gemeente Leiderdorp € 40 per inwoner hoger dan het niveau van de verdeelmaatstaven. Overigens is het zeer waarschijnlijk dat dit verschil de komende jaren zal toenemen. Door areaaluitbreidingen en door achterstallig onderhoud aan de wegen is het noodzakelijk dat de jaarlijkse dotatie in de post wegen structureel verhoogd wordt. De gemeente geeft aan dat dit verschil vooral verklaard wordt omdat de wegen deels in eigen beheer worden uitgevoerd en dus per saldo een groot gedeelte van de algemene ondersteuning aan deze wegen wordt toegerekend. Daarnaast heeft Leiderdorp een groot aantal stoplichten op belangrijke regionale verkeerswegen.

Macro gezien wordt er op dit cluster per inwoner € 8 meer uitgegeven dan het ijkpunt (POR2007). We zien hier echter grote verschillen tussen kleine gemeenten en grote gemeenten. Gemeenten tot 20.000 inwoners

geven ongeveer € 4 per inwoner minder uit dan het ijkpunt gemeentefonds, terwijl gemeenten groter dan 50.000 inwoners juist circa € 17 per inwoner meer uitgeven dan het ijkpunt. De factor grootte zegt echter niet alles over de kosten van dit cluster. De dominante kostenveroorzaker is dichtheid (van bevolking en bebouwing) en niet grootte. Gemeenten die zeer dunbevolkt zijn, geven gemiddeld circa € 23 per inwoner minder uit dan het ijkpunt. Gemeenten die zeer dichtbevolkt zijn geven gemiddeld ongeveer € 20 per inwoner meer uit dan het ijkpunt. De gemeenten die dichtbevolkt zijn, waartoe Leiderdorp behoort, geven gemiddeld € 4 per inwoner meer uit.

4.3 Conclusies en aanbevelingen

Op de vraag 'Hoe verhouden de nettolasten van de gemeente Leiderdorp zich in 2007 ten opzichte van de clusters van de algemene uitkering?' kan het volgende worden geantwoord.

Uit vergelijkingen met zichzelf aan de hand van bijlage 3 blijkt dat de inkomsten uit de OZB € 548.000 boven het niveau liggen waarmee in het gemeentefonds wordt gerekend. Dit komt doordat het OZB-tarief voor zowel de woningen als de niet-woningen hoger is dan het rekentarief. Hierdoor alsmede door de OEM ter grootte van € 4.287.000 kan de gemeente zich een navenant hoger nettolastenniveau permitteren. Immers de algemene uitkering beoogt gemeenten een gelijke voorzieningencapaciteit te bieden onder de premisse dat de inkomsten eveneens op een gemiddeld niveau zijn.

Uit de vergelijking van de nettolasten van Leiderdorp met de (norm) inkomsten van het gemeentefonds blijkt dat Leiderdorp vooral **meer** raamt op de clusters:

(Sub)clusters waar Leiderdorp meer raamt	Bedrag per inwoner	Toelichting
Bestuursorganen	€ 18	Bezetting griffie en boeken kosten accountant op dit cluster.
Algemene ondersteuning	€ 25	Opname van € 3,45 per inwoner voor 'onvoorzien'.
Werk en inkomen	€ 17	Er wordt veel ingezet op minimabeleid en bijzondere bijstand.
Kunst en ontspanning	€ 21	De aanwezigheid van een zwembad, drie gymzalen en twee sporthallen.
Bevolkingszaken	€ 11	De aanwezigheid van het ziekenhuis leidt tot relatief veel aangiften van geboorten en overlijden.
Groen	€ 56	Groen in eigen beheer, lage tarieven op buitensport en aanwezigheid van een heemtuin, twee parken, een kinderboerderij en een milieu-educatiefcentrum.
Wegen en water	€ 40	Veel stoplichten en wegen in eigen beheer.

Er wordt vooral **minder** geraamd op het cluster:

(Sub)clusters waar Leiderdorp minder raamt	Bedrag per inwoner	Toelichting
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	€ 14	Mensen en middelen die normaal gesproken worden toegerekend aan dit cluster worden nu ingezet bij de bouwgrondexploitatie (functie 830) ten behoeve van het project Wonen, Werken, Water en Wegen (W4).

Aanbevelingen

Aanbevelingen ten aanzien van de clusters

- Ga na of de geconstateerde relatief hoge dan wel lage nettolasten bij verschillende (sub)clusters aansluiten bij de beleidskaders en prioriteiten van de gemeente en/of bezien in hoeverre er een relatie kan worden gelegd met eventuele bezuinigingstaakstellingen dan wel voorstellen tot nieuw beleid.
- Reken de lasten van de ondersteunende afdelingen bij de begroting 2008 niet toe aan het cluster Algemene ondersteuning, maar aan de functies waarop die lasten betrekking hebben.

5 DE NETTOLASTEN VAN DE GEMEENTE LEIDERDORP VERGELEKEN MET DE NETTOLASTEN VAN DE LANDELIJKE SELECTIEGROEP

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de vraag:

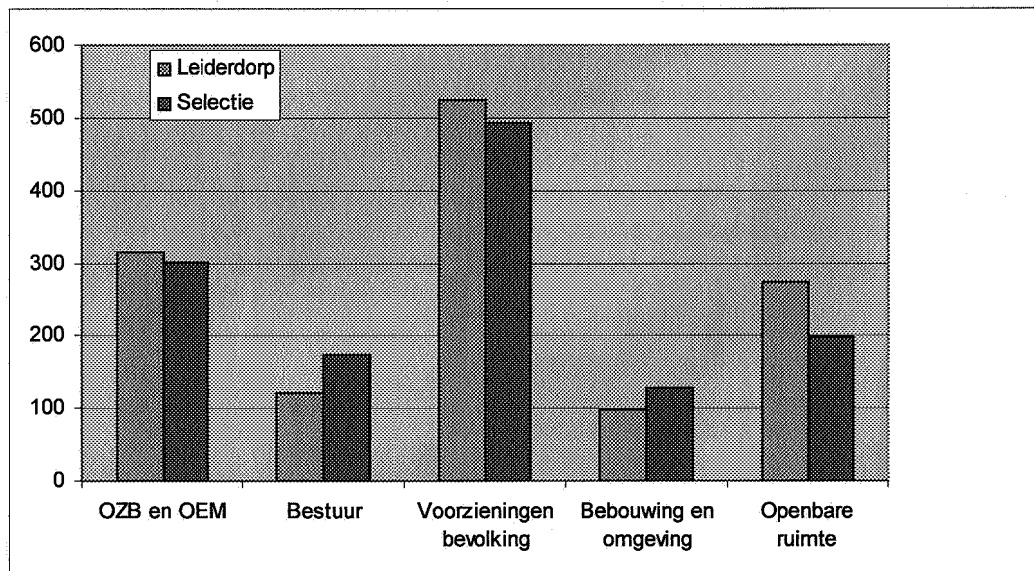
'Hoe verhouden de nettolasten van de gemeente Leiderdorp zich in 2007 ten opzichte van de nettolasten van de landelijke selectiegroep.'

De landelijke selectiegroep is samengesteld uit gemeenten met globaal dezelfde structuurkenmerken. Zie paragraaf 1.3 voor een beschrijving van deze selectiegroep.

5.2 De vergelijking met de landelijke selectiegroep

In grafiek 5.1 hebben wij de nettolasten, per taakgebied, van de gemeente Leiderdorp vergeleken met de gemiddelde nettolasten van de selectiegroep.

Grafiek 5.1: Vergelijking van de gemeente Leiderdorp met de landelijke selectiegroep op taakgebiedenniveau (bedragen x € 1 per inwoner)

In bijlage 4 wordt een overzicht gepresenteerd van de verschillende inkomsten- en uitgavenclusters.

Taakgebieden

De opbrengst OZB in de gemeente Leiderdorp is € 6 per inwoner lager dan gemiddeld binnen de landelijke selectiegroep wordt ontvangen. De

opbrengst van de **OEM** is daarentegen hoger, te weten € 19 per inwoner. De **Algemene uitkering** is € 28 per inwoner hoger.

Op het taakgebied *Bestuur* zijn de nettolasten van de gemeente Leiderdorp lager dan gemiddeld bij de selectiegroep. Dit wordt bijna geheel veroorzaakt door veel lagere nettolasten (€ 48 per inwoner) op het cluster **Algemene ondersteuning**.

Op het taakgebied *Voorzieningen bevolking* liggen de lasten in de gemeente Leiderdorp € 32 per inwoner hoger dan gemiddeld binnen de selectiegroep, wat verklaard wordt door de hogere nettolasten op het cluster **Werk en inkomen** (€ 15 per inwoner hoger), het cluster **Maatschappelijke zorg** (€ 26 per inwoner hoger) en het subcluster **Ontspanning** (€ 15 per inwoner hoger). Daar staat tegenover lagere nettolasten op het cluster **Educatie** (€ 15 per inwoner lager).

Bij het taakgebied *Bebouwing en omgeving* liggen de nettolasten van de gemeente Leiderdorp lager dan bij de selectiegroep (€ 29 per inwoner). Alle clusters binnen dit taakgebied (behalve **Reiniging**) laten lagere nettolasten zien.

Ten slotte het taakgebied *Openbare ruimte*. Per saldo liggen de nettolasten van de gemeente Leiderdorp ver boven het gemiddelde niveau van de selectiegroep (€ 74 per inwoner hoger) vooral door de hogere nettolasten op het subcluster **Wegen** en het cluster **Groen**.

Hierna gaan wij kort in op de (sub)clusters met de grootste afwijkingen of met opmerkelijke afwijkingen. Voor een overzicht van de (sub)clusters wordt verwezen naar bijlage 4.

De grootste en opmerkelijkste verschillen tussen de nettolasten van de gemeente Leiderdorp en de gemiddelde nettolasten van de landelijke selectiegroep worden waargenomen op de clusters:

<i>(Sub)Cluster</i>	<i>Verschil per inwoner</i>
Overige eigen middelen (OEM)	€ 19 +
Algemene uitkering	€ 28 +
Algemene ondersteuning	€ 48 +
Werk en inkomen	€ 15 -/-
Maatschappelijke zorg	€ 26 -/-
Educatie	€ 15 +
Ontspanning	€ 15 -/-
Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	€ 15 +
Openbare orde en veiligheid	€ 5 +
Fysiek milieu	€ 11 +
Riolering	€ 5 +
Groen	€ 44 -/-
Wegen	€ 39 -/-

Hierbij betekent een '+' lagere nettolasten dan de landelijke selectiegroep en een '-/-' hogere nettolasten dan de landelijke selectiegroep.

Cluster Overige eigen middelen

Tot dit cluster behoort een groot aantal functies. Deze functies hebben voor het overgrote deel betrekking op baten. Het gaat bijvoorbeeld om de overige gemeentelijke belastingen, onttrekkingen of toevoegingen aan reserves, maar ook om ontvangen dividenden en opbrengsten of tekorten van grondexploitaties.

De baten bij Leiderdorp zijn € 19 per inwoner hoger dan bij de selectiegroep. Dit komt voornamelijk door geldleningen en uitzettingen langer dan een jaar (waarop onder andere de (bespaarde) rente over het eigen vermogen en de voorzieningen wordt geboekt), overige financiële middelen (onder andere aandelen en daaraan verbonden dividenden) en de baten van de precariobelasting (zie ook paragraaf 3.5). Als we abstraheren van de mutaties in de reserves dan zien we dat het verschil nog groter wordt (€ 77 per inwoner). Opvallend is overigens dat bij Leiderdorp de lasten op functie 911 (geldleningen en uitzettingen korter dan een jaar) groter zijn dan de baten (€ 15 per inwoner). Aangezien het verschil met de selectiegroep op functie 911 wegvalt tegen het verschil op functie 914 (geldleningen en uitzettingen gelijk of langer dan een jaar) kan dit duiden op een boekingsverschil.

Tabel 5.1: Cluster Overige eigen inkomsten

Functies cluster Overige Eigen Inkomsten (OEM)	Henrik-Ido-Ambacht	Horst aan de Maas	Oegstgeest	Uithoorn	Voorschoten	Waddinxveen	Zaitbommel	Gemiddelde selectiegroep	Leiderdorp	Verschil
212 openbaar vervoer	0	0	0	-21	0	-1	-8	-5	-2	3
220 zeehavens	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
230 luchtvaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
310 handel en ambacht	-8	-5	16	-1	-6	-4	-1	-1	-3	-2
320 industrie	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
330 nutsbedrijven	20	21	0	17	0	0	0	9	-1	-10
340 agrarische productie en ontginning	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
341 overige agrarische zaken, jacht en visserij	0	-15	0	0	0	0	-1	-2	0	2
830 bouwgrondexploitatie	27	9	-35	0	0	0	-2	0	-1	-1
911 geldleningen en uitzettingen korter dan een jaar	0	0	62	7	97	0	0	24	-15	-39
913 overige financiële middelen	13	77	41	3	21	1	-3	22	80	58
914 geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	0	-2	0	161	0	0	54	32	71	39
933 baten roerende woon- en bedrijfsruimtebelastingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
934 baten baatbelasting	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
935 baten forensenbelasting	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
936 baten toeristenbelasting 50%	0	27	1	0	1	0	3	5	1	-4
937 baten hondenbelasting	5	0	3	4	2	3	3	3	4	1
938 baten reclamebelasting	0	0	0	0	0	1	0	0	5	5
939 baten precariobelasting	0	0	-1	1	1	1	1	0	25	25
980 mutaties reserves	-1	46	16	341	51	-69	25	61	3	-58
Totaal	55	160	103	512	169	-68	72	148	167	19

Cluster Algemene uitkering

De Algemene uitkering van Leiderdorp wordt € 28 per inwoner hoger geraamd dan die van de selectiegroep. Uit bijlage 5 blijkt dat op basis van de gegevens van het gemeentefonds dat verschil € 26 per inwoner

bedraagt. De afwijking tussen deze verschillen kan verklaard worden doordat Leiderdorp en de selectiegroep zijn uitgegaan van mogelijk een ander aantal eenheden en/of wellicht van een andere circulaire dan het gemeentefonds bij haar berekeningen voor 2007.

Het verschil van € 28 per inwoner is onder andere te verklaren door hogere uitkeringen op het vlak van de maatstaven 'omgevingsadressendichtheid' (€ 33 per inwoner) en 'minderheden' (€ 11 per inwoner). Daar staat tegenover dat Leiderdorp € 15 per inwoner minder krijgt dan de selectiegroep bij de maatstaf 'leerlingen voortgezet onderwijs'.

De hogere algemene uitkering betekent niet dat de gemeente daarmee gunstiger af is: over het algemeen staat tegenover een hogere algemene uitkering ook navenant hogere lasten.

Cluster Algemene ondersteuning

Tabel 5.2 geeft de functies weer die tot dit cluster worden gerekend. Aangekend wordt dat de functie 990 (saldo baten en lasten na bestemming) is weggelaten in de tabel omdat deze in het overzicht in bijlage 4 niet is gerekend tot het cluster Algemene ondersteuning maar apart zichtbaar is gemaakt.

Tabel 5.2: Cluster Algemene ondersteuning

Functies cluster Algemene ondersteuning	Hendrik-ido-Ambacht	Horst aan de Maas	Oegstgeest	Uithoorn	Voorschoten	Waddinxveen	Zaltbommel	Gemiddelde selectiegroep	Leiderdorp	Verschil
002 bestuursondersteuning B&W	-47	-24	-65	-15	-56	-40	-44	-41	-33	8
005 bestuurlijke samenwerking	-40	-2	-12	-4	-14	-7	-3	-11	-19	-8
922 algemene baten en lasten	-47	-21	0	-321	0	-18	-2	-61	-7	54
930 uitvoering wet WOZ	-8	-25	-14	-15	-20	-3	-10	-14	-8	6
940 lasten heffing en invordering belastingen	-5	-12	-8	-7	-3	-11	-9	-8	-3	5
960 saldo kostenplaatsen	39	0	2	23	14	39	0	17	0	-17
Totaal	-109	-84	-96	-340	-79	-40	-68	-118	-70	48

Uit tabel 5.2 blijkt dat de gemeente Leiderdorp lagere nettolasten raamt op dit cluster¹⁷. Dit komt voornamelijk door functie 922 Algemene baten en lasten. Hieronder vallen onder andere: stelposten voor te verwachten loon- en prijsstijgingen, de post onvoorzien en geraamde baten en lasten voortvloeiende uit beleidsveranderingen. Overigens wordt dit beeld vertekend door de zeer hoge nettolasten van de gemeente Uithoorn op functie 922 (Uithoorn heeft ook hoge onttrekkingen aan de reserves, zie functie 980 in tabel 5.1). Als we hiervoor corrigeren dan blijkt dat de nettolasten van Leiderdorp op dit cluster ongeveer gelijk zijn aan de gemiddelde nettolasten van de selectiegroep.

Cluster Werk en inkomen

Tabel 5.3 geeft de functies weer die tot dit cluster worden gerekend.

¹⁷ Zoals in paragraaf 4.2 beschreven, zijn een groot deel van de in de begroting 2007 op functie 002 geboekte lasten alsnog toegerekend aan andere functies.

Tabel 5.3: Cluster Werk en inkomen

Functies cluster Werk en inkomen		Hendrik-Ido-Ambacht	Horst aan de Maas	Oegstgeest	Uithoorn	Voorschoten	Waddinxveen	Zelbommel	Gemiddelde selectiegroep	Leiderdorp	Verschil
610	bijstandsverlening	-41	-25	-23	-39	-46	-24	-17	-30	-36	-6
611	werkgelegenheid	-12	-18	-7	-1	-2	-13	-5	-9	-8	1
612	inkomensvoorziening vanuit het rijk	0	1	0	1	0	0	-1	0	-4	-4
613	overige sociale zekerheidsregelingen vanuit het rijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
614	gemeentelijk minimabeleid	-4	-30	-17	-14	-17	-22	-23	-18	-24	-6
Totaal		-57	-73	-46	-53	-65	-60	-46	-57	-72	-15

Uit de tabel blijkt dat de nettolasten op het cluster Werk en inkomen in de gemeente Leiderdorp € 15 per inwoner hoger zijn dan in de selectiegroep. Deze hogere nettolasten hangen vooral samen met hogere nettolasten op het terrein van het minimabeleid en op het terrein van de bijstandsverlening. In totaal geeft Leiderdorp op deze terreinen € 12 per inwoner meer uit.

Het beeld van de hogere nettolasten op het terrein van het minimabeleid is in overeenstemming met het beeld zoals geschetst bij de vergelijking met zichzelf (paragraaf 4.2). Daar geeft de gemeente aan dat ze extra inzet op minimabeleid en bijzondere bijstand.

Sinds de inwerkingtreding van de Wet werk en bijstand per 1-1-2004 is de gemeente volledig verantwoordelijk voor de bijstandsuitkeringen. De gemeente ontvangt van het ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid (SZW) twee uitkeringen uit het Fonds Werk en Inkomen (FWI). Ten eerste een uitkering voor het inkomensdeel. Voor de gemeenten kleiner dan 40.000 inwoners is dit inkomensdeel in 2007 gedeeltelijk gebaseerd op objectieve verdeelmaatstaven en gedeeltelijk op historische bijstandsuitgaven. Het verdeelmodel voor 2007 is ten opzichte van 2006 aangepast. Het budget van het inkomensdeel van het FWI voor 2007 is voor gemeenten met minder dan 40.000 inwoners afhankelijk van het aantal bijstandsuitkeringen in 2006: het landelijke budget bedraagt circa € 4 miljard. Als het de gemeente lukt om mensen met een bijstandsuitkering aan een baan te helpen, dan houdt de gemeente geld over dat ze vrij kan besteden. Uit de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) zou blijken dat gemeenten in 2005 ongeveer 7% van het budget hebben overgehouden¹⁸. Uit de gegevens van het Ministerie SZW blijkt dat gemeenten in de grootteklasse van minder dan 30.000 inwoners 6,6% van het budget in 2006 overhouden. Dit voordeel zal (mede door de nieuwe verdeelsystematiek) in 2007 nagenoeg teniet worden gedaan. Bij continuering van de oude systematiek zou overigens het voordeel overslaan in een tekort¹⁹.

¹⁸ Bron: Website SZW, voorlopige budgetten inkomensdeel WWB 2007 en definitieve budgetten inkomensdeel WWB 2006.

¹⁹ Handboek Financiële Verhouding Overheden, jaargang 8, nummer 02, 8 december 2005 (Snelle berichtgeving).

In het onderhoudstraject voor het verdeelmodel 2008 zal worden nagegaan of uitbreiding van de objectieve verdeling naar gemeenten met minder dan 30.000 inwoners tot de mogelijkheden behoort²⁰.

Ten tweede ontvangt de gemeente een uitkering voor het zogenaamde Werkdeel (gesubsidieerde banen) uit het FWI. Het landelijke budget voor het werkdeel bedraagt ruim € 1,5 miljard. Het geld dat de gemeente daarvoor ontvangt maar niet besteedt moet, met inachtneming van de zogenaamde meeneemregeling, worden teruggegeven. Bij de zogenaamde meeneemregeling kan 75% van het jaarbedrag worden doorgeschoven naar het volgende jaar, maar cumulatie is niet toegestaan.

Uit de 'Kernkaart werk en bijstand' van het ministerie van Szw²¹ blijkt dat Leiderdorp in 2006 circa € 61.000 (2%) minder uitgifte aan de uitkeringen dan het toegekende budget van afgerond € 3,1 miljoen en ruim € 1,2 miljoen (72%) minder uitgifte aan arbeidsreïntegratie dan het toegekende budget van ruim € 1,7 miljoen. De percentages voor de gemeenteklasse bedragen respectievelijk 5% en 41%. Verder heeft Leiderdorp in 2006 € 779 per ontvanger aan bijzondere bijstand uitgekeerd. Dat is € 34 meer dan het gemiddelde van € 745 in de vergelijkbare groottegroep.

Cluster Maatschappelijke zorg

Uit tabel 5.4 blijkt dat het cluster is opgebouwd uit de volgende functies:

Tabel 5.4: Cluster Maatschappelijke zorg

Functies cluster Maatschappelijke zorg	Hendrik-Ido-Ambacht	Horst aan de Maas	Oegstgeest	Uithoorn	Voorschoten	Waddinxveen	Zaitbommel	Gemiddelde selectiegroep	Leiderdorp	Verschil
620 maatschappelijke begeleiding en advies	-82	-23	-10	-36	-25	-20	-17	-30	-24	6
621 vreemdelingen	0	-1	-3	-2	-2	-3	-7	-3	-4	-1
622 huishoudelijke verzorging	-58	-55	-40	-41	-52	-56	-64	-52	-63	-11
630 sociaal-cultureel werk	-24	-22	-33	-27	-24	-31	-22	-26	-29	-3
641 tehuizen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
650 kinderdagopvang	-4	-11	-2	-6	-10	-6	-10	-7	-9	-2
651 dagopvang gehandicapten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
652 voorzieningen gehandicapten	-33	-57	-60	-61	-65	-60	-50	-55	-73	-18
711 ambulancevervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
712 verpleeginrichtingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
714 openbare gezondheidszorg	-13	-18	-17	-18	-24	-28	-9	-18	-8	10
715 jeugdgezondheidszorg, uniform deel	0	0	0	0	0	0	-8	-1	-7	-6
716 jeugdgezondheidszorg, maatwerk deel	-3	-1	-1	-1	-1	-1	0	-1	-2	-1
Totaal	-216	-187	-165	-191	-203	-206	-187	-193	-219	-26

Het cluster Maatschappelijke zorg behoort tot de tot de grootste nettolastenposten voor gemeenten. Bijna 22% van de nettolasten van de gemeente Leiderdorp gaat naar het cluster Maatschappelijke zorg. Uit de tabel blijkt dat Leiderdorp € 26 per inwoner meer uitgeeft dan de

²⁰ Handboek Financiële Verhouding Overheden, jaargang 9, nummer 22, 2 november 2006 (Snelle berichtgeving); Website ministerie van SZW.

²¹ Zie <http://gemeenteloket.szw.nl/kernkaart>.

landelijke selectiegroep. Dit hangt samen met hogere uitgaven op de huishoudelijke verzorging en de voorzieningen voor de gehandicapten.

Per 01-01-2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) ingevoerd. De geldstroom voor de WMO loopt via het gemeentefonds via een zogenaamde integratie-uitkering (geleidelijke overgang van historische verdeling naar de algemene uitkering op grond van objectieve verdeelmaatstaven). Het budget voor 2007 is gebaseerd op de realisatie van 2005 en een indexering op basis van het aantal extramurale 75-plussers en op basis van loon- en prijsontwikkelingen. Dit kan volgens de gemeente het verschil verklaren bij de huishoudelijke verzorging. Op basis van de meicirculaire 2006 ontvangt de gemeente Leiderdorp in 2007 een WMO-uitkering van circa € 1.591.000 op jaarbasis ofwel circa € 61 per inwoner.

Het verschil op de voorzieningen gehandicapten verklaart de gemeente door de aanwezigheid van veel jonge gehandicapten in speciale woonvormen in Leiderdorp.

Cluster Educatie

Het cluster Educatie bestaat uit de subclusters Onderwijshuisvesting en Overige educatie. In de tabellen 5.5 en 5.6 staan de functies waaruit die subclusters zijn opgebouwd. Bleek voor het cluster Educatie bij de vergelijking met zich zelf al dat Leiderdorp lagere lasten raamt dan het niveau van de verdeelmaatstaven (zie paragraaf 4.2), uit de tabellen 5.5 en 5.6 blijkt dat Leiderdorp ook lagere nettolasten raamt van per saldo circa € 15 per inwoner ten opzichte van de selectiegroep.

Tabel 5.5: Subcluster Educatie (onderwijshuisvesting)

Functies cluster Educatie (onderwijshuisvesting)		Hendrik-Ido-Ambacht	Horst aan de Maas	Oegstgeest	Lithoorn	Voorschoten	Waddinxveen	Zaibommel	Gemiddelde selectiegroep	Leiderdorp	Verschiil
421	openbaar onderwijs, huisvesting	-10	-2	-29	-12	-12	-8	-10	-12	-14	-2
423	bijzonder basisonderwijs, huisvesting	-28	-36	-25	-92	-54	-36	-38	-45	-35	10
431	openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs, huisvesting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
433	bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs, huisvesting	0	-3	-8	-2	0	0	-12	-4	0	4
441	openbaar voortgezet onderwijs, huisvesting	-8	0	0	0	0	-11	-10	-4	-5	-1
443	bijzonder voortgezet onderwijs, huisvesting	-6	-25	-31	-62	0	0	0	-18	-7	11
Totaal		-53	-65	-93	-168	-66	-55	-71	-83	-61	22

Tabel 5.6: Subcluster Educatie (overig)

Functies cluster Educatie (overig)		Hendrik-Ido-Ambacht	Horst aan de Maas	Oegstgeest	Lithoorn	Voorschoten	Waddinxveen	Zaibommel	Gemiddelde selectiegroep	Leiderdorp	Verschiil
420	openbaar basisonderwijs	-2	0	-7	-6	0	-6	-2	-3	-5	-2
422	bijzonder basisonderwijs	-1	0	-1	-6	0	0	-6	-2	-6	-4
430	openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	-3	-3
432	bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
440	openbaar voortgezet onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
442	bijzonder voortgezet onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
480	gemeenschappelijke baten en lasten	-43	-24	-37	-43	-21	-34	-51	-36	-34	2
482	volwasseneneducatie	0	-1	0	0	0	5	-1	0	0	0
Totaal		-46	-26	-46	-55	-22	-36	-59	-41	-48	-7

Dit wordt vooral veroorzaakt door het subcluster Educatie onderwijshuisvesting. In het bijzonder op de functies huisvesting bijzonder basisonderwijs en huisvesting bijzonder voortgezet onderwijs. Het feit dat Leiderdorp minder lasten heeft komt vooral door de uitschieter van de gemeente Uithoorn. Als deze uitschieter niet meegenomen wordt dan zijn de nettolasten nog maar circa € 6 per inwoner lager dan het gemiddelde van de selectiegroep. Overigens geeft de gemeente Leiderdorp aan dat zeer waarschijnlijk de nettolasten de komende jaren gaan stijgen door de verbouwing van het gebouw van het voortgezet onderwijs en door de ontwikkeling van de brede scholen.

Subcluster Ontspanning

Bij de vergelijking met zichzelf (paragraaf 4.2) bleek dat Leiderdorp op het cluster Kunst en ontspanning substantieel meer lasten raamt dan het ijkpunt van het gemeentefonds. Uit de vergelijking met de selectiegroep blijkt dat vooral op het subcluster Ontspanning Leiderdorp meer nettolasten raamt van ongeveer € 15 per inwoner dan het gemiddelde van de selectiegroep. Tabel 5.7 geeft aan bij welke functies de grootste verschillen zitten.

Tabel 5.7: Subcluster Ontspanning

Functies cluster Ontspanning		Hendrik-Ido-Ambacht	Horst aan de Maas	Oegstgeest	Uithoorn	Voorschoten	Waddinxveen	Zaitbommel	Gemiddelde selectiegroep	Leiderdorp	Vershil
510	openbaar bibliotheekwerk	-18	-28	-27	-24	-14	-14	-13	-20	-18	2
511	vormings- en ontwikkelingswerk	-2	-7	-15	-7	-10	-5	-5	-7	-1	6
530	sport	-39	-49	-21	-18	-53	-45	-29	-36	-55	-19
580	overige recreatieve voorzieningen	-22	-29	0	-10	-8	-7	-7	-12	-16	-4
Totaal		-81	-114	-64	-59	-85	-70	-55	-75	-90	-15

We zien dat vooral bij de functie sport het grote verschil zit. Zoals de gemeente ook bij de vergelijking met zichzelf aangaf, komt dit vermoedelijk door het relatief hoge aantal gymzalen (drie) en sporthallen (twee) en door het zwembad.

Subcluster Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing

In tabel 5.8 staan de functies van het subcluster Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing.

Tabel 5.8: Subcluster Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing

Functies cluster Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing		Hendrik-Ido-Ambacht	Horst aan de Maas	Oegstgeest	Uithoorn	Voorschoten	Waddinxveen	Zaitbommel	Gemiddelde selectiegroep	Leiderdorp	Vershil
810	ruimtelijke ordening	-29	-26	-17	-23	-39	-22	-35	-27	-16	11
821	stads- en dorpsvernieuwing	-5	-16	0	0	0	-2	-2	-4	0	4
Totaal		-34	-41	-17	-23	-39	-24	-37	-31	-16	15

De nettolasten op dit subcluster zijn voor Leiderdorp € 15 per inwoner lager dan het gemiddelde van de selectiegroep. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de functie ruimtelijke ordening (baten en lasten die betrekking hebben op structuur- en bestemmingsplannen). De gemeente geeft aan dat er in Leiderdorp veel projecten zijn op het gebied van grondontwikkeling en ruimtelijke ordening. Veel van de vaste 'ruimtelijke ordening medewerkers' worden tevens op deze projecten ingezet. De uren worden dan ook op deze projecten (via grondexploitatie: cluster OEM, functie 830) verantwoord. Er wordt zo optimaler gebruikt gemaakt van de formatie.

Cluster Openbare orde en veiligheid

Bij de vergelijking met het ijkpunt van het gemeentefonds zagen we dat de nettolasten van Leiderdorp op het cluster Openbare orde en veiligheid hoger waren, conform het landelijke beeld (zie paragraaf 4.2). Bij de vergelijking met de landelijke selectiegroep zien we echter dat Leiderdorp minder lasten raamt dan de selectiegroep, zie tabel 5.9.

Tabel 5.9: Cluster Openbare orde en veiligheid

Functies cluster Openbare orde en veiligheid		Heerlijk-ldo- Ambacht	Horst aan de Maas	Oegstigeest	Lijthoorn	Voorschoten	Waddinxveen	Zaltbommel	Gemiddelde selectiegroep	Leiderdorp	Verschiil
120	brandweer en rampenbestrijding	-51	-55	-34	-33	-37	-30	-56	-43	-42	1
140	openbare orde en veiligheid	-9	-10	-11	-20	-30	-18	-13	-16	-12	4
Totaal		-60	-65	-45	-53	-67	-48	-69	-59	-54	5

Het verschil treedt voor het grootste deel op bij functie Openbare orde en veiligheid.

Tabel 5.10: Indicatoren openbare orde en veiligheid

Gemeente	Leiderdorp	Gemiddelde selectiegroep
Aantal geregistreerde misdrijven per 1.000 inwoners	51,7	54,4
Aantal geregistreerde geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	4,5	4,6
Aantal geregistreerde vernielingen per 1.000 inwoners	8,5	10,3
Aantal geregistreerde woninginbraken per 1.000 inwoners	4,7	5,0
Aantal geregistreerde fietsdiefstallen per 1.000 inwoners	5,7	6,5
% opgehelderde misdrijven	16,3	16,3
Aantal harde-kernjongeren per 10.000 inw.	19,0	13,7
% jeugdige verdachten van 18 t/m 24 jaar	22,5	21,3
% veelplegers	2,3	4,7
Aantal jeugdige veelplegers per 10.000 inw.	14,8	7,9
% van de bevolking dat zich wel eens onveilig voelt	nb	22,7
% van de bevolking dat bepaalde plekken mijdt	nb	25,3
% dat vindt dat de politie, indien nodig, niet snel komt	nb	20,4
% dat vindt dat de politie onvoldoende bescherming biedt	nb	48,5
Aanwezigheid integraal veiligheidsplan [ja, nee]	nb	nb
Aanwezigheid gemeentelijk rampenplan [ja, nee]	nb	nb
Actualiteit gemeentelijk rampenplan [jaren]	nb	nb
Beoefening gemeentelijk rampenplan [ja, nee]	nb	nb

Om dit verschil te verklaren kan je kijken naar indicatoren zoals aantal misdrijven, percentage opgehelderde misdrijven, aantal harde kernjongeren, aantal veelplegers, onveiligheidsgevoelens bij de

bevolking, aanwezigheid veiligheids- en rampenplannen. In tabel 5.10 staan een aantal van bovenstaande indicatoren²² voor zover er gegevens voorhanden zijn. Hieruit blijkt dat Leiderdorp op de meeste indicatoren beter 'scoort' dan de selectiegemeenten. Dit kan er op wijzen dat Leiderdorp inderdaad ook minder lasten hoeft te ramen op dit cluster.

Cluster Fysiek milieu

Dit cluster bestaat uit één functie: milieubeheer (723). De lagere nettolasten van Leiderdorp ten opzichte van de landelijke selectiegroep van € 11 per inwoner wordt dan ook geheel door deze functie verklaard.

Cluster Riolering

De gemeente Leiderdorp heeft lagere lasten aan de riolering dan de selectiegroep en daar staan gelijktijdig ook lagere baten aan rioolrechten tegenover. Zie hiervoor tabel 5.11.

Tabel 5.11: Cluster Riolering

Functies cluster Riolering		Henrick-Ido-Ambacht	Horst aan de Maas	Oegstgeest	Lithoorn	Voorschoten	Waddinxveen	Zaibommel	Gemiddelde selectiegroep	Leiderdorp	Verschil
722	riolering en waterzuivering	-51	-61	-70	-103	-44	-61	-82	-68	-25	43
726	baten rioolrechten	51	53	75	71	49	67	82	64	26	-38
727	baten rioolheffing huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
728	baten rioolheffing grond- en hemelwater	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
729	huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
730	hemelwater	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
731	grondwater	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal		1	-8	5	-32	5	7	0	-4	1	5

Overigens verwacht de Stichting Rioned dat burgers binnen tien jaar twee keer zoveel rioolrechten (straks gemeentelijke (riool)heffing) moeten gaan betalen. Als redenen voor deze verwachte kostenstijging geeft Rioned aan, dat:

- de afschaffing van OZB voor gebruikers tot hogere kostendekking en ruimere kostentoerekening kan leiden;
- vervanging van riolen, het afkoppelen van regenwater en de aanpak van grondwater meer structurele factoren zullen zijn in de jaarlijkse kostenverhogingen;
- de aanleg van de bergbezinkbassins en riolering in het buitengebied de komende jaren nog tot een verhoging kan leiden, en
- de uitvoering van het Nationaal Bestuursakkoord Water en de Europese Kaderrichtlijn Water tot extra kostenstijgingen kan leiden.

De verwachting van Rioned dat de rioleringslasten de komende jaren een stijgende trend blijven vertonen, wordt gedeeld door de politiek. De mate waarin dit zal gebeuren is echter van vele factoren afhankelijk. Zo wijst de VNG in haar Nota 'Baas in eigen buis' er op dat de kosten voor rioolvervangings en onderhoud voor 30 tot 60% bepaald worden door de

²² Bron: www.watdoetjegemeente.nl, gegevens 2005.

kosten van het openbreken van straten. Cruciaal voor de kosten is in hoeverre de gemeente er in slaagt om de rioleringsactiviteiten af te stemmen op andere ingrepen in de openbare ruimte²³.

Cluster Groen

In paragraaf 4.2 was al geconstateerd dat Leiderdorp veel meer nettolasten heeft op het cluster Groen dan waarmee het gemeentefonds rekening houdt. Uit onderstaande tabel 5.12 blijkt dat Leiderdorp ook veel meer lasten raamt op dit cluster dan de selectiegroep, namelijk € 44 per inwoner.

Tabel 5.12: Cluster Groen

Functies cluster Groen		Henrik-Ido-Ambacht	Horst aan de Maas	Oegstgeest	Lijthoorn	Voorschoten	Waddinxveen	Zaitbommel	Gemiddelde selectiegroep	Leiderdorp	Vershill
531	groene sportvelden en terreinen	-12	-11	-24	-3	0	-10	-9	-10	-10	0
550	natuurbescherming	0	-16	0	-1	0	0	0	-2	-5	-3
560	openbaar groen en openluchtrecreatie	-59	-67	-85	-79	-67	-77	-44	-67	-106	-39
724	lijkbzorging	0	-1	0	-1	-1	-1	-7	-2	-4	-2
Totaal		-71	-95	-109	-84	-68	-88	-59	-81	-125	-44

Dit verschil hangt voornamelijk samen met de functie Openbaar groen en openluchtrecreatie. Leiderdorp geeft de volgende verklaringen voor dit grote verschil:

- op de buitensport worden relatief lage, niet kostendekkende tarieven in rekening gebracht;
- naast het 'gewone' groen als bermen en groenstrookjes kent Leiderdorp een heemtuin, twee parken, een kinderboerderij en een milieu-educatiefcentrum;
- omdat het groen in eigen beheer wordt uitgevoerd, gaat er per saldo een groot gedeelte van de algemene ondersteuning naar het openbaar groen.

Subcluster Wegen

In tabel 5.13 staan de functies waaruit het subcluster Wegen is opgebouwd.

Tabel 5.13: Subcluster Wegen

Functies cluster Wegen		Henrik-Ido-Ambacht	Horst aan de Maas	Oegstgeest	Lijthoorn	Voorschoten	Waddinxveen	Zaitbommel	Gemiddelde selectiegroep	Leiderdorp	Vershill
210	wegen, straten en pleinen	-106	-152	-66	-103	-71	-64	-80	-93	-114	-21
211	verkeersmaatregelen te land	-19	-19	-11	-13	-19	-7	-17	-16	-29	-13
214	parkeren	0	-3	0	-4	0	0	-13	-3	0	3
215	baten parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0	26	4	0	-4
936	baten toeristenbelasting 50%	0	27	1	0	1	0	3	5	1	-4
Totaal		-125	-145	-77	-120	-90	-71	-82	-103	-142	-39

²³ Tweede Kamer, 2005-2006, 28 966 en 30 300 B, nr. 6 (Brief van Staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van 17 maart 2006 aan de Tweede Kamer over de Waterketen).

Leiderdorp geeft € 39 per inwoner meer uit op het subcluster Wegen dan de landelijke selectiegroep. Het verschil wordt verklaard door lagere baten op het vlak van toeristenbelasting en parkeerbelasting en door hogere nettolasten op de functies wegen, straten en pleinen en verkeersmaatregelen te land.

Zoals ook bij de vergelijking met zichzelf reeds is aangegeven (paragraaf 4.2), geeft de gemeente aan dat dit verschil vooral verklaard wordt omdat de wegen deels in eigen beheer worden uitgevoerd en dus per saldo een groot gedeelte van de algemene ondersteuning aan deze wegen wordt toegerekend. Daarnaast heeft Leiderdorp een groot aantal stoplichten op belangrijke regionale verkeerswegen.

Zowel uit de vergelijking met het ijkpunt van het gemeentefonds als de vergelijking met de landelijke selectiegroep blijkt dat Leiderdorp meer uitgeeft op het cluster Wegen en water. Er kunnen drie vergelijkingen worden gemaakt waardoor eventuele verschillen in (netto)lasten op het subcluster Wegen en water verder verklaard kunnen worden:

1. Er is een sterke samenhang tussen de nettolasten van het subcluster Wegen enerzijds en de omgevingsadressendichtheid (OAD) en kilometer weglengte (inclusief rekenfactor bodem) anderzijds. De bedragen per eenheid zijn € 8.880 per kilometer weglengte en € 88 per eenheid OAD.
2. Op basis van een drietal verdeelmaatstaven van het gemeentefonds (hectare land, oppervlakte bebouwd en aantal kernen) is het mogelijk een schatting te maken van het aantal kilometers weg in een gemeente. De eenheden zijn $0,01 \cdot$ het aantal hectaren land, $0,80$ per 1000 vierkante meter totale oppervlakte bebouwd en $1,73 \cdot$ het aantal kernen.
3. Op basis van de CROW²⁴-systematiek is berekend dat voor het beheer en onderhoud van wegen inclusief rehabilitatie²⁵ gemiddeld tussen € 8.000 en € 10.000 per kilometer weglengte (inclusief bodemfactor) per jaar nodig is. Exclusief rehabilitatie is dat tussen de € 4.000 en € 6.000 per jaar.

Tabel 5.14 geeft de resultaten weer van bovengenoemde drie vergelijkingen. Hieruit blijkt dat Leiderdorp meer nettolasten op het cluster wegen heeft dan verwacht mag worden op basis van OAD en kilometers weglengte (ad 1) en de CROW-systematiek (ad 3). Ook het aantal kilometers weglengte wijkt naar boven af van wat verwacht mag worden op basis van hectare land, oppervlakte bebouwd en aantal kernen (ad 2). Bij de selectiegemeenten zijn de nettolasten minder dan

²⁴ CROW: kennisplatform voor infrastructuur, verkeer en openbare ruimte.

²⁵ Onder rehabilitatie van een weg wordt verstaan maatregelen om de kwaliteit van de verharding weer op het gewenste niveau te brengen zonder de inrichting van de weg aan te passen, en waarbij de levensduur wordt verlengd.

verwacht mag worden op basis van OAD en kilometers weglengte en meer dan verwacht mag worden op basis van de CROW-systematiek. Het aantal kilometers weglengte komt bij de selectiegroep overeen met wat geschat is.

Tabel 5.14: Vergelijkingen Wegen

Gemeente	Leiderdorp	Gemiddelde selectiegroep
Nettolasten Wegen (duizenden euro's)*	3.235	2.601
Weglengte in km**	99	174
OAD woonruimten/1000	23.582	12.588
Weglengte in km (incl. rekenfactor bodem)	126	198
Landhectare bftot	1.488	4.394
Oppervlakte bebouwd kom en niet kom	86	147
Kernen aantal	2	3
Ad 1:		
Geschatte nettolasten Wegen (duizenden euro's)***	3.193	2.867
Ad 2:		
Geschatte weglengte****	89	173
Ad 3:		
Geschatte nettolasten Wegen CROW-systematiek (duizenden euro's)*****	1.257	1.980

* Geboekt op de functies 210, 211, 214, 215 en 50% van 936

** Gegevens CBS

*** Berekend via regressie (met OAD woonruimten/1000 en weglengte inclusief

**** Berekend via regressie (met landhectare bftot, oppervlakte bebouwd kom +

***** Berekend via $10.000 \times \text{weglengte in km}$ (inclusief rekenfactor bodem)

Totaaloverzicht

Om sneller inzicht te krijgen in de afwijkingen is in tabel 5.15 een duiding gegeven van de afwijkingen:

- - is hogere lasten/lagere baten;
- - - is veel hogere lasten/lagere baten;
- + is lagere lasten/hogere baten;
- + + is veel lagere lasten/hogere baten;
- 0 is neutraal.

De veel hogere/lagere lasten dan wel baten betreffen afwijkingen van meer dan of gelijk aan € 10 per inwoner. De + en + + zijn in beginsel als positief te duiden. De - en - - in beginsel als negatief. In beginsel, want een positieve afwijking kan bijvoorbeeld betekenen dat een laag kwaliteitsniveau (denk ook aan de mogelijkheid van het ontstaan van

achterstallig onderhoud) wordt geboden. Een - - kan betekenen dat een hoog kwaliteitsniveau wordt geboden vanwege specifieke omstandigheden dan wel als gevolg van eigen beleid. De duidingen geven dus alleen een eerste richting aan.

Tabel 5.15: Afwijking op (sub)clusters in hoofdlijnen

Cluster	Leiderdorp vergeleken met zichzelf	Leiderdorp vergeleken met de selectiegroep
OZB	++	-
OEM	n.v.t.	++
Algemene uitkering	++	++
Bestuursorganen	--	+
Algemene ondersteuning	--	++
Werk en inkomen	--	--
Maatschappelijke zorg	-	--
Educatie	+	++
Kunst		
Ontspanning	Totaal --	--
Oudheid	0	+
Bevolkingszaken	--	+
Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing		
Volkshuisvesting	Totaal ++	++
Reiniging	-	-
Openbare orde en veiligheid	-	+
Fysiek milieu	+	++
Riolering	0	+
Groen	--	--
Wegen		
Water	Totaal --	--
		+

5.3 Conclusies en aanbevelingen

Op de vraag 'Hoe verhouden de nettolasten van de gemeente Leiderdorp zich in 2007 ten opzichte van de nettolasten van de landelijke selectiegroep?' kan het volgende antwoord worden gegeven..

Leiderdorp ontvangt € 6 per inwoner minder aan OZB dan de selectiegroep. Uit nadere analyse blijkt dat dit komt omdat Leiderdorp gemiddeld een lagere OZB-waarde voor de niet-woningen per inwoner heeft dan de selectiegroep en ook een lager tarief hanteert voor zowel de woningen als de niet-woningen.

De OEM zijn bij Leiderdorp € 19 per inwoner hoger dan bij de selectiegroep. Dit komt voornamelijk door geldleningen en uitzettingen langer dan een jaar (waarop onder andere de (bespaarde) rente over het eigen vermogen en de voorzieningen wordt geboekt), overige financiële middelen (onder andere aandelen en daaraan verbonden dividenden) en de baten van de precariobelasting.

Uit de vergelijking van Leiderdorp met de selectiegroep blijkt dat vooral **meer** geraamd wordt op de (sub)clusters:

(Sub)clusters waar Leiderdorp meer raamt	Bedrag per inwoner	Toelichting
Werk en inkomen	€ 15	Er wordt veel ingezet op minimabeleid en bijzondere bijstand.
Maatschappelijke zorg	€ 26	De aanwezigheid van veel jonge gehandicapten in speciale woonvormen in Leiderdorp.
Ontspanning	€ 15	De aanwezigheid van een zwembad, drie gymzalen en twee sporthallen.
Groen	€ 44	Groen in eigen beheer, lage tarieven op buitensport en aanwezigheid van een heemtuin, twee parken, een kinderboerderij en een milieu-educatiefcentrum.
Wegen en water	€ 39	Veel stoplichten en wegen in eigen beheer.

Er worden vooral **minder** lasten geraamd op de (sub)clusters:

(Sub)clusters waar Leiderdorp minder raamt	Bedrag per inwoner	Toelichting
Algemene ondersteuning	€ 48	Beeld wordt vertekend door één selectiegemeente. Zonder deze gemeente wordt ongeveer even veel per inwoner geraamd.
Educatie	€ 15	Beeld zal komende jaren waarschijnlijk veranderen door de verbouwing van het gebouw van het voortgezet onderwijs en door de ontwikkeling van de brede scholen.
Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	€ 15	In Leiderdorp zijn er veel projecten op het gebied van grondontwikkeling en ruimtelijke ordening. Veel van de vaste 'ruimtelijke ordening medewerkers' worden tevens op deze projecten ingezet. De uren worden dan ook op deze projecten verantwoord.
Fysiek milieu	€ 11	

Aanbevelingen

Aanbevelingen ten aanzien van de clusters

- Ga na of de geconstateerde relatief hoge dan wel lage nettolasten bij verschillende (sub)clusters aansluiten bij de beleidskaders en prioriteiten van de gemeente en/of bezien in hoeverre er een relatie kan worden gelegd met eventuele bezuinigingstaakstellingen dan wel voorstellen tot nieuw beleid.
- Reken de lasten van de ondersteunende afdelingen bij de begroting 2008 niet toe aan het cluster Algemene ondersteuning, maar aan de functies waarop die lasten betrekking hebben.

- **Gebruik bij het cluster Werk en inkomen een deel van het reïntegratiebudget voor de bijstand om op deze manier de bijstandslasten te laten dalen.**

6 PERSONEELSOMVANG EN –KOSTEN

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de personeelsomvang van de gemeente Leiderdorp. Bij dit onderzoek worden de verschillen van de formatie weergegeven tussen de gemeente Leiderdorp en de groottegroep waartoe Leiderdorp behoort, de selectiegroep en de groep gemeenten met een zelfde sociale structuur en centrumfunctie.

De organisatieopbouw en personeelsformatie van een sector en/of afdeling wordt, naast het gebruikelijke gemeentelijke takenpakket, voor een belangrijk deel bepaald door de bestuurlijke aandacht en gewenste prioriteiten op een bepaald beleidsterrein. Voor een overzicht en analyse van de verschillen tussen de verschillende sectoren en/of afdelingen is een diepgaander onderzoek noodzakelijk. Een dergelijk (organisatie) onderzoek valt evenwel buiten de doelstelling van deze begrotingscan.

6.2 Uitwerking

Gemeenten kennen ieder hun eigen organisatie-model. Hoewel er in de meeste gemeenten sprake is van een sectorenmodel zijn er verschillen tussen de afdelingen die tot een bepaalde sector worden gerekend. Daarnaast zijn er verschillen in taakuitvoering tussen de verschillende afdelingen.

Voor wat betreft de formatiegegevens voor de vergelijkingsgroepen is in eerste instantie uitgegaan van de gegevens zoals ze bekend waren bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) situatie per eind 2005. Het vergelijkende onderzoek levert de volgende resultaten op:

Tabel 6.1: Formatieplaatsen en –kosten

Groep	gemiddeld aantal fte's per 1.000 inwoners	standaarddeviatie	laagste waarneming	hoogste waarneming	gemiddelde loonsum per fte	laagste waarneming	hoogste waarneming
gemeente: Leiderdorp	6,5				36.277		
selectiegroep	6,3	0,5	5,7	7,0	36.589	36.520	41.425
groottegroep: 20.000 - 50.000	6,8	1,1	4,3	10,1	37.996	35.196	41.895
sociale structuur - centrumfunctie: goed - weinig	6,3	0,8	4,3	8,5	37.992	35.070	42.611

* De standaarddeviatie is de mate van spreiding van de waarnemingen ten opzichte van het gemiddelde. Een standaarddeviatie van nul is optimaal en wil zeggen dat alle waarnemingen gelijk zijn aan het gemiddelde. De waarnemingen binnen de grenzen van 1 maal standaarddeviatie vormen 66% van de totale waarnemingen.

Het aantal fte's is inclusief burgemeester en wethouders en exclusief vrijwillige brandweer, raad en onderwijzend personeel.

Overigens bestaat de personele bezetting van een gemeente niet altijd alleen maar uit eigen personeel. Ook de deelname aan gemeenschappelijke regelingen en inhuur van personeel van derden of het inhuren van complete diensten komt bij gemeenten veelvuldig voor. Vanuit de door de gemeenten aangeleverde begrotingen kan helaas niet

goed en zeker niet eenvoudig worden nagegaan in hoeverre de ene gemeente ten opzichte van de andere gemeente voor de uitvoering van haar taken meer of minder gebruik maakt van de diensten van andere bedrijven. Dat maakt het goed vergelijken van de personele bezetting van een gemeente uitermate moeilijk. Het overzicht is dan ook niet meer dan een indicatie.

Zoals in de inleiding al is aangegeven is er nogal wat verschil in organisatievorm tussen de verschillende gemeenten. Wel of geen sectoren en verschillen binnen sectoren. Naast het organisatorische verschil valt er ook een verschil te constateren in de taakuitvoering tussen afdelingen. Verder kan ook een recente herindeling de personeelsomvang hebben beïnvloed. Zonder een uitgebreid organisatieonderzoek is het niet mogelijk aan te geven op welke te onderscheiden afdelingen zich verschillen voordoen en kan niets worden gezegd over mogelijke oorzaken van deze verschillen.

Verder blijkt uit een onderzoek van Berenschot onder 51 gemeenten dat gemiddeld bijna één op de drie ambtenaren tot de staf en ondersteuning mag worden gerekend. De staffunctionarissen zijn ondergebracht bij de afdelingen personeel en organisatie, bestuurszaken en ondersteuning, financiën en control, informatisering/automatisering, communicatie, juridische staf, secretariaat en de facilitaire dienst.

6.3 Conclusies

De personeelsomvang van de gemeente Leiderdorp per ultimo 2005 ligt globaal gezien met 6,5 formatieplaatsen per 1.000 inwoners op een gemiddeld niveau. Deze personeelsomvang ligt iets (0,2 formatieplaatsen) boven het gemiddelde niveau van de selectiegroep en het gemiddelde van de groep gemeenten met een zelfde soort sociale structuur en centrumfunctie en iets (0,3 formatieplaatsen) onder het gemiddelde niveau van de gemeenten in dezelfde inwonergroep.

Aan de inzet van personeel van derden is in de begrotingsscan geen aandacht besteed. Een uitgebreid organisatieonderzoek is nodig om de verschillen per sector aan te kunnen geven, waarbij dan ook aandacht dient te worden besteed aan de mate van uitbesteding van taken en met de inzet van personeel van derden. In dit kader is verder nog van belang om te vermelden dat de burgemeester, de wethouders en het brandweerpersoneel (voorzover beroeps) in de personeelsomvang zijn begrepen. Dit geldt ook voor de selectiegroep.

Ook de gemiddelde loonsom is in Leiderdorp met € 38.277 per formatieplaats gemiddeld. Iets hoger dan de inwonergroep (€ 282 per formatieplaats per jaar hoger) en de groep met eenzelfde goede sociale structuur en weinig centrumfunctie (€ 295 per formatieplaats per jaar hoger) en iets lager dan de selectiegroep (€ 322

per formatieplaats per jaar lager).

**BIJLAGE 1 BEREKENING STRUCTUREEL RESULTAAT
JAARREKENINGEN 2003-2005**

Jaarrekening 2003

Structureel rekeningsaldo 2003 Leiderdorp (bedragen x € 1.000)		
Resultaat voor bestemming	371	
Toevoeging/onttrekkingen reserves	177	
Resultaat na bestemming	<u>548</u> batig	
<u>Correctie van incidentele baten en lasten</u>		
Incidentele baten	-1.354	Staat van incidentele baten en lasten
Incidentele lasten	1.576	Staat van incidentele baten en lasten
Correctie: incidentele lasten	<u>-418</u>	Onttrekking uit de reserve grondverkoop
Structureel resultaat	352 batig	

Het positieve resultaat na bestemming bedraagt € 548.000. In dit resultaat zitten incidentele baten en lasten. Na eliminatie van deze incidentele baten en lasten komt het structurele resultaat over 2003 op € 352.000 positief.

De incidentele baten bestaan uit uitkeringen uit voorgaande jaren van € 783.000, zoals dividenden en vangnetregelingen. Verder is een bate van € 571.000 voor verkoop van vaste activa. De incidentele lasten bestaan uit terugbetalingen van uitkeringen uit voorgaande jaren voor € 381.000 en een stelselwijziging voor afschrijvingen op vaste activa voor € 777.000. De stelselwijziging is het gevolg van het BBV.

Jaarrekening 2004

Structureel rekeningsaldo 2004 Leiderdorp (bedragen x € 1.000)		
Resultaat voor bestemming	-489	
Toevoeging/onttrekkingen reserves	-80	
Resultaat na bestemming	<u>-569</u> last	
<u>Correctie van incidentele baten en lasten</u>		
Incidentele baten	-3.119	Staat van incidentele baten en lasten
Incidentele lasten	573	Staat van incidentele baten en lasten
Correctie: incidentele baten	<u>1.800</u>	De bijdrage voor de grondexploitatie W4 is in een reserve gestort
Structureel resultaat	-1.315 last	

Het negatieve resultaat na bestemming bedraagt -€ 569.000. In dit resultaat zitten incidentele baten en lasten.

Na eliminatie van deze incidentele baten en lasten komt het structurele resultaat over 2004 op -€ 1.315.000 negatief. De incidentele baten bestaan uit het niet geraamde resultaat 2004 van het openbaar onderwijs van

€ 527.000 en vrijval van de voorziening OZB van € 343.000. Het restant betreft vrijval van de stimuleringsgelden kinderopvang. De incidentele lasten bestaan uit niet gerealiseerde taakstellingen voor € 295.000 en afwaardering van aandelen als gevolg van waardering tegen historische kostprijs.

Jaarrekening 2005

Structureel rekeningsaldo 2005 Leiderdorp (bedragen x € 1.000)		
Resultaat voor bestemming	2.478	
Toevoeging/onttrekkingen reserves	-2.254	
Resultaat na bestemming	224	bate
<u>Correctie van incidentele baten en lasten</u>		
Incidentele baten	-1.662	Staat van incidentele baten en lasten
Incidentele lasten	2.269	Staat van incidentele baten en lasten
Correctie: incidentele baten	-1.000	Dividendopbrengst Union
Structureel resultaat	-169	last

Het positieve resultaat na bestemming bedraagt € 224.000. In dit resultaat zitten incidentele baten en lasten. Na eliminatie van deze incidentele baten en lasten komt het structurele resultaat over 2005 uit op € 169.000 negatief. De incidentele baten bestaan uit meerontvangsten aan anti-speculatiebedingen van € 728 en aan bouwleges van € 252.000. Verder is incidenteel een dividendopbrengst Union van € 1.000.000 ontvangen. Het restant betreft afrekeningen uit voorgaande jaren. De incidentele lasten bestaan uit de lasten van het besluit om de streekmuziekschool te sluiten van € 931.000 en de verzelfstandiging van de OBSG van € 252.000. Het restant betreft lasten uit voorgaande jaren.

BIJLAGE 2 *RELEVANTE BBV-VOORSCHRIFTEN MET BETREKKING TOT DE BEGROTING EN DE MEERJARENRAMING*

Hoofdstuk II. De begroting en de toelichting

Titel 2.1 Algemeen

Artikel 7

1. De begroting bestaat ten minste uit:
 - a. de beleidsbegroting;
 - b. de financiële begroting.
2. De beleidsbegroting bestaat ten minste uit:
 - a. het programmaplan;
 - b. de paragrafen.
3. De financiële begroting bestaat ten minste uit:
 - a. het overzicht van baten en lasten en de toelichting;
 - b. de uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting.

Titel 2.2 Het programmaplan

Artikel 8

1. Het programmaplan bevat de te realiseren programma's, het overzicht van algemene dekkingsmiddelen en het bedrag voor onvoorzien.
2. Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten.
3. Het programmaplan bevat per programma:
 - a. de doelstelling, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten;
 - b. de wijze waarop ernaar gestreefd zal worden die effecten te bereiken;
 - c. de raming van baten en lasten.
4. De provincie onderscheidenlijk gemeente kan de baten en lasten per programma verdelen in de onderdelen baten en lasten voor prioriteiten en voor overig.
5. Het overzicht algemene dekkingsmiddelen bevat ten minste:
 - a. lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;
 - b. algemene uitkeringen;
 - c. dividend;
 - d. saldo van de financieringsfunctie;
 - e. saldo tussen de compensabele BTW en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds;
 - f. overige algemene dekkingsmiddelen.
6. Het bedrag voor onvoorzien wordt geraamd voor de begroting in zijn geheel of per programma.

Titel 2.3 De paragrafen

Artikel 9

1. In de begroting worden in afzonderlijke paragrafen de beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede tot de lokale heffingen.

2. De begroting bevat ten minste de volgende paragrafen, tenzij het desbetreffende aspect bij de provincie onderscheidenlijk gemeente niet aan de orde is:

- a. lokale heffingen;
- b. weerstandsvermogen;
- c. onderhoud kapitaalgoederen;
- d. financiering;
- e. bedrijfsvoering;
- f. verbonden partijen;
- g. grondbeleid.

Artikel 10

De paragraaf betreffende de lokale heffingen bevat ten minste:

- a. de geraamde inkomsten;
- b. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- c. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen;
- d. een aanduiding van de lokale lastendruk;
- e. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Artikel 11

1. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de provincie onderscheidenlijk gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

2. De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat ten minste:

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- b. een inventarisatie van de risico's;
- c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Artikel 12

1. De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat ten minste de volgende kapitaalgoederen:

- a. wegen;
- b. riolering;
- c. water;
- d. groen;
- e. gebouwen.

2. Van de kapitaalgoederen, bedoeld in het eerste lid, wordt aangegeven:

- a. het beleidskader;
- b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Artikel 13

De paragraaf betreffende de financiering bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

Artikel 14

De paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Artikel 15

De paragraaf betreffende de verbonden partijen bevat ten minste:

- a. de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
- b. de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen.

Artikel 16

De paragraaf betreffende het grondbeleid bevat ten minste:

- a. een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- b. een aanduiding van de wijze waarop de provincie onderscheidenlijk gemeente het grondbeleid uitvoert;
- c. een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- d. een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- e. de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Titel 2.4 Het overzicht van baten en lasten en de toelichting**Artikel 17**

Het overzicht van baten en lasten bevat:

- a. per programma, of per programmaonderdeel, de raming van de baten en lasten en het saldo;
- b. het overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen en het geraamde bedrag voor onvoorzien;
- c. het geraamde resultaat voor bestemming, volgend uit de onderdelen a en b;
- d. de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma;
- e. het geraamde resultaat na bestemming, volgend uit de onderdelen c en d.

Artikel 18

In de besluiten tot wijziging van de begroting wordt per programma en, indien aanwezig, per programmaonderdeel, de mutatie en het nieuwe geraamde bedrag vastgesteld.

Artikel 19

De toelichting op het overzicht van baten en lasten bevat ten minste:

- a. het gerealiseerde bedrag van het voorvorig begrotingsjaar, het geraamde bedrag van het vorig begrotingsjaar na wijziging en het geraamde bedrag van het begrotingsjaar;
- b. de gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd en, in geval van aanmerkelijk verschil met de raming, respectievelijk de realisatie, van het vorig, respectievelijk voorvorig, begrotingsjaar de oorzaken van het verschil;

c. een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten.

Titel 2.5 De uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

Artikel 20

1. De uiteenzetting van de financiële positie bevat een raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen.
2. Afzonderlijke aandacht wordt ten minste besteed aan:
 - a. de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume;
 - b. de investeringen; onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut;
 - c. de financiering;
 - d. de stand en het verloop van de reserves;
 - e. de stand en het verloop van de voorzieningen.

Artikel 21

De toelichting op de uiteenzetting van de financiële positie bevat ten minste de gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd en een toelichting op belangrijke ontwikkelingen ten opzichte van de uiteenzetting van de financiële positie van het vorig begrotingsjaar.

Hoofdstuk III. De meerjarenraming en de toelichting

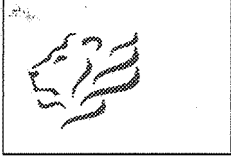
Artikel 22

1. De meerjarenraming bevat een raming van de financiële gevolgen voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar, waaronder de baten en de lasten van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen.
2. Artikel 20, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 23

De toelichting op de meerjarenraming bevat ten minste de gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd en een toelichting op belangrijke ontwikkelingen ten opzichte van de meerjarenraming van het vorig begrotingsjaar.

BIJLAGE 3 GEMEENTELIJKE LASTEN VERGELEKEN MET DE INKOMSTEN UIT HET GEMEENTEFONDS

Gemeente				
Jaar	2007			
Inwoners	25.980			
				
Cluster	Netto lasten (x € 1.000)	Gemeente fonds uitkering (x € 1.000)	Verschil (x € 1.000)	Verschil per inw. (x € 1)
<u>Inkomstenclusters</u>	26.939	-21.795	5.144	198
Onroerende zaakbelasting	3.873	-3.325	548	21
Algemene uitkering	18.779	-18.470	309	12
Totaal Overige eigen middelen (OEM)	4.287		4.287	165
OEM waarvan mutaties reserves	73		73	3
<u>Uitgavencusters</u>	-26.395	21.793	-4.602	-177
Bestuur	-3.138	2.011	-1.127	-43
Bestuursorganen	-1.309	838	-471	-18
Algemene ondersteuning	-1.829	1.173	-656	-25
Voorzienigen bevolking	-13.625	12.267	-1.358	-52
Werk en inkomen	-1.872	1.428	-444	-17
Maatschappelijke zorg	-5.698	5.473	-225	-9
Educatie	-2.812	2.975	163	6
Kunst en ontspanning	-2.575	2.020	-555	-21
Oudheid	-48	29	-19	-1
Bevolkingszaken	-620	342	-278	-11
Bebouwing en omgeving	-2.540	2.673	133	5
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	-651	1.020	369	14
Reiniging	27	-174	-147	-6
Openbare orde en veiligheid	-1.393	1.201	-192	-7
Fysiek milieu	-523	626	103	4
Openbare ruimte	-7.092	4.583	-2.509	-97
Riolering	21	-34	-13	-1
Groen	-3.266	1.805	-1.461	-56
Wegen en water	-3.847	2.812	-1.035	-40
Overigen	0	259	259	10
Herindeling		0	0	0
Suppletie OZB		162	162	6
Diversen	0	97	97	4
Saldo na bestemming	544	-2	542	21

BIJLAGE 4 VERGELIJKING NETTOLASTEN PER CLUSTER TUSSEN DE GEMEENTE LEIDERDORP EN DE LANDELIJKE SELECTIEGROEP

Gemeente Jaar inwoners		Leiderdorp 2007 25.990		selectiegemeenten inwoners 25.360		
Cluster	Leiderdorp nettolasten (x € 1.000)	Selectie nettolasten (x € 1.000)	Leiderdorp nettolasten per inwoner (x € 1,-)	Selectie nettolasten per inwoner (x € 1,-)	Verschil lasten per inw. (x € 1,-)	Verschil absoluut (x € 1.000)
Inkomstenclusters	26.939	25.248	1.036	996	41	1.691
Onroerende zaakbelastingen	3.873	3.926	149	155	-6	-53
Totaal Overige eigen middelen (OEM)	4.287	3.710	165	146	19	577
OEM waarvan mutaties reserves	73	1.546	3	61	-58	-1.473
Algemene uitkering	18.779	17.613	723	695	28	1.166
Uitgavenclusters	-26.395	-25.130	-1.016	-991	-25	-1.264
Bestuur	-3.138	-4.385	-121	-173	52	1.247
Bestuursorganen	-1.309	-1.389	-50	-55	4	80
Algemene ondersteuning	-1.829	-2.996	-70	-118	48	1.167
Voorzieningen bevolking	-13.625	-12.486	-524	-492	-32	-1.139
Werk en inkomen	-1.872	-1.458	-72	-57	-15	-414
Maatschappelijke zorg	-5.698	-4.912	-219	-194	-26	-786
Educatie	-2.812	-3.128	-108	-123	15	316
Kunst	-219	-169	-8	-7	-2	-50
Ontspanning	-2.356	-1.925	-91	-76	-15	-431
Oudheid	-48	-173	-2	-7	5	125
Bevolkingszaken	-620	-720	-24	-28	5	100
Bebouwing en omgeving	-2.540	-3.211	-98	-127	29	671
Ruimtelijke ordening & stadsvernieuwing	-420	-786	-16	-31	15	366
Volkshuisvesting	-231	-318	-9	-13	4	87
Reiniging	27	152	1	6	-5	-125
Openbare orde & veiligheid	-1.393	-1.481	-54	-58	5	88
Fysiek milieu	-523	-777	-20	-31	11	254
Openbare ruimte	-7.092	-5.049	-273	-199	-74	-2.043
Riolering	21	-96	1	-4	5	117
Groen	-3.266	-2.081	-126	-82	-44	-1.185
Wegen	-3.692	-2.601	-142	-103	-39	-1.090
Water	-155	-270	-6	-11	5	115
Saldo na bestemming	544	116	21	6	16	426

© IFLD

BIJLAGE 5 DE OPBOUW VAN DE ALGEMENE UITKERING VAN LEIDERDORP EN DE LANDELIJKE SELECTIEGROEP

Gemeente		Leiderdorp		Selectiegemeenten		
Jaar	2007					
Inwoners	25.990			Inwoners	25.360	
Woonruimten	11.431			Woonruimten	10.734	
Verdeelmaatstaf	Inkomsten Leiderdorp (x f 1000)	Inkomsten selectie (x f 1000)	Leiderdorp inkomsten per inwoner (x € 1,-)	Selectie inkomsten per inwoner (x € 1,-)	Verskil per inwoner (x € 1,-)	Verskil absoluut (x € 1.000)
Onroerende zaakbelastingen *	-2.747	-2.775	-106	-109	3	28
Inwoners	4.498	4.389	173	173	0	109
Inwoners < 20 jaar	2.015	2.045	78	81	-3	-30
Inwoners > 64 jaar	439	415	17	16	1	24
Inwoners 75 - 85	50	47	2	2	0	3
Inwoners waddengemeenten	0	0	0	0	0	0
Huishoudens met een laag inkomen	1.028	887	40	35	5	141
Bijstandsonvangers	463	370	18	15	3	93
Schaalfactoren uitvoeringskosten bijstand	715	589	28	23	5	126
Uitkeringsontvangers	209	199	8	8	0	10
Minderheden	601	304	23	12	11	297
Eenouderhuishoudens	136	107	5	4	1	29
Lokaal klantenpotentieel	1.580	1.592	61	63	-2	-12
Regionaal klantenpotentieel	183	197	7	8	-1	-14
Leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	183	119	7	5	2	64
Leerlingen voortgezet onderwijs	299	693	12	27	-15	-394
Extra groei jongeren	69	37	3	1	2	32
Extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	51	28	2	1	1	23
Land	56	188	2	7	-5	-132
Binnenwater	3	11	0	0	0	-8
Buitenwater	0	0	0	0	0	0
Oeverlengte (incl. bodemfactoren)	228	239	9	9	0	-11
Bodemfactoren in overige maatstaven	1.251	1.392	48	55	-7	-141
Oppervlak bebouwd	76	129	3	5	-2	-53
Woonruimten	2.688	2.525	103	100	3	163
Oppervlak historische kernen	0	30	0	1	-1	-30
Lengte historisch water	0	12	0	0	0	-12
Historische woningen in bewoonde oorden	22	32	1	1	0	-10
Historische woningen in historische kernen	0	16	0	1	-1	-16
Stadsvernieuwing	16	12	1	0	1	4
Omgevingsadressendichtheid	1.901	1.015	73	40	33	886
Kernen	43	64	2	3	-1	-21
Bedrijfsvestigingen	147	167	6	7	-1	-20
Vast bedrag voor iedere gemeente	293	293	11	12	-1	0
Vast bedrag waddengemeenten	0	0	0	0	0	0
Vast bedrag Baarle-Nassau	0	0	0	0	0	0
Rioleringen *	47	217	2	9	-7	-170
Monumenten *	0	35	0	1	-1	-35
Suppletie uitkering*	16	-2	1	0	1	18
Suppletie OZB*	162	142	6	6	0	20
Herindeling *	0	0	0	0	0	0
Artikel 12-uitkering / ICL bijdrage Lelystad	0	0	0	0	0	0
WUV*	138	72	5	3	2	66
Precario*	77	18	3	1	2	59
Correctie VHROSV*	-58	-34	-2	-1	-1	-24
De Pater-vd Meer*	4	37	0	1	-1	-33
Opvoeden in buurt*	0	0	0	0	0	0
Knelpunt verd. Pr*	0	2	0	0	0	-2
Tsioc*	0	3	0	0	0	-3
WMO*	1.591	1.557	61	61	0	34
Totaal algemene uitkeringen	18.473	17.415	713	687	26	1.058

* Zonder uitkeringsfactor (=1,383)

BIJLAGE 6 BEGROTINGSFUNCTIES VAN LEIDERDORP VERGELEKEN MET DE LANDELIJKE SELECTIEGROEP

Gemeente		Leiderdorp			Selectiegemeenten		
Jaar	2007	11.431	25.990		10.754	75.380	
Woonnummers							
Inwoners							
Functie	Nettolasten Leiderdorp (x € 1.000)	Nettolasten Selectie (x € 1.000)	Nettolasten Leiderdorp per inwoner (x € 1,-)	Nettolasten selectie per inwoner (x € 1,-)	Verschil per inwoner (x € 1,-)	Verschil absoluut (x € 1.000)	
Hoofdfunctie 0, Algemeen bestuur							
001, bestuursorganen	-944	-1.042	-36	-41	5	98	
002, bestuursondersteuning	-864	-1.025	-33	-40	7	161	
003, burgerzaken	-808	-972	-31	-38	7	164	
004, baten secretarieleges burgerzaken	188	252	7	10	-3	-64	
005, bestuurlijke samenwerking	-499	-285	-19	-11	-8	-214	
006 bestuurlijke ondersteuning raad en rekenkamer	-365	-347	-14	-14	0	-18	
Totaal hoofdfunctie 0	-3.292	-3.418	-126	-134	8	126	
Hoofdfunctie 1, Openbare orde en veiligheid							
120, brandweer en rampenbestrijding	-1.080	-1.079	-42	-43	1	-1	
140, overige beschermende maatregelen	-313	-403	-12	-16	4	90	
Totaal hoofdfunctie 1	-1.393	-1.481	-54	-59	5	88	
Hoofdfunctie 2, Verkeer, vervoer en waterstaat							
210, wegen, straten en pleinen	-2.954	-2.371	-114	-93	-21	-583	
211, verkeersmaatregelen te land	-763	-365	-29	-15	-14	-378	
212, openbaar vervoer	-49	-121	-2	-5	3	72	
214, parkeren	0	-73	0	-3	3	73	
215, baten parkeerbelasting	0	95	0	4	-4	-95	
220, zeehavens	0	0	0	0	0	0	
221, binnenhaven en waterwegen	0	-8	0	0	0	8	
223, veerdiensten	-2	-21	0	-1	1	19	
230, luchtvaart	0	0	0	0	0	0	
240, waterkering, afwatering en landaanwinning	-153	-241	-6	-10	4	88	
Totaal hoofdfunctie 2	-3.921	-3.124	-161	-123	-28	-797	
Hoofdfunctie 3, Economische zaken							
310, handel en ambacht	-89	-37	-3	-1	-2	-52	
320, industrie	0	6	0	0	0	-6	
330, nutsbedrijven	-24	219	-1	9	-10	-243	
340, agrarische productie en ontginning	-5	0	0	0	0	-5	
341, overige agrarische zaken, jacht en visserij	0	-67	0	-3	3	67	
Totaal hoofdfunctie 3	-118	121	-4	5	-9	-239	
Hoofdfunctie 4, Onderwijs							
420, openbaar basisonderwijs	-140	-85	-5	-3	-2	-55	
421, openbaar basisonderwijs, huisvesting	-367	-288	-14	-11	-3	-79	
422, bijzonder basisonderwijs	-147	-53	-6	-2	-4	-94	
423, bijzonder basisonderwijs, huisvesting	-898	-1.134	-35	-45	10	236	
430, openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs	-73	0	-3	0	-3	-73	
431, openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs, huisvesting	0	0	0	0	0	0	
432, bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs	0	-2	0	0	0	2	
433, bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs, huisvesting	0	-91	0	-4	4	91	
440, openbaar voortgezet onderwijs	0	-1	0	0	0	1	
441, openbaar voortgezet onderwijs, huisvesting	-128	-106	-5	-4	-1	-20	
442, bijzonder voortgezet onderwijs	0	-1	0	0	0	1	
443, bijzonder voortgezet onderwijs, huisvesting	-175	-459	-7	-18	11	284	
480, gemeenschappelijke baten/lasten van het onderwijs	-881	-917	-34	-36	2	-36	
482, volwasseneneducatie	-5	11	0	0	0	-16	
Totaal hoofdfunctie 4	-2.812	-3.128	-109	-123	14	316	
Hoofdfunctie 5, Cultuur en recreatie							
510, openbaar bibliotheekwerk	-480	-504	-18	-20	2	24	
511, vormings- en ontwikkelingswerk	-38	-178	-1	-7	6	140	
530, sport	-1.417	-926	-55	-36	-19	-491	
531, groene sportvelden en terreinen	-285	-249	-10	-10	0	-16	
540, kunst	-219	-169	-8	-7	-1	-50	
541, oudheidkunde/musea	-48	-173	-2	-7	5	125	
550, natuurbescherming	-125	-70	-5	-3	-2	-55	
560, openbaar groen en openluchtrecreatie	-2.765	-1.722	-106	-68	-38	-1.043	
580, overige recreatieve voorzieningen	-421	-318	-16	-13	-3	-103	
Totaal hoofdfunctie 5	-5.778	-4.308	-221	-171	-50	-1.470	

Functie	Nettolasten Leiderdorp (x € 1.000)	Nettolasten Selectie (x € 1.000)	Nettolasten Leiderdorp per inwoner (x € 1,-)	Nettolasten selectie per inwoner (x € 1,-)	Verschil per inwoner (x € 1,-)	Verschil absoluut (x € 1.000)
Hoofdfunctie 6. Sociale voorz. en maatsch. Dienstverlening						
610, bijstandsverlening	-943	-773	-36	-30	-6	-170
611, werkgelegenheid	-210	-217	-8	-9	1	7
612, inkomensvoorzieningen vanuit het Rijk	-98	0	-4	0	-4	-98
613, overige sociale zekerheidsregelingen vanuit het Rijk	0	0	0	0	0	0
614, gemeentelijk minimabeleid	-621	-468	-24	-18	-6	-153
620, maatschappelijke begeleiding en advies	-617	-767	-24	-30	6	150
621, vreemdelingen	-105	-66	-4	-3	-1	-39
622, huishoudelijke verzorging	-1.646	-1.327	-63	-52	-11	-319
630, sociaal-cultureel werk	-753	-656	-29	-26	-3	-97
641, tehuzen	0	0	0	0	0	0
650, kinderdagopvang	-241	-178	-9	-7	-2	-63
651, dagopvang gehandicapten	0	0	0	0	0	0
652, voorzieningen gehandicapten	-1.890	-1.397	-73	-55	-18	-493
Totaal hoofdfunctie 6	-7.124	-5.849	-274	-230	-44	-1.275
Hoofdfunctie 7. Volksgezondheid en milieu						
711, ambulancevervoer	0	0	0	0	0	0
712, verpleeginrichtingen	0	-1	0	0	0	1
714, openbare gezondheidszorg	-205	-458	-8	-18	10	253
715, jeugdgezondheidszorg, uniform deel	-183	-32	-7	-1	-6	-151
716, jeugdgezondheidszorg, maatwerk deel	-58	-30	-2	-1	-1	-28
721, afvalverwijdering en -verwerking	-2.855	-2.319	-110	-91	-19	-536
722, riolering en waterzuivering	-647	-1.726	-25	-68	43	1.079
723, milieubeheer	-523	-777	-20	-31	11	254
724, lijkbezorging	-111	-40	-4	-2	-2	-71
725, baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2.882	2.471	111	97	14	411
728, baten rioolrechten	668	1.629	26	64	-38	-981
727, baten rioolheffing huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater	0	0	0	0	0	0
728, baten rioolheffing grond- en hemelwater	0	0	0	0	0	0
729, huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater	0	0	0	0	0	0
730, hemelwater	0	0	0	0	0	0
731, grondwater	0	0	0	0	0	0
Totaal hoofdfunctie 7	-1.032	-1.282	-39	-51	12	250
Hoofdfunctie 8. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting						
810, ruimtelijke ordening	-420	-690	-16	-27	11	270
820, woningexploitatie/woningbouw	-99	-15	-4	-1	-3	-83
821, stads- en dorpsvernieuwing	0	-97	0	-4	4	97
822, overige volkshuisvesting	-734	-1.167	-28	-46	18	433
823, bouwvergunningen	601	864	23	34	-11	-263
830, bouwgrondexploitatie	-35	11	-1	0	-1	-46
Totaal hoofdfunctie 8	-686	-1.093	-26	-44	18	407
Hoofdfunctie 9. Financiering en algemene dekkingsmiddelen						
911, geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar	-391	544	-15	21	-36	-935
913, overige financiële middelen	2.070	566	80	22	58	1.504
914, geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	1.842	809	71	32	39	1.033
921, algemene uitkeringen gemeentefonds	18.779	17.813	723	695	28	1.166
922, algemene baten en lasten	-191	-1.557	-7	-61	54	1.366
930, uitvoering Wet WOZ	-195	-343	-8	-14	6	148
931, baten onroerende-zaakbelastingen gebruikers	518	587	20	23	-3	-69
932, baten onroerende-zaakbelastingen eigenaren	3.355	3.338	129	132	-3	17
933, baten roerende woon- en bedrijfsruimtenbelastingen	0	1	0	0	0	-1
934, baten baatbelasting	0	9	0	0	0	-9
935, baten forensenbelasting	0	5	0	0	0	-5
936, baten toeristenbelasting	51	263	2	10	-8	-212
937, baten hondenbelasting	99	75	4	3	1	24
938, baten reclamebelasting	132	3	5	0	5	129
939, baten precariobelasting	638	7	25	0	25	631
940, lasten heffingen en invordering gemeentelijke belastinge	-80	-206	-3	-8	5	126
941, lastenverlichting Rijk	0	0	0	0	0	0
960, saldo kostenplaatsen	0	419	0	17	-17	-419
970, saldo van de rekening vóór bestemming	-471	1.428	-18	56	-74	-1.899
Totaal hoofdfunctie 9 (vóór bestemming)	26.156	23.563	1.008	928	80	2.593
980, mutaties reserves	73	1.546	3	61	-58	-1.473
990, saldo van de rekening (na bestemming)	-544	-117	-21	-5	-16	-427
Totaal hoofdfunctie 9 (na bestemming)	26.156	23.563	1.008	928	80	2.593

BIJLAGE 7 INDELING FUNCTIES NAAR CLUSTERS

Gemeentefonds cluster	Basiscluster	Begrotingsfuncties
Inkomstenclusters		
Eigen inkomsten	OZB	931, baten onroerende-zaakbelasting gebruikers 932, baten onroerende-zaakbelasting eigenaren 941, lastenverlichting rijk
	Overige eigen middelen	212, openbaar vervoer 220, zeehavens 230, luchtvaart 310, handel en ambacht 320, industrie 330, nutsbedrijven 340, agrarische productie en ontginning 341, overige agrarische zaken, jacht en visserij 330, bouwgrondexploitatie 911, geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar 913, overige financiële middelen 914, geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar 933, baten roerende woon- en bedrijfsruimtenbelastingen 934, baten baatbelasting 935, baten forensenbelasting 936, baten toeristenbelasting (voor 50%) 937, baten hondenbelasting 938, baten reclamebelasting 939, baten precariobelasting 980, mutaties reserves die verband houden met de hoofdfuncties 0 tot en met 9
	nvt. Algemene uitkering	921, algemene uitkering gemeentefonds
Uitgavenclusters		
Werk en inkomen	Werk en inkomen	610, bijstandsverlening 611, werkgelegenheid 612, inkomensvoorzieningen vanuit het Rijk 613, overige sociale zekerheidsregelingen vanuit het Rijk 614, gemeentelijk minimabeleid
Educatie	Onderwijshuisvesting	421, openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting 423, bijzonder basisonderwijs, onderwijshuisvesting 431, openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs, onderwijshuisvesting 433, bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs, onderwijshuisvesting 441, openbaar voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting 443, bijzonder voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting
	Overige educatie	420, openbaar basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 422, bijzonder basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 430, openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 432, bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 440, openbaar voortgezet onderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 442, bijzonder voortgezet onderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 480, gemeenschappelijke baten en lasten van het onderwijs 482, volwasseneneducatie
Maatschappelijke zorg	Maatschappelijke zorg	620, maatschappelijke begeleiding en advies 621, vreemdelingen 622, huishoudelijke verzorging 630, sociaal/cultureel werk 641, tehuzen 650, kinderdagopvang 651, dagopvang gehandicapten 652, voorzieningen gehandicapten 711, ambulancevervoer 712, verpleeginrichtingen 714, openbare gezondheidszorg 715, jeugdgezondheidszorg, uniform deel 716, jeugdgezondheidszorg, maatwerkdeel
Kunst en ontspanning	Kunst	540, kunst
	Ontspanning	510, openbaar bibliotheekwerk 511, vormings- en ontwikkelingswerk 530, sport 580, overige recreatieve voorzieningen
Oudheid	Oudheid	541, oudheidkunde/musea

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	Volkshuisvesting	820, woningexploitatie/woningbouw
		822, overige volkshuisvesting
	Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	823, bouwvergunningen
		810, ruimtelijke ordening
		821, stads- en dorpsvernieuwing
Reiniging	Reiniging	721, afvalverwijdering en verwerking
		725, baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing
Riolering	Riolering	722, riolering gecombineerd
		726, baten rioolrechten
		727, baten rioolheffing huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater
		728, baten rioolheffing grond- en hemelwater
		729, huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater
		730, hemelwater
		731, grondwater
Groen	Groen	531, groene sportvelden en terreinen
		550, natuurbescherming
		560, openbaar groen en openluchtrecreatie
		724, lijkbezorging
Wegen en water	Wegen	210, wegen, straten en pleinen
		211, verkeersmaatregelen te land
		214, parkeren
		215, baten parkeerbelasting
		936, baten toeristenbelasting (voor 50%)
	Water	221, binnenhavens en waterwegen
		223, veerdiensten
		240, waterkering, afwatering en landaanwinning
Openbare orde en veiligheid	Openbare orde en veiligheid	120, brandweer en rampenbestrijding
		140, openbare orde en veiligheid
Fysiek milieu	Fysiek milieu	723, milieubeheer
Bevolkingszaken	Bevolkingszaken	003, burgerzaken
		004, baten secretarieleges burgerzaken
Bestuursorganen	Bestuursorganen	001, bestuursorganen
		006, bestuursondersteuning raad en rekenkamer(funcitie)
Algemene ondersteuning	Algemene ondersteuning	002, bestuursondersteuning college van burgemeester en wethouders
		005, bestuurlijke samenwerking
		922, algemene baten en lasten
		930, uitvoering Wet WOZ
		940, lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen
		960, saldo van kostenplaatsen
		990, saldo van de rekening van baten en lasten na bestemming

**BIJLAGE 8 CHECKLIST BEGROTING 2007 OP AANWEZIGHEID VIA BBV
VOORGESCHREVEN ONDERDELEN**

Gemeente Leiderdorp					
art.	omschrijving	onderwerp	subonderwerp	j/n	eventuele actie
8	programmabegroting			J	
		programmaplannen 3 w's		J	
	overzicht dekkingsmiddelen		opgenomen bij de financiële begroting, zonder nadere toelichting		
		lokale heffingen (waarvan besteding niet gebonden)		J	
		algemene uitkering		J	
		dividend		J	
		saldo financieringsfunctie		J	
		saldo BTW-compensatiefonds		J	
		overige algemene dekkingsmiddelen		J	
10	paragraaf	lokale heffingen			
			geraamde inkomsten	J	
			beleid	J	
			lastendruk	J	
			kwijtscheldingsbeleid	N	Staat wel in jaarrekening
11	paragraaf	weerstandsvermogen			
			weerstandscapaciteit	J	
			risico's	J	
			beleid	J	
12	paragraaf	onderhoud kapitaalgoederen			
			wegen	J	
			riolering	J	
			water	J	
			groen	N	
			gebouwen	J	
			beleidskader plannen	N	
			financiële vertaling	J	
13	paragraaf	financiering			
			conform Wet fido (zie handreiking)	J	
14	paragraaf	bedrijfsvoering			
			beleidsvoornemens	J	
15	paragraaf	verbonden partijen			
			visie op partijen in relatie tot programma's	J	
			beleidsvoornemens	J	
16	paragraaf	grondbeleid			
			visie in relatie tot doelstellingen programma's	N	
			uitvoering grondbeleid	J	
			actuele prognose resultaten	J	
			onderbouwing geraamde winstnemingen	J	
			reserves grondexploitatie in relatie tot risico's	N	

art.	omschrijving	onderwerp	subonderwerp	j/n	eventuele actie
17	overzicht baten/lasten				
		per programma de raming van de baten/lasten en het saldo		J	
		overzicht van geraamde algemene dekkingsmiddelen		J	Is programma 5
		bedrag voor onvoorzien		N	Staat bij programma 5
		resultaat voor bestemming		J	
		toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en voorzieningen		J	
		geraamde resultaat na bestemming		J	
19	toelichting overzicht baten/lasten				
		overzicht van geraamde incidentele baten en lasten		N	
20	uiteenzetting van de financiële positie				
		gevolgen financiële positie van bestaand en nieuw beleid		N	
		arbeidskosten		N	Staat in paragraaf bedrijfsvoering
		investeringen gesplitst in economisch en maatschappelijk nut in openbare ruimte		J	
		de financiering		N	Staat in paragraaf financiering
		verloop van reserves en voorzieningen		J	
21	toelichting uiteenzetting van de financiële positie				
		grondslag ramingen		J	
		ontwikkelingen t.o.v. vorig begrotingsjaar		J	
22	meerjarenraming				
		gevolgen 3 jaren		J	
		gevolgen financiële positie van bestaand en nieuw beleid		N	
		arbeidskosten		N	
		investeringen gesplitst in economisch en maatschappelijk nut		J	
		de financiering		N	Staat in paragraaf financiering
		verloop van reserves en voorzieningen		J	
23	toelichting MJB				
		grondslag ramingen		N	
		ontwikkelingen t.o.v. vorige MJB		N	
66	productramingen				
		uitwerking programma's in producten		J	Via conversietabel
		per product de lasten/baten en het saldo		J	
		verdelingsprincipe		N	Kostenverdeelstaat is niet opgenomen, is wel beschikbaar.
		totalen sluiten aan met programma's		J	

art.	omschrijving	onderwerp	subonderwerp	j/n	eventuele actie
67	toelichting productramingen				
68		overzicht kapitaallasten		J	
			afschrijvingen	J	
			rente	J	
71	informatie van derden				
		conversietabel producten- programma's		J	
		conversietabel producten-functies		J	
		gegevens voor 15-11 bij GS		J	

